

Voksne med senfølger efter seksuelt misbrug i barndommen - hvordan møder socialrådgivere dem?

En kvalitativ undersøgelse af socialrådgiveres kontakt til voksne med senfølger efter seksuelt misbrug i barndommen

How do social workers meet adults who have been sexually abused in childhood?

A qualitative study of social workers contact to adults who have been sexually abused in childhood.

Bachelorrapport

Januar 2012

Kristine Lynggaard Skerberga

7.semester, Hold SocS08, gruppe 6

University College Sjælland

Vejleder: Ole Thomsen

Projektrapporten er udarbejdet af en socialrådgiverstuderende ved University College Sjælland som led i uddannelsesforløbet. Rapporten foreligger urettet og ukommenteret fra University College Sjælland side, og er således et udtryk for den studerendes egen synspunkter. Denne rapport eller dele af det må kun offentliggøres med forfatterens tilladelse. Rapporten må gerne udlånes.

Indhold

Kapitel 1 Indledning.....	3
1.1 Baggrund og tendenser	3
1.2 Forskningsvandring og andre undersøgelser om emnet	4
1.3 Emnets relevans for socialt arbejde	4
1.4 Problemområdet og problemformulering	5
1.5 Afgrænsning	6
1.6 Definition af emnets centrale begreber.....	6
1.7 Projektets opbygning	7
Kapitel 2 Beskrivelse af det fænomen, jeg ønsker at undersøge.....	8
2.1 Fremvækst – tilblivelse – baggrund	8
2.1.1 Fænomenets omfang	9
2.2 Eventuelle konsekvenser af fænomenet på individ- gruppe- og samfundsniveau.	9
Kapitel 3 Videnskabsteoretiske overvejelser	10
3.1 Videnskabsteoretiske overvejelser/ forankringer.....	10
3.2 Menneskesyn.....	12
Kapitel 4 Empirisk undersøgelsesmetode	12
4.1 Det kvalitative interview	13
4.1.1 Valg af informanter	14
4.1.2 Ethiske overvejelser	15
4.1.3 Rammer omkring interviewene.....	15
4.1.4 Interviewsituationen	16
4.1.5 Databearbejdning	16
4.1.6 Analysestrategi og kodning	16
4.1.7 Validitet, reliabilitet og generaliserbarhed	17
Kapitel 5 Rapportens teoretiske udgangspunkt.....	18
5.1 Redegørelse af rapportens teoretiske udgangspunkt	18

5.1.1 A. Honneths anerkendelsesteori	18
5.1.2 Erving Goffmans rolleteori	21
5.1.3 Jerome Bruners teori om fortællinger og den narrative dannelse af selvet	22
Kapitel 6 Analyse	22
6.1 Analysens overskrifter.....	22
6.2 Anerkendelse og disrespekt i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger	22
6.2.1 Anerkendelse og krænkelse i privatsfæren.....	23
6.2.2 Anerkendelse og krænkelse i den retslige sfære	24
6.2.3 Anerkendelse og disrespekt i den solidariske sfære.....	26
6.2.4 At erkende og at anerkende én	28
6.2.5 Den gensidige anerkendelse.	29
6.3 Identitet og selvet i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger.....	30
6.3.1. Identitet som en rolle.....	30
6.3.2 Selvet som en fortælling.....	33
Kapitel 7 Vurdering og kritik af teorier og metoder	35
Kapitel 8 Diskussion	36
Kapitel 9 Konklusion	37
Kapitel 10 Perspektivering	40
Litteraturliste	41
Bilag 1: Transskribering af interview med Jette Lyager - leder af Støttecenter mod Incest i Danmark, socialrådgiver og psykoterapeut, tirsdag d. 11. oktober 2011	43
Bilag 2: Transskribering af interview med en socialrådgiver, fredag den 14. oktober 2011	51
Bilag 3: Transskribering af interview af en voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, torsdag den 13. oktober 2011	59

Kapitel 1 Indledning

1.1 Baggrund og tendenser

I mit bachelorrapport har jeg valgt at tage udgangspunkt i de problematikker og udfordringer der kan opstå i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen, der har senfølger af seksuelt misbrug i barndommen.

Min inspiration til rapportens emne kommer fra 6. semesters fordybelsesperiode, hvor jeg lærte, at voksne, som har senfølger på grund af seksuelt misbrug i deres barndom, ofte møder socialrådgivere, der ikke har kendskab til området. Jeg lærte ligeledes, at symptomerne af senfølgerne er meget forskellige og kan bl.a. være alkohol- eller stofmisbrug, PTSD, spiseforstyrrelser, depression, angst, nedsat koncentrationsevne, krænkende adfærd, problemer med at begå sig socialt med andre eller problemer med at holde fast og være vedholdende (www.lmsso.dk).

Det er også karakteristisk for disse voksne, at de føler skam og ydmygelse over, at være blevet udsat for seksuelt overgreb, og det kan være meget grænseoverskridende for dem at fortælle om deres oplevelser til fremmede mennesker f. eks. en socialrådgiver. I mange tilfælde kan disse voksne have et velfungerende arbejds- og familieliv i mange år, indtil de bliver sygemeldt på grund af en reaktivering af det psykiske traume der har ligget gemt som en tikkende bombe siden overgrebet (Mehlbye & Hammershøi, 2006, s.169).

Rapporten er ligeledes inspireret af mine erfaringer fra min uddannelsespraktik, hvor jeg oplevede, at i de tilfælde, hvor borgeren nævnte over for sagsbehandleren, at vedkommende havde været udsat for seksuelt misbrug i barndommen, lagde sagsbehandleren ikke vægt på borgerens udsagn og undersøgte ikke yderligere eller spurgte ikke ind til, hvilken betydning overgrebene har haft for borgerens liv, og for de problematikker vedkommende slås med i dag. Jeg har efterfølgende undret mig over årsagerne til sagsbehandlerens manglende reaktion på borgerens udsagn? Kunne det være sagsbehandlerens manglende viden om området eller vedkommendes frygt for at ikke kunne håndtere det tabubelagte og følsomme emne?

”Seksuelle overgreb er ikke en diagnose..det kan gå ond i personligheden på så mange forskellige måder, så det handler om at møde hver enkelt person med den betydning, det har haft i deres liv” (psykolog fra psykologordningen), (Barlach, 2007, s.19).

1.2 Forskningsvandring og andre undersøgelser om emnet

Efter en grundig undersøgelse af det materielle der foreligger på Internettet og biblioteker, kan jeg sige, at der i Danmark er blevet lavet meget få undersøgelser om dette emne som denne rapport vedrører. Den største viden om området ligger hos de forskellige frivillige centre, samt hos Servicestyrelsen, som i 2008 har udgivet en håndbog, som kort beskriver hvad det vil sige at have senfølger af seksuelle overgreb og hvilke muligheder og udfordringer arbejdet med denne gruppe mennesker byder på (Larsen, 2006).

Videns- og Formidlingscenter for Socialt Udsatte, som er en selvejende institution under Socialministeriet, varetager derunder vidensfunktionen efter Støttecenter mod Incest og har i 2004 udarbejdet en udviklingsplan for en landsdækkende indsats overfor voksne med senfølger af seksuelle overgreb i barndommen. Udviklingsplanens fokus er på belysning og vurdering af de forskellige kommunes indsats over for voksne med senfølger, og der bliver i rapporten blandt andet konkluderet, at der er store forskelle mellem kommuner samt i sagsbehandlernes praksis indenfor den samme kommune, i den måde man hjælper voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. Deres undersøgelse peger på, at sagsbehandlere mangler viden både om senfølger og behandling, tilligemed er seksuelle overgreb et tabubelagt og følsomt område, og det er derfor svært for mange sagsbehandlere at arbejde med. Der konkluderes ligeledes, at den enkelte sagsbehandlers tilfældige viden og holdninger i høj grad kan påvirke udfaldet af en sag og det er tilfældigt, hvilken hjælp borgerne kan få. Det betyder, at det kan blive meget svært for disse traumatiserede og psykisk dårligt fungerende borger at komme igennem i forvaltningen og få den hjælp de burde have (Kirkegaard & Larsen, 2004, s.21).

Hvert år publicerer Servicestyrelsens udsatteenhed statistik over de frivillige centres arbejde med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. Formålet med Årsstatistikken er at få mere viden om det arbejde der udføres på centrene, og de mennesker, der modtager støtte fra centrene. Årsstatistikken henvender sig til fagpersoner, der arbejder med målgruppen, og er med til at belyse omfanget og karakter af problematikken.

1.3 Emnets relevans for socialt arbejde

I dag er det ikke et krav til kommende eller praktiserende socialrådgiver, at have kendskab til senfølger af seksuelle overgreb i barndommen, på trods af, at undersøgelser og antallet af henvendelser til de frivillige centre viser, at det er en reel problematik som påvirker mange menneskers liv (Årsstatistik 2010, s.2).

Min begrundelse for valget af dette emne er at få en viden, som kan ruste mig til et fremtidigt arbejde, hvor jeg kan møde denne borgergruppe. Jeg ser viden om det område som denne rapport omtaler som en nødvendig forudsætning for at kunne udføre et godt stykke socialt sagsarbejde, idet denne viden påvirker det sociale sagsarbejdes fire fælleselementer – helhedssynet, etik, kommunikation og systematisk sagsarbejde (Posborg, 2009, s.108). Det er en nødvendig forudsætning at have viden om det konkrete område der vedrører enkelte borgers problematikker for at kunne anlægge et helhedssyn på borgerens livssituation. Kendskab til området vil også have stor betydning for socialrådgiverens etiske overvejelser, når vedkommende skal møde denne gruppe borger. Det systematiske sagsarbejde er ligeledes påvirket af den viden som socialrådgiveren har om borgerens problemområde, i det uvidenhed kan medføre en forkert problemformulering i starten af sagsforløbet som efterfølgende kan føre til forkerte initiativer og forkert brugte midler. Til sidst har kendskabet til området en afgørende betydning for kommunikationen mellem socialrådgiveren og borger, da det er med til at påvirke både indholdet og processen af mødet, det vil sige, hvad der bliver talt om under samtalen, samt den måde, hvorpå socialrådgiveren møder borgeren på og håndterer samtalen på.

1.4 Problemområdet og problemformulering

Som det blev nævnt tidligere har socialrådgivere generelt meget lidt kendskab til området ”voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen” og dermed til symptomerne af senfølgerne, og hvorledes de kan påvirke disse voksnes liv. Der er ligeledes blandt socialrådgivere manglende viden om deres handlemuligheder og om de behandlingsmuligheder som de kan tilbyde denne gruppe borger. Socialrådgivernes manglende viden og erfaring vedrørende senfølgerne, samt det, at seksuelle overgreb i det hele taget er et tabubelagt og følsomt emne, kan hæmme socialrådgivernes dialog med disse borgere. Derudover har undersøgelser vist, at socialrådgiveres holdninger i forhold til området - seksuelle overgreb – kan have stor betydning for hvordan borgeren bliver mødt og hvilken slags hjælp og støtte borgeren får.

Når socialrådgivere møder voksne med senfølger – møder de borgere som er traumatiseret og tit også dårligt psykisk og fysisk fungerende. I denne rapport ønsker jeg at undersøge og nå frem til en dybere forståelse af, hvad det er der særligt gør sig gældende for socialrådgivere i mødet med voksne med senfølger efter seksuelt misbrug i barndommen. Jeg er specielt interesseret i at undersøge, hvorledes anerkendelse eller disrespect fra socialrådgiverens side kan påvirke kontakten mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger. Derudover vil

jeg undersøge, hvilken rolle identitet og selvet spiller i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger.

På baggrund af disse overvejelser lyder min problemformulering således:

Hvorledes kommer anerkendelse og disrespekt til udtryk i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen og hvilken betydning har det for mødet?

Og hvilken betydning har identitet og selvet i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger?

1.5 Afgrænsning

I starten af undersøgelsen var jeg interesseret i det asymmetriske magtforholds betydning for mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger. Men ud fra mine refleksioner over interviewerne med de tre informanter, fandt jeg det mere relevant at undersøge den rolle anerkendelse og disrespekt spiller i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger, i stedet for at fokusere på magtforholdet mellem socialrådgiveren og borgeren.

I det jeg i undersøgelsen vil sætte fokus på anerkendelsens og krænkelens betydning for mødet mellem en socialrådgiver og voksen med senfølger, og hvilken rolle spiller identitet og selvet i dette møde, vil jeg i undersøgelsen sætte fokus på individniveauet, og dermed ikke undersøge problemstillingen på gruppe- og samfundsniveau.

Jeg har valgt ikke at undersøge rapportens problemstilling i forhold til en konkret forvaltning eller en konkret kommune, men i stedet vil jeg undersøge problemstillingen generelt, fordi de socialfaglige problemstillinger der kendetegner voksne med senfølger er forskelligartede og derfor kan socialrådgivere fra alle arbejdsområder komme i kontakt med denne målgruppe.

1.6 Definition af emnets centrale begreber

Jeg vil i det følgende afsnit komme med en kort redegørelse af emnets begreber. De begreber, som bruges i mine valgte teorier, vil blive yderligere beskrevet i kapitel 5.

Senfølger defineres ifølge Servicestyrelsen som: *”Enhver psykisk og fysisk lidelse i voksenlivet som er fremkommet som konsekvens af et seksuelt overgreb. Det indbefatter fysiske følger af psykiske traumer.”* (Larsen, 2008, s.8).

Med begrebet **seksuelle overgreb/seksuelt misbrug i barndommen** forstås i denne rapport ”..handlinger, hvor en voksen eller et større barn udnytter en mindreårig dreng eller pige ved at tvinge eller inddrage barnet i seksuelle handlinger for at tilfredsstille sine egne seksuelle behov.” (www.lmsso.dk)

Begrebet **identitet** vil i denne rapport dække både den personlige og den sociale identitet. Med *personlige identitet* mener jeg individets selvbillede med en stabil indre kerne, og individets oplevelse af at man som menneske er den samme igennem tiden. Den *sociale identitet* dannes i sociale interaktioner med andre, hvor individet bliver identificeret af andre som den han/hun er og kan dermed afgrænses som menneske med en bestemt individualitet (Jørgensen, 2004, s.231).

Begrebet **selvet** vil i denne rapport tage udgangspunkt i J. Bruners teori om *selvet*. J. Bruner giver ikke en konkret definition på selvet, men han påstår, at der i virkeligheden ikke findes noget essentielt selv, der sidder der og kan bare opdages og portrætteres i ord. I stedet for ser han selvet, som en konstruktion som bliver uafbrudt rekonstrueret for at opfylde behovene i de situationer vi befinder os i (Bruner, 2004, s.77).

Begrebet **anerkendelse** skal i denne rapport ses som et normativt ideal for det sociale arbejde (Højlund & Juul, 2009, s.30).

I denne rapport forstås ved begreberne **krænkelse og disrespekt** de negative moralske oplevelser hos et individ, der står i vejen for anerkendelse (Højlund & Juul, 2009, s.30).

Offer/krænker/frelser-trekanten er et redskab, som psykoterapeuter bruger i deres arbejde med voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. Trekanten er et redskab til at forstå, hvad der sker, når det går galt i kommunikationen og kontakten mellem mennesker (Lyager og Lyager, 2005, s.180).

1.7 Projektets opbygning

Efter at jeg har præsenteret noget af min baggrundsviden og undren, som ligger til grund for mit valg af rapportens emne og dermed problemformulering, vil jeg kort præsentere resten af rapportens opbygning:

Kapitel 2 er en beskrivelse af fænomenet – voksne med senfølger efter seksuelt misbrug i barndommen - og hvem og hvorledes man bliver berørt af dette fænomen, samt hvilke konsekvenser det kan have på individ- gruppe og samfundsniveau.

Kapitel 3 redegør for mine videnskabsteoretiske overvejelser i forhold til rapportens undersøgelsesmetode og analyse.

Kapitel 4 omhandler den empiriske undersøgelsesmetode. Herunder også valg og præsentation af informanter, beskrivelse af rammerne for interviews, analysestrategi, databearbejdelse samt validitet, reliabilitet og generaliserbarhed.

Kapitel 5 redegør og begrundet rapportens teoretiske udgangspunkt.

Kapitel 6 er rapportens analyse, hvor jeg med udgangspunkt i den udvalgte teori og den indsamlede empiri svarer på rapportens problemformulering.

Kapitel 7 er min vurdering og kritik af rapportens teori- og metodevalg.

Kapitel 8 er diskussion

Kapitel 9 er rapportens konklusion, hvor jeg svarer på rapportens problemformulering på baggrund af analysen.

Kapitel 10 er min perspektivering

Kapitel 2 Beskrivelse af det fænomen, jeg ønsker at undersøge

I den følgende kapitel har jeg valgt kort at beskrive fænomenets omfang og hvilket betydning seksuelle overgreb i barndommen kan have for voksenlivet. Jeg vil dermed beskrive symptomerne på senfølgerne og hvorledes de kan påvirke disse voksnes liv på individ- gruppe og samfundsniveau.

2.1 Fremvækst – tilblivelse – baggrund

De forskellige media omtaler og vækker stor opmærksomhed over det grusomme emne - seksuelle overgreb mod børn og unge. Forebyggelsen og socialt indsats på dette område står på dagsordenen hos politikere i Folketinget og socialrådgivere i Kommunerne. Men der har desværre ikke altid været sat fokus på, hvordan ofrene for seksuelt misbrug i barndommen og deres pårørende klarer sig på længere sigt.

I de sidste år kan man dog observere en tendens til at senfølger af seksuelle overgreb kommer mere og mere på dagsorden. I dag på landsplan findes der 21 frivillige centrer der arbejder med voksne med senfølger. Igennem Servicestyrelsens Psykologordningen (finansieres af

satspuljen 2008-2011) kan voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, få 11 timers gratis psykologbehandling (Servicestyrelsen, 2010).

2.1.1 Fænomenets omfang

Det vides ikke med sikkerhed, hvor mange børn der udsættes for seksuelle overgreb i Danmark. Tallene fra forskellige undersøgelser varierer både på grund af emnets karakter og fordi der findes forskellige definitioner på seksuelle overgreb. Jeg vil dog komme med nogle eksempler for at skitsere problemets omfang:

- I 1998 blev der til politiet anmeldt 550 sager om seksuelle overgreb mod børn, hvor det drejede sig om 928 børn.
- I 2002 gennemførte Statens Institut for Folkesundhed en spørgeskemaundersøgelse, der peger på at 3-11 % af børn i Danmark har været udsat for seksuelle overgreb (Larsen, 2008, s.8).
- Årsstatistik 2010 viser, at i 2010 har de frivillige centre registreret i alt 2.336 henvendelser, hvor der blev ydet specifik rådgivning til en person, der enten selv har været udsat for seksuelle overgreb eller har en nær relation til en sådan person. Af disse henvendelser kom 1.858, svarende til 80 procent, fra personer, der selv havde været udsat for seksuelle overgreb. Der har været en stigning på otte procent i forhold til 2009 (Årsstatistikken 2010, s.2).

Undersøgelser viser på grund af forskellige faktorer, at det er omkring 60 % af de børn der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, der vil udvikle senfølger i voksenlivet (Årsstatistikken 2010, s.5).

2.2 Eventuelle konsekvenser af fænomenet på individ- gruppe- og samfundsniveau.

Voksne med senfølger fremtræder ikke som en ensartet gruppe med klare kendetegn, fordi senfølger af seksuelle overgreb i barndommen ikke kan karakteriseres ved en bestemt diagnose eller et bestemt syndrom. Det der er fælles for senfølgerne er, at de har betydning for disse voksnes psykiske og sociale velbefindende. Bland de hyppigst forekommende senfølger kan man nævne PTSD (posttraumatisk belastningsreaktion), angst og depression. Derudover kan man nævne lavt selvværd, tvangsforestillinger, problemer med krop og seksualitet, spiseforstyrrelser, selvskadende eller seksualiseret adfærd, stofmisbrug og at have

forsøgt eller begået selvmord (Årsstatistik 2010, s.5).

Det er karakteristisk, at voksne med senfølger har vanskeligheder med at indgå i almindelige familiære relationer, samt at være en stabil, nærværende og omsorgsgivende forældre, hvis de har børn. Disse voksne er ofte socialt isoleret og har svært ved at etablere, opretholde og udvikle sociale relationer til venner, kærester, familie og kollegaer (Årsstatistik 2010, s.6).

På grund af følgevirkningerne efter seksuelle overgreb kan det ligeledes være vanskeligt for disse voksne at opretholde en stabil arbejdsmarkedstilknytning. For eksempel, viser tallene i Årsstatistikken 2010, at arbejdsmarkedstilknytningen for brugerne i behandling på de frivillige centre er signifikant lavere (48 procent) end i den øvrige befolkning (67 procent). Opdelt på alder viser tallene, at blandt gruppen af 38-47årige, som er den gruppe, hvor flest er beskæftiget i den samlede befolkning (85 procent), er kun 45 procent af centrets brugere beskæftiget (Årsstatistik 2010, s.27).

Kapitel 3 Videnskabsteoretiske overvejelser

Det følgende kapitel omhandler mine videnskabsteoretiske overvejelser. Jeg vil redegøre for og begrunde valget af det videnskabsteoretiske perspektiv, som denne rapport tager udgangspunkt i. Herefter vil jeg redegøre for mit menneskesyn og dermed den forforståelse som ligger bag denne rapport.

3.1 Videnskabsteoretiske overvejelser/ forankringer

Jeg har gjort mig nogle overvejelser om mit videnskabsteoretiske ståsted og dermed om, hvordan det påvirker mit valg af rapportens undersøgelsesmetode samt analyse.

Videnskabsteoretisk kan man skelne mellem to teoretiske retninger – realisme og socialkonstruktivisme. I modsætning til realismen, der ser virkeligheden vi lever i, som en objektiv realitet der eksisterer uafhængigt af vores erkendelse af det, er virkeligheden og sociale fænomener ifølge socialkonstruktivismen noget, der er foranderligt og tilbliver via historiske og sociale processer (Fuglsang & Olsener, 2004, s.349). I forhold til min rapport, hvor jeg vil undersøge og analysere et socialt fænomen - mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger - har jeg valgt at tage udgangspunkt i det socialkonstruktivistiske perspektiv, idet jeg ser dette sociale fænomen som et produkt af menneskelige handlinger og som derfor kan forandres af de samme menneskelige handlinger.

Det socialkonstruktivistiske perspektiv er blandt andet kendetegnet ved den opfattelse, at sprogbruget er en form for handling, sagt med andre ord – det at *sige* noget er ensbetydende med, at *gøre* noget og dermed bliver sproget konstruerende for virkeligheden (Fuglsang & Olsener, 2004, s. 351). I det rapportens problemformulering indebærer, at der bliver lagt stor fokus på kommunikationen mellem aktørerne, er det relevant for rapporten at jeg benytter mig af denne opfattelse, når jeg ser på kommunikationens og sprogets betydning i konstruktionen af aktørernes virkelighed. Derudover indebærer problemformuleringen, at der er fokus på interaktion mellem aktørerne og konsekvenser af interaktionen. Det socialkonstruktivistiske perspektiv lægger fokus på, at sociale processer konstrueres via social praksis og interaktion og derfor forklares med den sociale interaktion der udspiller sig mellem mennesker (Fuglesang & Olsener, 2004, s. 352). Yderligere spiller aktørernes viden også en rolle i forhold til rapportens problemformulering. Ifølge det socialkonstruktivistiske perspektiv er menneskers viden ikke en direkte afspejling af virkeligheden, men altid en fortolkning af denne, et bestemt perspektiv, samt at den menneskelige viden på afgørende vis er præget af den sociale og kulturelle kontekst, hvori den opstår (Fuglsang & Olsener, 2004, s. 351).

For at undersøge rapportens problemformulering og derunder, hvordan aktørerne selv oplever mødet med hinanden, har jeg valgt at anvende den kvalitative forskningsmetode, som giver dybtgående forståelse af menneskers handlinger og deres opfattelser af den verden de lever i (Kruuse, 2007, s. 23). Min fremgangsmåde er et semistruktureret kvalitativt forskningsinterview, som er præget af den fænomenologiske indfaldsvinkel, der tager udgangspunkt i interviewpersonernes egne beskrivelser af deres livsverden og deres eget perspektiv på fænomenet (Kvale, 2009, s. 44 og 45). Det vil sige, at, ved at anvende den fænomenologiske tilgang til interviewet, vil jeg få indsigt i og beskrivelse af interviewpersonernes egen opfattelse af den virkelighed de lever i.

Interviewpersonernes beskrivelser vil ligeledes udgøre en række meningsfulde fænomener, idet disse beskrivelser udtrykker meninger og har en betydning. Jeg vil tage udgangspunkt i den hermeneutiske tilgang, for at fortolke og dermed opnå en forståelse af disse meningsfulde fænomener (Gilje, 2007, s.164). Ifølge hermeneutikken er forforståelse en nødvendig forudsætning for at kunne opnå forståelse, fordi forforståelsen er med til at give retning til fortolkningen af de meningsfulde fænomener (Gilje, 2007, s.171). En del af min forforståelse af de meningsfulde fænomener som jeg vil fortolke og forstå, er den viden som jeg har fået via Internettet, faglig litteratur og erfaringer fra praktikken og uddannelsen. En anden del af min forforståelse, er mit menneskesyn, som jeg vil beskrive nærmere i det næste afsnit.

Forforståelsen indgår ligeledes i den hermeneutiske cirkel som er grundprincippet i hermeneutikken. Den hermeneutiske cirkel betegner det forhold, at fortolkning og forståelse består i vekselvirkningen mellem helhed og del, og mellem det vi skal fortolke og vores egen forforståelse (Gilje, 2007, s.178). Det vil sige, at helheden af det sociale fænomen, som rapporten undersøger, kan kun forstås, hvis delene af det forstås, og omvendt kan delene forstås, kun hvis helheden inddrages. Det er relationen mellem de enkelte dele og helheden, der er meningskabende og gør det muligt at fortolke og forstå (Fuglesang, 2004, s.312).

3.2 Menneskesyn

Jeg har valgt at redegøre for mit menneskesyn, fordi rapportens forskningsmetode tager udgangspunkt i det hermeneutiske perspektiv, hvor forforståelse og dermed menneskesyn er en del af den hermeneutiske cirkel. Derudover er min menneskesyn med til at påvirke mit valg af rapportens teoretiske og metodologiske udgangspunkt (Hammerling, 1999, s.12).

Som udgangspunkt knytter jeg mig til det teoretiske perspektiv, som betragter samfundet *i* individet og individet *i* samfundet og ser individet og samfundet som værende i et afhængighedsforhold. Det er et dynamisk menneskesyn, i det der hele tiden opstår vekselvirkning mellem individ og samfund, som skaber stadig forandring (Hammerling, 1999, s.33). Dermed relaterer jeg til det dialektiske-materialistiske menneskebillede, der betragter mennesket, som et handlende og skabende subjekt. Set ud fra dette perspektiv, bliver mennesker påvirket af deres livsbetingelser, men de er også selv med til at skabe sig selv og omverden, da de ikke bare passivt afspejler et bestemt miljø, men stiller sig kritisk over for deres sociale forhold og omgivelser (Hammerling, 1999, s.40 og 41).

Kapitel 4 Empirisk undersøgelsesmetode

I følgende kapitel vil jeg gøre rede for og begrunde mit valg af projektets undersøgelsesmetode. Jeg vil derunder beskrive informanter, rammer for interview, mine etiske overvejelser vedrørende informanterne og interviewsituationer, data bearbejdning, analysestrategi og kodning, samt undersøgelsens validitet, reliabilitet og generaliserbarhed. Idet svaret på rapportens problemformulering er tæt knyttet til og afhængig af den undersøgelsesmetode som jeg har vagt at anvende, er det vigtigt, at jeg belyser rapportens metodiske udgangspunkt.

4.1 Det kvalitative interview

Som det ligeledes fremgår af mine videnskabsteoretiske overvejelser, har jeg valgt at anvende den kvalitative forskningsmetode. Jeg vil tage udgangspunkt i det kvalitative forskningsinterview, som ud fra Kvale (1979) defineres således:

”Et interview, der har til formål at indhente beskrivelser af den interviewedes livsverden, så man kan fortolke betydningen af de beskrevne fænomener og dermed forstå den interviewedes livsverden” (Kruuse, 2007, s.139).

Formålet med denne undersøgelsesmetode er, at jeg, via interviewedes beskrivelser af deres oplevelser og erfaring, og efterfølgende fortolkninger af disse, vil opnå en viden og dybere forståelse af rapportens emne, hvilket dermed betyder, at jeg vil benytte mig af den fænomenologiske tilgang og at den hermeneutiske cirkel ligeledes vil komme i spil.

Fordele ved det kvalitative forskningsinterview er, at man kan stille uddybende og supplerende spørgsmål under interviewet, og dermed hurtigt får indsamlet en stor mængde bredt dækkende oplysninger. Derudover er interviewet en nyttig metode til at opdage komplekse forbindelser mellem relationer i den sociale verden. Ulemper ved denne form for undersøgelsesmetode er, at der er stor risiko for misfortolkning, og ofte er mængden af informanter begrænset. Yderligere betyder det, at informanterne er samarbejdsvillige og oplysningernes validitet er stærkt afhængig af de interviewedes ærlighed (Kruuse, 2007, s.142-143). Trods disse begrænsninger og ulemper, mener jeg, at denne metode er den optimale for min undersøgelse, idet jeg vægter fordelene højest.

Desuden har jeg valgt at anvende det semistrukturerede interview, som jeg vil gennemføre på baggrund af en interviewguide, hvor jeg tager udgangspunkt i rapportens problemformulering. Ved at benytte mig af det semistrukturerede interview, er jeg ikke bundet til kun at holde mig til de på forhånd lavede spørgsmål, men kan uddybe dem eller stille uforberedte spørgsmål (Kruuse, 2007, s.139).

Min begrundelse for, at fravælge det ustrukturerede interview er, at det er vigtigt for mig, at få så meget konkret viden om rapportens emne, så jeg kan svare på min problemformulering. Dette ville være svært at opnå, hvis jeg havde valgt ustruktureret interview, da det går ud på, at man ikke er forberedt og derfor ikke har lagt nogen plan for interviewet (Kruuse, 2007, s.139.)

Den kvantitative dataindsamlingsmetode har til formål at få kvantificerbare oplysninger om udvalgte variabler i målgruppen, så de kan analyseres ved hjælp af statistiske metoder. Jeg har fravalgt denne dataindsamlingsmetode, idet de statistiske data og undersøgelser, som jeg anvender i projektet allerede er foretaget på landsplan, og det er ikke relevant for min problemformulering at foretage yderligere undersøgelser. Jeg har yderligere fravalgt at anvende spørgeskema, da rapportens emne ikke handler om hårde fakta, men derimod om mellem menneskelige interaktioner, som kræver nuanceret beskrivelse og undersøgelse.

4.1.1 Valg af informanter

Jeg planlagde fra starten at en af mine informanter skulle være en socialrådgiver, som i sit arbejde har haft kontakt og har været rådgiver for voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. I det rapportens problemformulering omhandler mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger, er det relevant at interviewe en socialrådgiver og dermed få et større indblik i, hvordan socialrådgivere oplever mødet med denne målgruppe. Jeg har valgt at interviewe en socialrådgiver som jeg kom i kontakt med igennem min uddannelsespraktik. Vedkommende har erfaring fra både arbejde som børnesagsbehandler, og som socialrådgiver i Jobcenter og hos anden aktør, hvor hun har haft sager med voksne, der er blevet seksuelt misbrugt i barndommen.

Jeg har ligeledes anset det for relevant at interviewe en professionel, der har viden om senfølger af seksuelt misbrug i barndommen. Grunden til at jeg vil have en professionel med i min undersøgelse er, at det vil give mig mulighed til at belyse ud fra et fagligt understøttet perspektiv de aspekter der kan være vigtige i forhold til problemformuleringen.

Som den tredje og sidste informant har jeg valgt en voksen med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, der har haft kontakt til det sociale system og dermed mødt en eller flere socialrådgivere. Jeg har været klar over, at på grund af det følsomme emne kan det blive meget svært at finde en sådan en informant, som vil være villig til at blive interviewet samt vil kunne bidrage med tilstrækkelig information.

Det lykkedes mig, at komme i kontakt med både en professionel og en voksen med senfølger, da jeg deltog i Synlighedsdagen i København, som er en temadag for voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen eller ungdommen. Den professionelle er lederen af Støttecenter mod Incest i Danmark, Jette Lyager, som ligeledes er uddannet socialrådgiver samt psykoterapeut med speciale i senfølger af seksuelle overgreb i barndommen. Hvor den

voksne med senfølger er en kvinde, der har haft kontakt til Støttecenter mod Incest og som har haft meget erfaring i kontakten med socialrådgivere.

4.1.2 Ethiske overvejelser

Jeg har haft nogle etiske overvejelser i forhold til mit interview af en voksen med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. Idet rapportens undersøgelse omhandler et meget følsomt emne, har det været vigtigt for mig, at interviewpersonen er én som tidligere har bearbejdet sine traumatiske oplevelser fra barndommen og derfor ville være psykisk i stand til at omtale sine oplevelser og følelser. Jeg har taget i betragtning at interviewet vil omhandle en persons livserfaring, som muligvis kan vække nogle ubehagelige minder hos interviewpersonen. Jeg har lagt vægt på at interviewpersonen vil have indflydelse på interviewets anonymitet, tempo og location, samt at jeg vil gøre det meget tydeligt for interviewpersonen, at vedkommende må sige til, hvis jeg med mine spørgsmål eller det omtalte emne overskrider dennes grænser.

Ovenstående er ligeledes årsag til at jeg har valgt at fremsende interviewguiden på forhånd.

4.1.3 Rammer omkring interviewene

Interviewene med lederen af Støttecenter mod Incest i Danmark og en voksen med senfølger blev gennemført i Støttecentrets lokaler i København og interviewet med socialrådgiveren foregik på vedkommendes arbejdsplads i et af undervisningslokalerne. Alle informanterne var på forhånd blevet informeret om interviewets emne og formålet med det, og de har forud for interviewerne modtaget de tilsvarende interviewguides. De tre interviews blev optaget på en båndoptager, da jeg ikke var sikker på at kunne huske detaljer og sammenhænge, når jeg kom hjem. Desuden var det vigtigt for mig at kunne transskribere interviewene så autentisk som muligt.

Interviewet med en voksen med senfølger er blevet anonymiseret både på grund af hendes eget ønske, men også da det er i overensstemmelse med mine etiske overvejelser vedrørende dette interview i afsnittet 4.1.2. Både lederen af Støttecentret og socialrådgiveren har ikke ytret ønske om at være anonyme, men jeg har valgt at anonymisere interviewet med socialrådgiveren, idet hendes identitet/navn har relativt lille betydning for den rolle hendes oplysninger har i denne undersøgelse. Jeg har dog valgt at ikke anonymisere lederen af Støttecenter mod Incest, idet hendes identitet er med til at understøtte hende som ”specialist” på dette område.

Den færdigudarbejdede rapport skal tilsendes til alle informanter, da de har ytret ønske om at læse den.

4.1.4 Interviewsituationen

Jeg har brugt på forhånd udarbejdede interviewguides til alle tre interviews. Der har været kun mig og den konkrete/tilsvarende interviewperson til stede til alle interviews, som gav en god, tryk stemning, hvor der var plads til noget hverdags snak før og efter selve interviewet. Alle informanter var imødekomende, havde på forhånd læst de tilsvarende interviewguides, samt virkede interesserede i mine spørgsmål og var grundige i deres svar.

Interviewene med de professionelle – socialrådgiveren og lederen af Støttecenter mod Incest varede hver et halv time, hvor interviewet af den voksne med senfølger varede halvanden time.

4.1.5 Databearbejdning

Jeg har optaget tre interviews på en diktafon, hvorefter har jeg transskriberet dem alle fuld ud.

I transskriberingen har jeg valgt at nedskrive interviewet så nøjagtigt som muligt, men samtidig tager jeg i betragtning, at transskription indebærer at talesproget skal oversættes til skriftsprog, hvor der er andre regler der gælder. Det betyder, at jeg i en vis grad udelader nogle usammenhængende udsagn og halve ord som ikke har værdi for sætningens betydning. Dog har jeg valgt at tage de uafsluttede sætninger med i transskription, idet de viser interviewpersonens tankegang. (Kvale, 2009, s.202).

4.1.6 Analysestrategi og kodning

For at strukturere og kategorisere besvarelserne i mine interviews, har jeg valgt at bruge kodning for at danne mig et overblik over de forskellige temaer jeg berører i interviewene (Harboe, 2006, s.114). Jeg har valgt at tage udgangspunkt i de teorier som jeg ser relevante for rapportens problemformulering og derfor var kodeordene: anerkendelse/disrespekt; en fortælling/en narrativ om selvet og en identitet/rolle. Jeg brugte disse begreber for at finde gennemgående træk og nuancer i alle tre interviews og dermed skabe overblik over et stort kvalitativt materiale.

Til rapportens analyse har jeg valgt at anvende den hermeneutiske meningsfortolkningsmetode og dermed den hermeneutiske cirkel, idet det understøtter rapportens videnskabsteoretiske udgangspunkt. Den hermeneutiske cirkel kommer i spil

således, at jeg analyserer/fortolker den indsamlede empiri ud fra mit udvalgte teoretiske udgangspunkt, det vil sige - min forforståelse. Ved at anvende denne analysemetode, kan jeg finde frem til meningsstrukturer og betydningsrelationer, der ikke fremtræder umiddelbart i det indsamlede empiri (Kvale, 2009, s. 230-233).

Formålet med analysen er, ved at analysere min indsamlede empiri ud fra de udvalgte teoretiske udgangspunkter, at jeg i konklusionen kunne give svar på min problemformulering, som jeg stillede i indledningen.

I forbindelse med analysen anvender jeg både citater fra de transskriberede interviews samt refererer til interviewerne. Ud fra citaterne har jeg valgt at tage det irrelevante fra, som for eksempel fyldord og gentagelser, men jeg vil holde fast i meningen og betydningen af det udtalte.

4.1.7 Validitet, reliabilitet og generaliserbarhed

I den følgende afsnit vil jeg komme ind på hvad validitet, reliabilitet og generaliserbarhed er, og disse begrebs betydning for denne rapport.

Validitet betegner undersøgelsen af at alle faserne i rapporten er relateret til eller er relevante for problemstillingen. Andre ord der kan bruges i stedet for validitet er *relevans* og *gyldighed*. Der skal derfor være en klar overensstemmelse mellem rapportens problemstilling, metodevalg, valg af respondenter, behandling af den indsamlede data, valg af teori, analyse og til sidst konklusionen. Det er derfor afgørende for denne rapports validitet at undersøgelsens konklusion giver svar på rapportens problemformulering. Et andet vigtigt kriterium for denne rapports validitet er, at rapporten er virkelighedsnær, det vil sige, at undersøgelsens resultater kan genfindes i "virkeligheden" (Harboe, 2006, s.87-89).

Reliabilitet taler om pålidelighed af den indsamlede data. Det vil sige, at jeg som undersøger samt respondenterne kan være årsag til at denne rapport ikke er pålidelig. Det kan, for eksempel, ske, hvis jeg overser væsentlige informanter eller kommer med en analyse der ikke er velbegrunderet, eller hvis respondenter kommer med svar der ikke er i overensstemmelse med virkeligheden eller de har en ubevist eller bevist modvilje mod undersøgelsen (Harboe, 2006, s.89-92). Ved at begrunde valget af informanterne og analysens teoretiske udgangspunkt i henholdsvis afsnittet 4.1.1 og kapitel 5, samt ved at være omhyggelig i valget af respondenter har jeg øget rapportens reliabilitet.

Generaliserbarhed viser hvorvidt denne rapports resultater og konklusioner, der blandt andet bygger på et valg af informanter, kan overføres til lignende undersøgelser. Det ville i de fleste tilfælde være nemmere at generalisere ud fra hårde data såsom spørgeskemaer og statistikker – den kvantitative metode – da det inkluderer stort antal respondenter. Da jeg har valgt, at anvende bløddata (interviews) – den kvalitative metode – anerkender jeg, at denne metode begrænser antallet af respondenter og dermed påvirker rapportens generaliserbarhed (Harbor, 2006, s.81). Jeg ser mit valg, at interviewe to professionelle, som arbejde med undersøgelsens målgruppe, som et vigtigt aspekt der øger muligheden for at generalisere resultatet af min undersøgelse.

Kapitel 5 Rapportens teoretiske udgangspunkt

I det følgende kapitel vil jeg gøre rede for rapportens teorivalg og for de relevante begreber i de udvalgte teorier. Med dette kapitel giver jeg indsigt i den teoretiske baggrund, som jeg vil analysere min empiri ud fra og dermed svare på rapportens problemformulering.

5.1 Redegørelse af rapportens teoretiske udgangspunkt

I den følgende afsnit vil jeg først kort begrunde mit valg af de konkrete teorier og derefter vil jeg komme med en nærmere redegørelse for de udvalgte teorier.

Det er min forforståelse, at anerkendelse er et normativt ideal for det sociale arbejde og at formålet med det sociale arbejde er blandt andet at hjælpe og støtte de enkelte borgere i at leve det bedste liv de kan med de forudsætninger de er givet. For at svare på rapportens problemformulering har jeg derfor valgt at benytte mig af A. Honneths anerkendelsesteori, som er en normativ teori om det gode liv og omhandler anerkendelses betydning for den enkeltes identitetsudvikling og selvrealisering, og dermed for den enkeltes mulighed for at have et godt liv (Honneth, 2003, s.15 og 19)

For at svare på problemformuleringens underspørgsmål har jeg, med udgangspunkt i rapportens videnskabsteoretiske overvejelser, valgt at anvende J. Bruners teori om fortællingen og den narrative dannelse af selvet og E. Goffmans rolleteori, da de begge understøtter det socialkonstruktivistiske perspektiv (Løw & Svejgaard, 2004, s.237).

5.1.1 A. Honneths anerkendelsesteori

Axel Honneth placerer sig selv inden for rammerne af socialfilosofien, hvor hans anerkendelsesteori er blandt andet inspireret af den tyske filosof G.W F. Hegels værker

(Honneth, 2003, s.11-12). Hegel påstår, at egentlig anerkendelse kun kan opnås fra et menneske, som individet selv anerkender, det vil sige - i gensidighed. Desuden er selvvirkeliggørelse, ifølge Hegel, først mulig gennem den gensidige anerkendelse, da ”*Jeg kun kan se mig selv i en anden, som ser mig.*” (Højlund og Juul, 2009, s.23).

I sin teori om anerkendelse fremhæver Honneth, at individet ikke kan udvikle en personlig identitet uden anerkendelse. Der skelnes mellem tre forskellige anerkendelsessfærer:

- a) Privatsfæren – familien og venskabet
- b) Den retslige sfære
- c) Den solidariske sfære – kulturelle, politiske og arbejdsmæssige fællesskaber

Ifølge Honneth skal individet opleve anerkendelse i alle tre sfærer for at kunne blive fuldt individualiseret, det vil sige at kunne fungere som et vellykket og velfungerende individ. Hver af disse sfærer svarer til en anerkendelsesform som følges af en form for forhold til sig selv (Honneth, 2003, s.12-14).

Den første form for anerkendelse er kærlighed, det vil sige, den følelsesmæssige og kropsbaserede anerkendelse. Her er der tale om kærlighedsforholdet mellem mor, far og barn, mellem ægtefæller og mellem venner, som udgør de symmetriske relationer, hvor individet kan etablere en fortrolighed med sine ressourcer, indstillinger og værdier, og se dem modtaget og anerkendt. Ifølge Honneth er kærlighed og venskab den emotionelle anerkendelse som er med til at danne individets *selvtillid* og sætter dermed individet i stand til at handle, kommunikere og participere i nære fællesskaber (Honneth, 2003, s.15).

Den anden form for anerkendelse er den retslige, som bygger på den tanke at ret kun er ret, hvis den anerkendes som ret, med andre ord retten bliver legitimeret igennem anerkendelsen af den. Honneth understreger, at respekt for et individ ikke er knyttet til et abstrakt retssystem, men betegnes som respekt for individets rettigheder i praksis (Højlund & Juul, 2009, s.26). Anerkendelsen i form af rettigheder sikrer individet de grundlæggende muligheder for at realisere sin autonomi og dermed gøre individet i stand til fuld ud at udvikle *selvrespekt* og *selvagtelse* (Honneth, 2003, s.16).

Den tredje form for anerkendelse er social værdsættelse som sker, når individet igennem dets relationer til gruppen, fællesskabet eller samfundet, bliver anerkendt for sine specielle evner, særlige kvaliteter og bidrag. Denne form for anerkendelse udløser individets *værdsættelse af*

sig selv som medlem af et solidarisk fællesskab (Honneth, 2003, s. 16-17). Hvis individet fratages eller nægtes denne form for anerkendelse, skader det den individuelle handledegtighed (Højlund & Juul, 2009, s.27).

Ifølge Honneth udgør anerkendelsesformerne en normativ ide om det gode liv. De tre grundlæggende former for forhold til sig selv - selvtillid, selvagtelse og selvværdsættelse – er således ontogenetiske udviklingstrin, der ligeledes indbyrdes indgår i ideen om det gode liv. For Honneth er dermed individets selvrealisering lig med det gode liv (Honneth, 2003, s.13-18).

Individet kan miste det positive forhold til sig selv både ved manglende eller tilbageholdt anerkendelse og ved en række korresponderende krænkelse (Honneth, 2003, s.18). Det vil sige, at til hver form for anerkendelse svarer der en form for krænkelse eller disrespect som truer med at nedbryde den personlige identitet eller det positive selvforhold. De tre forskellige former for krænkelse og disrespect, ifølge Honneth, er: *kropslige krænkelse, nægtelse af rettigheder og nedværdigelse af livsformer* (Højlund & Juul, 2009, s.27).

Den første form for krænkelse sker i privatsfæren, hvor det er de fysiske overgreb som er rettet mod individets kropslige identitet, for eksempel, voldtægt og tortur, der forvolder skader på individets fysiske integritet og grundlæggende selvtillid. Individets selvtillid bliver nedbrudt, fordi der bliver sat spørgsmålstegn ved kærlighedens kontinuitet og individet får ikke oplevet den emotionelle anerkendelse. I den retslige sfære betegnes disrespect som frakendelse af bestemte rettigheder, som ofte er begrundet i et bestemt gruppetilhørsforhold såsom individets etnicitet, sociale status, køn eller alder. Denne form for disrespect nedbryder individets selvagtelse. Den tredje form for krænkelse er den sociale disrespect, som strækker sig fra relativt harmløse til stærke former for stigmatisering. Disrespekten kommer til udtryk, når visse livsformer og virkelighedsopfattelser nedværdiges og tilskrives en lavere socialstatus i stedet for at anerkendes og understøttes som mulige og acceptable livsformer. Denne form for krænkelse nedbryder individets selvværd fordi man ikke bliver værdsat som den, man er, og kan udløse skam, indignation og vrede hos individet (Højlund & Juul, 2009, s.27-28).

For Honneth betyder det at anerkende et menneske, at man ikke bare ser personen rent fysisk, men at mennesket bliver synligt som et individ med en unik personlighed. I forhold til dette perspektiv benytter Honneth sig af begrebsparrerne ”erkende/anerkende” og ”se/synlig”. ”Erkendelse” og ”se” betyder at man ser det andet menneske kun i en visuel forstand, som

kan føre til individets usynlighed og dermed disrespekt. Ifølge Honnet forudsætter ”anerkendelse” en ”synlighed”, det vil sige, at en person, ud over at blive det rent fysiske, tillægges en form for anseelse (Højlund & Juul, 2009, s.29).

5.1.2 Erving Goffmans rolleteori

En *rolle* kan være beskrevet som: ” *relativt stabile forventninger til adfærden i en bestemt funktion eller position.* ” Man kan sige, at mennesker hver dag ”spiller” mange forskellige roller, som er en vigtig del af deres sociale identitet samt den måde andre opfatter dem på (Løw & Svejgaard, 2004, s.237).

E. Goffmans rolleteori er baseret på en dramaturgisk opfattelse af rollespillet. Det sociale liv er en scene, hvor der er tale om regler, iscenesættelse og forskrifter for udførelsen af de forskellige roller i forestillingerne. Vi er alle aktører, der lærer vores roller, der spiller dem på den sociale scene, der har et publikum og en tilværelse bag scenen (back stage), hvor vi måske lever med en plagsom bekymring for, om vi lever op til forventningerne, og hvor vi indstuderer rollerne. Ifølge Goffman er de iscenesatte forestillinger i det sociale liv til dels forudsigelige, men der kan være overraskelser, når for eksempel aktørerne ikke lever op til spillets krav eller udfører dårlige roller, eller ikke er loyale over for forskrifterne. Så kan den sociale struktur bryde sammen. Det sociale liv sigter mod at aktørerne succesfuld definerer situationerne, løbende tilpasser sig hinanden og når frem til en arbejdskonsensus (Løw & Svejgaard, 2004, s.238-239).

Den proces, hvor man spiller en rolle er karakteristisk ved at: 1) personen skal forstå rollen og tolke den rigtigt i situationen; 2) personen skal kunne leve sig ind i rollen og gøre den personlig; 3) personen skal kunne tilpasse sig rolleudførelsen undervejs i forløbet, og hvis der er tale om et gensidigt samspil med andre, skal rollen ændres undervejs i spillet. Samspillet er som en forhandling, hvor de enkelte roller tilpasser sig hinanden og finder den arbejdskonsensus, der kan praktiseres i situationen (Løw & Svejgaard, 2004, s.238).

Ifølge E. Goffman, er en rolle vigtig for både individets sociale og personlige identitet. Rollen er den sociale identitets ”ydreside”, fordi det er i rollen vi viser os for andre, det er i rollen vi prøver de nye muligheder af, og det er i rollen vi får mulighed for at indgå i udvekslinger med andre om vores identitet. Igennem rollespillet bliver oplevelsen af egen identitet konstrueret som en nuanceret kontinuitet gennem de forskellige sociale situationer (Løw & Svejgaard, 2004, s.238-239).

5.1.3 Jerome Bruners teori om fortællinger og den narrative dannelse af selvet

Det centrale i J. Bruners teori om den narrative dannelse af selvet er, at vi skaber og genskaber selvet gennem fortællinger, det vil sige, at selvet er et produkt af vores fortællinger om os selv. Bruner påstår, at der ikke ville findes et fænomen som selvet, hvis vi manglede evne til at lave historier om os selv (Bruner, 2004, s. 101).

Ifølge Bruner er selvskabelse en narrativ kunst som foregår både indefra og udefra. Indefra bliver selvet bygget på vores erindring, følelser, tanker, overbevisninger, subjektivitet, desuden er selvet også medfødt, som vores fornemmelse for selvets kontinuitet over tid og rum. Udefra bliver den narrative selvskabelse styret af den kultur vi er vokset op i, det vil sige af de forskellige kulturelle fortællinger om, hvad selvet bør være, kunne være eller ikke bør være (Bruner, 2004, s.78).

Vores fortællinger om os selv til andre, er afhængig af hvad vi tror, *de* mener, vi burde være – eller hvad selvet i almindelighed burde være. De selvskabende fortællinger som vi fortæller til os selv kommer ligeledes til at udtrykke, hvordan vi tror, andre forventer vi skal være (Bruner, 2004, s.78).

Kapitel 6 Analyse

I det følgende kapitel vil jeg med udgangspunkt i den udvalgte teori og den indsamlede empiri svare på rapportens problemformulering.

6.1 Analysens overskrifter

Analysens hovedoverskrifter vil være: anerkendelse og disrespekt i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger og identitet og selvet i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger. Jeg har valgt disse hovedoverskrifter på baggrund af, at begreberne anerkendelse, disrespekt og identitet og selvet indgår i rapportens problemformulering. Derudover vil der forekomme deloverskrifter for at skabe overblik. Deloverskrifter vil tage udgangspunkt i teoriens begreber, og der vil undervejs komme delkonklusioner under hver analyseoverskrift, som samles i en fælles konklusion i kapitel 9.

6.2 Anerkendelse og disrespekt i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger

Ved at tage udgangspunkt i Honneths anerkendelsesteori, hvor anerkendelse er en grundlæggende forudsætning for at det enkelte menneske kan udvikle et positivt forhold til

sig selv, og dermed via selvrealisering har et godt liv, vil jeg i dette afsnit undersøge, hvorledes anerkendelse og disrespekt kommer til udtryk i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger, samt hvilket betydning det har for mødet. Jeg vil ligeledes undersøge, hvorledes det kan påvirke disse voksnes selvforhold og mulighed for at have et godt liv.

6.2.1 Anerkendelse og krænkelse i privatsfæren

Selv om den første form for anerkendelse – kærlighed – kan opnås i den private sfære og ikke er direkte forbundet med mødet i en social forvaltning, har den betydning for den enkeltes forhold til sig selv og kan derfor være med til at påvirke mødet mellem en socialrådgiver og borger.

I mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger er der tale om en relation mellem to mennesker. Ud fra Honneths anerkendelsesteori er anerkendelse i privatsfæren en forudsætning for at den enkelte udvikler selvtillid, som sætter den enkelte i stand til at kommunikere og indgå i relationer med andre mennesker.

Når en voksen med senfølger beskriver de problematikker hun har i dag på grund af sine oplevelser i barndommen, siger hun blandt andet, at:

A: "(.)de problemer jeg har, de er meget i relationer til andre mennesker. Jeg kan have rigtig svært ved at lade andre komme tæt på mig og det startede allerede i barndommen og det er ikke blevet nemmere." (Bilag 3, s.59)

A: "(.) jeg er på overarbejde og jeg skal finde ud af, hvordan jeg skal gebærde mig ad når jeg er ude i verdenen" (Bilag 3, s.59)

A: "Når jeg går ud i verden, ud over, at det er skide svært i relationer til andre mennesker, så har jeg også en indre sikkerhedsvagt, der hele tiden skal scanne, hvad sker der alle mulige steder og især, hvis jeg kommer ind i et Socialcenter." (Bilag 3, s.76)

Lederen for Støttecenter mod Incest Jette Lyager beskriver ligeledes sammenhængen mellem de seksuelle overgreb i barndommen og de problemer disse mennesker har som voksne i forhold til deres relationer til andre:

Jette L.: "Og helt specifikt i forhold til seksuelt overgreb, hvor folk bliver ramt meget i relationen til andre, fordi et overgreb næsten altid sker i en relation som

barnet har til den voksne, uanset næsten, hvad for en voksen det er, så er det en voksen som barnet på en eller anden måde knytter sig til med kærlighed. Og det at blive forrådt i den relation, det gør at barnet taber tillid og den tabte tillid følger den voksne op i voksenlivet, og det giver de relationelle problematikker, som stort set alle seksuelt misbrugte slås med. Hvilket vil sige, at i mødet i socialrådgiveren spiller det også ind..”(Bilag 1, s. 43)

Ifølge Honneth er fysiske overgreb og seksuelt misbrug den form for krænkelse som sker i privatsfæren og som er en modsætning til den emotionelle anerkendelse. Det vil sige, at voksne som har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen har været udsat for krænkelse der nedbryder disse menneskers selvtillid og dermed deres evne til at kommunikere og indgå i nære relationer eller i sociale fællesskaber.

Ovenstående viser, at seksuelle overgreb i barndommen har følgevirkninger i form af problemer i relationer til andre mennesker, og har derfor også betydning for disse voksnes møde med socialrådgiver. Det vil sige, at følgevirkningerne kan, for eksempel, være årsag til, at det er vanskeligt for en voksen med senfølger at etablere en tillidsfuld kontakt til socialrådgiveren. Mistillid fra borgerens side vil således negativt påvirke muligheden for at have en åben dialog med socialrådgiveren, og dermed mindske socialrådgiverens muligheder for at hjælpe borgeren samt se de egentlige problematikker som borgeren slås med.

Delkonklusion

Det må konkluderes, at de voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndom, ikke har opnået den emotionelle anerkendelse, men i stedet for oplevet en form for krænkelse, som kan påvirke deres evne til at kommunikere og danne relationer i voksenlivet. De krænkelse, som en voksen med senfølger oplevede i barndommen, vil i mødet med en socialrådgiver komme til udtryk som denne voksnes problemer i at etablere en tillidsfuld relation til socialrådgiveren og dermed at have en åben dialog.

6.2.2 Anerkendelse og krænkelse i den retslige sfære

Ud fra analysen i det forrige afsnit kan man se at senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen har betydning for mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger. Det er derfor relevant at spørge, hvilket betydning har socialrådgiverens manglende viden om senfølger for disse borgere? En socialrådgiver beskriver, hvilke konsekvenser det kan have for voksne med senfølger på grund af socialrådgivers manglende kendskab til området:

B: "(..)der netop ikke tages hånd om det egentlige problem og de ikke får den hjælp de har brug for. Derimod sanktioneres vi dem, og sanktioneres vi dem fordi de måske ikke møder op til tingene eller de kommer ud på nogle sidespor eller noget. Og på den måde så bliver de yderligere udstødt af samfundet faktisk, og yderligere marginaliseret(..)Så hvis man ikke ved hvorfor folk reagerer som de gør, og bare sanktioneres, så har det selvfølgelig betydning for den enkelte borger." (Bilag 2, s. 53)

Det vil sige, at hvis socialrådgiveren ikke har kendskab til senfølger og dermed de relationelle problematikker, som voksne der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen slås med, risikerer de at misforstå, hvorfor borgere handler og reagerer som de gør. Dette kan føre til, at voksne med senfølger bliver sanktioneret og yderligere marginaliseret, i stedet for at blive støttet og hjulpet til at løse problemerne og øge deres livskvalitet.

Ved at sanktionere en voksen med senfølger uden at tage hensyn til de reelle årsager for denne borgers adfærd og handlinger, betyder det, ud fra Honneth anerkendelsesteori, at vedkommende bliver krænket i den retslige sfære fordi han eller hun bliver frataget de rettigheder som vedkommende har ifølge loven. Idet socialrådgiveres viden om følger virkninger af seksuelle misbrug i barndommen er en forudsætning for, at socialrådgivere kan se disse menneskers reelle problemer, har denne viden en afgørende betydning for at voksne med senfølger kan blive anerkendt i forhold til deres rettigheder. Desuden, ved at anerkende disse borgers rettigheder, er socialrådgivere med til at udvikle disse voksnes selvrespekt og selvagtelse, og forbedre deres mulighed til at forfølge deres vision om det gode liv.

Jette L. beskriver ligeledes, hvordan socialrådgiveren kan udvise respekt og anerkendelse overfor voksne med senfølger:

Jette L.: "Men det der er så vigtigt, at der er respekt og at man på alle de måder, hvor det er muligt inddrager personen(..)i sagen. Det er så vigtigt at man ved starten af mødet fortæller, hvad for en kompetence man har som socialrådgiver: "Nu er du kommet her og jeg skal indhente nogle oplysninger fordi du har søgt pension. Det er ikke mig, der tager beslutningen. Jeg kan heller ikke give dig noget som helst svar i forhold til om du får pensionen eller ej, fordi det ligger faktisk ikke inden for mit område(..) Når jeg nu spørger dig,

så skal du måle og veje hvad du vil fortælle mig og hvad du ikke vil, fordi jeg sidder her alene for at indsamle oplysninger.”” (Bilag 1, s.46)

Ud fra Honneth anerkendelsesteori kan man sige, at voksne med senfølger bliver anerkendt i forhold til den retslige sfære, når de er inddraget i sagsforløbet og når socialrådgiveren har været meget tydelig over hvad det konkrete møde drejer sig om, hvilke kompetencer socialrådgiveren har og hvad borgeren kan forvente af mødet. Ved at være tydelig over for borgeren om mødets natur og formål med det konkrete møde, bliver borgeren anerkendt som en ligeværdig partner i mødet. Denne form for anerkendelse vil have positiv virkning på borgerens selvagtelse og dermed øge vedkommendes mulighed for selvrealisering og for at have et godt liv.

Delkonklusion

Socialrådgiveres viden om senfølgerne af seksuelle overgreb i barndommen er en forudsætning for at voksne med senfølger kan blive anerkendt i forhold til deres rettigheder. Det er kendskabet til området, der gør det muligt for socialrådgivere, at se de egentlige årsager bag disse borgeres handlinger, og som forhindrer socialrådgivere i at udvise disrespekt over for voksne med senfølger ved at fratage dem de rettigheder som de har ifølge loven. Socialrådgiverens viden om senfølger er således med til at bidrage til at borgeren kan udvikle følelsen af selvagtelse, som er nødvendig for vedkommendes selvrealisering og mulighed for at leve et godt liv.

6.2.3 Anerkendelse og disrespekt i den solidariske sfære

På grund af de forskelligartede følgevirkninger af seksuelt misbrug i barndommen kan voksne med senfølger leve på kanten af samfundet (f.eks. hjemløse) eller have en livsstil som af de fleste i samfundet ville opfattes som uacceptabel (f.eks. alkohol- eller stofmisbrug).

Når informant **B** i interviewet bliver spurgt om, hvad er det vigtigste i forhold til mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger, svarer hun:

***B:** ”Det er anerkendelse og respekten, og man skal ikke komme med en fordømmelse af nogen borger, der har levet et liv på kanten af samfundet, er hjemløse eller noget. Det kan være, at det bunder i nogle ting de har oplevet i barndommen, at de lever et liv på kanten.” (Bilag 2, s.56)*

B: "At man ikke kommer med en fordømmelse, men også at man møder dem i den virkelighed de nu er i - det tror jeg simpelthen er altafgørende for at kunne få en dialog, men også for at man som socialrådgiver kan gå ind og være med til at gøre en indsats for, at de kan få et bedre liv, for at kunne iværksætte de rigtige ting, hvis man har de her problemstillinger." (Bilag 2, s.56)

Overstående citater giver udtryk for, at socialrådgiverens anerkendelse og respekt for den enkelte borgers levemåde og den virkelighed de lever i, er altafgørende for, at socialrådgiveren kan indgå i en dialog med borgeren og dermed hjælpe og støtte vedkommende i at leve et værdigt liv. Hvorimod socialrådgiverens fordømmelse over for den livsvej som borgeren har valgt at gå, ville hæmme dialogen mellem dem og således mindske chancen for at borgerens reelle problemer ville blive løst.

Når en socialrådgiver anerkender den livsform, som en voksen med senfølger lever, vil denne voksen, ifølge Honneth, opleve den sociale anerkendelse. Det vil sige, at denne borger vil opleve, at vedkommendes livsstil bliver værdsat og derfor bliver også han eller hun værdsat som den han eller hun er. Via denne form for anerkendelse, vil en socialrådgiver fremme borgerens selvværdsfølelse og vil således støtte borgeren i dens selvrealisering.

En fordømmelse fra socialrådgiverens side i forhold til borgerens livsform er, ifølge Honneth, lig med at socialrådgiveren udviser social disrespekt over for borgeren, og vil betyde, at socialrådgiveren er med til at nedtrykke borgerens selvværdsfølelse og vil dermed hæmme borgerens handleevne. Derudover kan en voksen med senfølger, på grund af den sociale disrespekt fra socialrådgiverens side, komme til at føle skam og vrede, der sandsynligvis vil have negative konsekvenser for mødet og hele sagsforløbet. For eksempel i interviewet med informant A, fortæller hun, hvordan socialrådgiverens manglende anerkendelse af vedkommendes behov, udløste både en følelse af skam og efterfølgende en følelse af vrede hos den voksne med senfølger (Bilag 3, s.65-66).

Delkonklusion

Socialrådgiverens anerkendelse af den livsstil som den voksne med senfølger lever, vil give denne borger en følelse af at vedkommende bliver værdsat som den person han eller hun er. Denne form for anerkendelse vil også fremme socialrådgiverens mulighed for at skabe en dialog med denne borger og dermed øge chancen for at der vil blive iværksat de rigtige foranstaltninger eller behandlinger for at løse borgerens problemer. Hvorimod hvis

socialrådgiveren udviser fordømmelse og disrespekt over for borgerens livsstil, vil det hæmme dialogen mellem dem og dermed hele sagsforløbet.

6.2.4 At erkende og at anerkende én

Honneth understreger ligeledes anerkendelsens betydning for, at individets unikke personlighed bliver synligt over for andre, i stedet for at individet bare blive erkendt og set i en visuel forstand:

B: "Hvis ikke det står sort på hvidt og du ikke møder borgeren med anerkendelse, så er der en stor gruppe som ikke ses.. Man kan ikke nå ind til kernen af baggrunden for, hvorfor de har det skidt i deres voksenliv." (Bilag 2, s.56)

Citatet giver udtryk for, at hvis socialrådgiveren ikke møder en voksen med senfølger med anerkendelse, vil denne borgers unikke personlighed og livshistorie samt de egentlige årsager til borgerens problematikker forblive usynlige over for socialrådgiveren. Man kan sige, at uden anerkendelse, vil socialrådgiveren kun se borgeren som den fysiske person med nogle åbenlyse problemer, og vil dermed, ifølge Honneth, komme til at krænke borgeren.

I forhold til voksne der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen betyder det, at disse voksne kan føle sig usynlige over for en socialrådgiver, hvis socialrådgiveren, for eksempel, ikke har viden om følgerne af seksuelle overgreb:

A: "" Jeg vil have en VISO udredning, fordi I ikke forstår, hvad det handler om. I ved ikke, hvad det er for et menneske I sidder over for. Hvorfor jeg ligner en der er OK, men reelt har rigtig rigtig mange problemer? Hvorfor min facade er så pisse hamrende god? I bliver nødt til at få noget viden om, hvem fanden jeg er. "" (Bilag 3, s.70)

Informanten A udtrykker ligeledes, hvad der skal til for at hun kan føle sig anerkendt fra socialrådgiverens side:

A: "I stedet for lade som om de har fuldstændigt styr på, eller: "Det er det samme som alle de andre, kan du ikke bare lægge det bag dig?" så bare anerkende: "Hov, der noget jeg ikke vidste. Det skal jeg lige undersøge.". Det er noget af det bedste.." (Bilag 3, s.78)

Det vil sige, at ved at være nysgerrig og undersøgende vil socialrådgiveren udvise respekt over for borgeren, fordi vedkommende således vil anerkende, at borgerens situation er unik og borgeren fortjener at blive set som et individ med en enestående livshistorie og personlighed. En voksen med senfølger vil således via anerkendelse blive synlig over for socialrådgiveren og dermed vil også årsagerne til denne voksnes problemer blive synlige.

Delkonklusion

Når en socialrådgiver udviser anerkendelse i mødet med en voksen med senfølger, når vedkommende er nysgerrig og undersøgende vedrørende borgerens problematikker, og giver udtryk for at den konkrete borgers livshistorie og personlighed er enestående. Derimod kan en voksen med senfølger føle sig usynlig som person, hvis socialrådgiveren ikke udviser interesse i at lære mere om de specifikke forhold og problematikker der gælder i forhold til de voksne som har været udsat for seksuelt misbrug i barndommen.

6.2.5 Den gensidige anerkendelse.

Ifølge Hegel, kan den egentlige anerkendelse kun opnås gennem en gensidig anerkendelse, når individet oplever at blive genkendt som den person han eller hun selv mener vedkommende er. Det er derfor relevant at spørge, om en voksen med senfølger oplever den egentlige anerkendelse i mødet med en socialrådgiver?

Informant A fortæller her, hvad har været det sværeste i mødet med en socialrådgiver:

A: ”Det sværeste har været der, hvor en socialrådgiver ikke har anerkendt mine behov. Det har også været rigtigt svært, når en socialrådgiver har haft en mening og prøvede at pådutte mig den der virkelighed, hvis jeg kan kalde det sådan(..)” (Bilag 3, s.81)

Det vil sige, at det har været svært for denne voksne at opleve, at hun ikke er blevet set som den hun er - med de behov hun har. Hun har derfor ikke kunnet opleve en gensidig anerkendelse, fordi hun ikke kunne identificere sig med den virkelighed og det billede af sig selv som socialrådgiveren præsenterede hende for.

Informant A fortæller ligeledes, om hendes reaktion i form af både disassociering og vrede, da hun oplevede at socialrådgiveren overskred hendes grænser ved at udvise tvivl om hvorvidt hendes behov havde et reelt grundlag (Bilag 3, s.65-66). Socialrådgiveren har således ikke udvist anerkendelse over for borgerens behov og derfor blev denne borgers

virkelighed ikke virkeliggjort. Den voksne med senfølger føler sig ikke set og forstået og derfor kan det være svært for ham eller hende at opnå tillid til socialrådgiveren og se socialrådgiveren, som en der kan hjælpe vedkommende. Det betyder, at manglende gensidig anerkendelse kan øge risikoen for at kontakten mellem en voksen med senfølger og en socialrådgiver mislykkes.

Delkonklusion

En voksen med senfølger kan først opnå den egentlige anerkendelse i mødet med en socialrådgiver, hvis denne voksne oplever at hans/hendes virkelighed og behov er blevet set som vedkommende selv ser dem.

6.3 Identitet og selvet i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger

Dette afsnit vil omhandle, hvilken betydning har identitet og selvet i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger. Jeg vil tage udgangspunkt i E. Goffmans rolleteori og J. Bruners teori om den narrative dannelse af selvet, der begge to understøtter det socialkonstruktivistiske perspektiv.

6.3.1. Identitet som en rolle

E. Goffman ser identitet, som en konstruktion af de forskellige roller som vi spiller i både store og små sociale situationer. Det vil sige, at hver rolle vi spiller kommer til at afspejle en del af vores identitet.

Ud fra E. Goffmans rolleteori vil et møde mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger være en forestilling, hvor to mennesker mødes – to aktører, som skal spille deres roller på den sociale scene. Man kan sige, at det er oplagt, at socialrådgiveren i mødet med en voksen med senfølger spiller en rolle som en myndighedsperson, der er der for at rådgive og hjælpe borgeren. Men det er ikke sikkert at det er sådan den voksne med senfølger ser socialrådgiveren. Derfor er det relevant at spørge, hvordan bliver socialrådgiverens rolle set fra den voksnes med senfølger's side? Og hvordan ser denne voksne sin egen rolle i mødet med en socialrådgiver?

A: "For mig er det vigtigste klare linjer, og så hellere kalde mig en klient, det må jeg nok indrømme, end en borger. Fordi en klient, der ved jeg, at jeg er i en anden position end du er som socialrådgiver..og anerkende at sådan er det

(..)og så sige: ”Jeg påtager mig nu ansvaret for at sige det her, sætte den her grænse eller træffe den her afgørelse, og du må gerne blive pisse sur, jeg kan godt anerkende, at du mente du havde behov for ”slik”. ” (Bilag 3, s.81)

Jette L. understreger ligeledes, at det er vigtigt for en voksen med senfølger, at socialrådgiveren i starten af samtalen gør det klar over for vedkommende, hvad der er formålet med samtalen og hvor den konkrete socialrådgivers kompetence ligger:

***Jette L.:** ”Hun(socialrådgiveren) skulle have startet med at sige lige fra starten, som jeg sagde før: ”Nu skal du høre, det her er en fleksjobssamtale. Det er ikke mig der tager beslutningen. Der er ikke noget sikkerhed for om du får fleksjob eller ej, det kan jeg slet ikke afgøre. Jeg skal indhente nogle oplysninger og du skal selvfølgelig måle og veje, hvad er det du vil fortælle mig.”” (Bilag 1, s.50)*

Det første citat, ifølge Goffman, viser, at det er vigtigt for informanten A, at socialrådgiveren ved at bruge ordet ”klient” giver udtryk for, hvordan vedkommende ser sin egen og den andens persons rolle i en konkrete møde. Hvor også Jette. L. eksempel i det anden citat understreger vigtigheden af at socialrådgiveren i starten af mødet klargør over for en voksen med senfølger, hvad der er socialrådgiverens og denne voksnes rolle i mødet. Hvis borgeren vil acceptere sin rolle, så er der, ifølge Goffman, tale om, at socialrådgiveren og den voksne med senfølger i fællesskab vil komme til at definere situationen og nå frem til en arbejdskonsensus.

Lederen for Støttecenter mod Incest fortæller, at både de børn som er blevet misbrugt inden for familien og rigtig mange gange også de børn som er blevet misbrugt udenfor familien, er vokset op i dysfunktionelle familier, hvor der ikke er den normale asymmetri mellem de voksne og børn (Bilag 1, s.45). Det vil sige, at voksne med senfølger ikke i barndommen har lært at gå ind i en sund asymmetri:

***Jette L.:** ”Det betyder, at når man som voksen oplever en myndighedsperson så vil det ikke kun triggere en reaktivering, men det kan også meget vel være, at der er et helt masse andre ting der går i gang inde i en. Man går i opposition, for eksempel, eller man straks kommunikerer ud fra ofrer/krænker/frelser-trekant, fordi man er triggert i asymmetrien.” (Bilag 1, s.45)*

***Jette L.:** ”Meget ofte vil de (socialrådgivere) blive opfattet som krænker. Der kan det jo meget nemt ske det, at den seksuelt misbrugte føler sig offergjort,*

intimideret og krænket uanset, at der måske ikke som udgangspunkt har været andet end asymmetri imellem dem, men den misbrugte kan allerede i asymmetrien ryge ind i trekanten som offer.” (Bilag 1, s.46)

Socialrådgiverens rolle som myndighedsperson kan således være årsag til at den voksne, som har været udsat for seksuelt misbrug i barndommen og har opvokset i en dysfunktionel familie, oplever socialrådgiveren som en krænker og selv tager offerpositionen i mødet:

***Jette L.:** ” Og der kan man ikke holde ud at være i lang tid, så rigtig mange vil ryge op i trekanten som krænker – enten bliver formel, altså ikke vil sige noget, eller bliver passiv-agressive, eller bliver dissideret ubehøvlet. Og der vil jo rigtig rigtig mange socialrådgiver(..) blive suget ind i den her trekant, så vedkommende vil tænke: ”Hvad sker der her?! Jeg har jo ikke gjort noget!(..)” Så kan vedkommende føle sig som offer, og der sker tit det, at socialrådgiveren måske tænker, at det er jo ikke rimeligt og måske bliver lidt spids eller krænker-agtig i sin måde at være på. Så man kan have en hel seance hvor folk bevæger sig rundt..og der sker ingenting og det er dårligt for dem begge to.” (Bilag 1, s.46)*

Ud fra Goffmans teori betyder det, at den voksne med senfølger, kan komme til at misforstå eller misfortolke socialrådgiverens og sin egen rolle i denne forestilling, som er deres møde. Når en voksen med senfølger påtager sig krænkerrolle i en møde med en socialrådgiver, er han, kan man sige, ikke loyal over for de forskrifter der er for et møde mellem en socialrådgiver og en borger. Det betyder, at det kan blive vanskeligt for denne voksne og socialrådgiveren, at komme til en succesfuld definition af den situation som de befinder sig i, og de kan derfor ikke finde en arbejdskonsensus.

Ifølge Goffman, er samspillet mellem forskellige aktører, som en forhandling, hvor de enkelte roller tilpasser sig hinanden, for at nå frem til en arbejdskonsensus, der skal praktiseres i de konkrete situationer. Her er der tale om, at socialrådgiveren i hans/hendes forsøg til at finde en arbejdskonsensus, i mødet med en voksen med senfølger, kan komme til at tilpasse sin rolle til den rolle som denne voksne har påtaget sig i mødet – for eksempel socialrådgiveren bliver offer-agtig, når borgeren påtager sig krænkerpositionen.

Men det kan vise sig at være umuligt for socialrådgiveren og en voksen med senfølger, at opnå en fælles definition af situationen, da det, ifølge Jette L., er karakteristisk for

offer/krænker/frelser-trekanten, at, når man først er i trekanten, så bevæger man sig konstant rundt i de forskellige positioner, og det kan være meget svært for personer at komme ud af denne dysfunktionelle trekant (Bilag 1, s. 46).

Delkonklusion

De roller, som socialrådgiveren og den voksne med senfølger spiller i deres møde med hinanden, er med til at konstruere både socialrådgiverens og denne voksnes sociale identitet. Disse borgeres opvækst kan være årsag til at de kan misforstå eller misfortolke socialrådgiverens og sin egen rolle i mødet. Derudover kan man sige, at ved at vælge sin rolle i mødet, vil vedkommende komme til at vælge sin identitet, men samtidig, ved at tilpasse sin rolle til den andens rolle, vil deltagerne i mødet komme til at påvirke hinandens identitet. Det er derfor afgørende for mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger, at de i starten af deres kontakt klargør over for hinanden, hvilken rolle de vil påtage sig i mødet.

6.3.2 Selvet som en fortælling

Det er en naturlig del af sagsbehandlingsforløbet, at borgeren, i mødet med en socialrådgiver, fortæller om sig selv og om hvorledes vedkommende oplever sin livssituation:

A: ” Det er også meget vigtigt for mig, at socialrådgiveren skal i hvert fald ikke..altså det er ikke noget i vejen med mig. Jeg skal nok klare mig. Det er sådan min indfaldsvinkel det er.. Så vil jeg hellere have at min facade var relativ pæn. Hun (socialrådgiveren) vidste heller ikke at min mand var alkoholiker. Det er først langt senere at hun fik kendskab til at der er stofmisbrug og alkoholmisbrug i familien, fordi facaden skal holdes og det skal se ud som om at her går det godt. ” (Bilag 3, s.60)

Citatet giver udtryk for, at den voksne med senfølger vælger, hvorledes hun vil præsentere sig selv over for socialrådgiveren og hvilket billede af hendes liv socialrådgiveren skal se. Ifølge J. Bruner, betyder det, at denne borger er i gang med at konstruere selvet ved at vælge, hvilken fortælling om sig selv hun vil fortælle til socialrådgiveren. Det vil sige, at borgeren skaber et selv, der opfylder hendes behov i den konkrete situation – at fremstå som én, der har det godt og selv kan klare sine problemer.

Bruner mener, at éns fortælling om sig selv til andre er yderligere afhængig af, hvad man tror, andre mener, man burde være. I forhold til et møde mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger, vil det betyde, at den voksne sandsynligvis igennem sin fortælling om sig selv,

vil skabe et billede af sig selv, som afspejler dét vedkommende tror er blevet forventet af ham eller hende:

B: "Når de sidder med borgeren hver tredje måned, så kan borgeren sagtens agere normalt den halve time eller tre kvarter han er inde til en samtale. Det kan de sagtens gøre. Så derfor kan der i hvert fald gå lang tid før der er nogle alarmklokker der ringer hos en sagsbehandler." (Bilag 2, s.52)

A: "Og det der var ved mig som mor, at jeg lignede en rigtig god mor. Jeg sagde de rigtige ting og gjorde de rigtige ting sådan ud ad.." (Bilag 3, s.63)

Ovenstående viser, at individets mulighed for at rekonstruere selvet via en fortælling i forhold til de situationer det befinder sig i, har betydning for i hvilket lys socialrådgiveren vil se borgerens problematikker og livssituation.

Ud fra Bruners teori, betyder det, at den voksne med senfølger således kan både bevidst eller ubevidst fravælge at fortælle den historie om selvet, som er grunden til de problemer vedkommende slås med. Dette kan mindske socialrådgiverens mulighed for at opdage årsagerne til de problemer som en voksen med senfølger slås med, og kan derudover forringe socialrådgiverens mulighed for at hjælpe denne voksne til at forbedre sin livskvalitet.

Ifølge Jette L. er det meget muligt, at en voksen med senfølger ikke selv ved, at årsagen til vedkommendes problemer er følgevirkningerne af seksuelle overgreb i barndommen eller at vedkommende overhovedet ikke kan huske overgrebene (Bilag 1, s.48). Ifølge Bruner vil det betyde at for voksne med senfølger vil narrative om det seksuelle overgreb ikke nødvendigvis indgå i disse voksnes fortællingen om sig selv:

A: "...det er faktisk først, når jeg er 32 år, ordet incest bliver sat på. Så indtil da har jeg haft nogle problemer, men jeg har ikke vidst, hvorfor jeg har de problemer." (Bilag 3, s.60)

Bruners teori om at fortællingen om sig selv er både indre og ydre styret kommer ligeledes til udtryk i mødet med en socialrådgiver, når socialrådgiverens udtalelse eller afgørelse påvirker den måde borgeren ser på sig selv:

A: "Og så tænker jeg bare – Fuck! Så er der noget galt med mig!(..) Og det er sådan set, i bakspejlet jeg tænker, er meget ydrestyret. Det er ikke sådan et indre – nu skal jeg..det er hende der fortæller: "Du har brug for professionel hjælp.".

Det er hende der giver mig revalidering, som gør at jeg så tænker – Nå, så er det i hvert fald helt galt.” (Bilag 3, s.62)

Man kan sige, at socialrådgiveren har været med til udefra at påvirke denne voksnes syn på sig selv og dermed vedkommendes fortælling om sig selv.

Delkonklusion

En voksen med senfølger kan i mødet med en socialrådgiver både bevidst og ubevidst vælge at fortælle en historie om sig selv, som således vil danne et billede af vedkommende. Denne voksnes forestilling om socialrådgiverens forventninger vil komme til at påvirke hans eller hendes fortælling om sig selv. Dertil kan også socialrådgiverens udtalelser om borgerens situation være med til at påvirke den voksne med senfølger's selvfortælling.

Kapitel 7 Vurdering og kritik af teorier og metoder

I det følgende kapitel vil jeg vurdere valget af teorien og metode, samt se på, hvad der kunne have været gjort anderledes og bedre i forhold til rapportens teorier og metode.

Jeg har været opmærksom på, at den problemstilling som denne rapport omtaler, kunne have været undersøgt i forhold til både individ-, gruppe- og samfundsniveau, og på den måde ville have givet et større og bredere billede af problemstillingen. Men jeg vurderer, at det, at jeg har fokuseret kun på individniveau, har givet mig mulighed for at analysere problemstillingen mere i dybden samt at undersøge flere nuancer af problemstillingen.

I starten af undersøgelsen havde jeg overvejet at undersøge anerkendelses og magts rolle i forhold til problemstillingen, men jeg ombestemte mig efter jeg havde foretaget alle tre interviews. I stedet for at fokusere på hvilken rolle spiller magt i mødet mellem en socialrådgiver og en borger der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, var det mere interessant for mig at undersøge og lægge vægt på anerkendelses/krænkelses og identitets betydning for mødet.

I forhold til at undersøge anerkendelses betydning for mødet mellem en socialrådgiver og en borger, har jeg fra starten haft et ønske om at bruge A. Honneths anerkendelsesteori, fordi jeg syntes at det er forståeligt, aktuelt for det sociale arbejde.

Men i forhold til mit teorivalg omkring identiteten, har det været svært for mig at begrænse mig, da der er flere teorier om identitet og selvet, der har udgangspunkt i den

socialkonstruktivistiske perspektiv og kan bruges til at analysere problemformuleringen ud fra. Ti sidst valgte jeg at tage udgangspunkt i E. Goffmans rolleteori, da det gav mig mulighed for at belyse de roller eller de sociale identiteter som socialrådgiveren og en voksen med senfølger kan komme til at påtage sig i et møde med hinanden. Derudover valgte jeg at anvende J. Bruners teori om den narrative dannelse af selvet, fordi jeg ville kigge på hvorledes borgerens identitet/selvet kan komme til udtryk igennem det der bliver sagt i mødet.

Ved at anvende den hermeneutiske meningsfortolkningsmetode har jeg været med til at fortolke empirien ud fra min forforståelse og i forhold til nogle konkrete teorier. Men jeg er opmærksom på, at - hvis jeg havde valgt andre teorier eller hvis rapporten havde haft andet videnskabsteoretiske perspektiv – ville det give en anden fortolkning af empirien og dermed en anden konklusion på problemformuleringen.

Som nævnt i kapitlet om undersøgelsesmetode, har jeg forud for interviewerne udarbejdet interviewguides til alle interviews. Jeg kan sige, at jeg kunne tydeligt mærke at det har været en fordel, at jeg fremsendte interviewguiderne til alle informanter, da jeg kunne se, at de havde tænkt over emnet og havde forberedt sig til interviewet. Jeg kan dog se en ulempe i, at jeg først efter interviewene tog beslutningen om at undersøge identitets rolle i forhold til problemstillingen. Det ville måske have været en fordel, hvis jeg havde stillet direkte spørgsmål i forhold til identiteten og selvet.

Kapitel 8 Diskussion

Med inspiration i rapportens empiri har jeg i løbet af undersøgelsesprocessen været optaget af spørgsmålet om, hvad der er virkelighed og hvorledes opfattelsen af det spiller ind i mødet mellem en socialrådgiver og en borger. I kapitel 3 har jeg beskrevet det socialkonstruktivistiske perspektiv, som denne rapport tager udgangspunkt i, og ifølge den bliver virkeligheden i afgørende grad præget eller formet af vores erkendelse af den (Fulsang & Olsener, 2004, s.349).

Når Informanten A beskriver det forløb hun har været igennem med det sociale system, og hvordan hun selv ser på sin nuværende situation, samt det der har været det sværeste i kontakten til socialrådgiver, siger hun:

A: "(..) det jeg savner i virkeligheden, det er at fortælle min historie, så der er en forståelse for..(..) Jag har brug for, at der er nogen der sætter sig ned og

hører – ok, sygemeldt i 2005, så skete der det der, og så skete der det der, og nu sidder jeg kraftenedeme her igen og I mener at jeg kan vende tilbage til det ordinære arbejdsmarked. Der mener jeg..altså: ”Hvor er du selv, A?”” (Bilag 3, s.78)

A: ”(..)det er de her virkeligheder som bliver beskrevet, som ikke hænger sammen med min virkelighed.” (Bilag 3, s.82)

Citater giver udtryk for, at vedkommende ønsker at fortælle sin historie, fordi hun ikke kan se sig selv i den virkelighed som socialrådgiverne præsenterer over for hende. Man kan sige, at den socialrådgiver som har mødt denne borger, har set en anden virkelighed end det hun selv ser.

Ifølge J. Bruner har denne borger brug for at fortælle sin historie for derigennem kan hun selv og hendes virkelighed blive virkeliggjort. Set ud fra dette perspektiv kan det betyde, at for eksempel mit interview med informanten A, har været med til at give vedkommende en mulighed for at fortælle sin historie om sig selv og dermed at genskabe selvet igennem en narrativ.

Denne borgers ønske om at hendes historie bliver hørt afspejler ifølge Honneth anerkendelsesteori hendes ønske om at blive synlig over for socialrådgivere og dermed at blive anerkendt af dem. Man kan sige, at via en fortælling om sig selv vil denne borgers virkelighed blive synlig for socialrådgiveren, og som følge af dette vil socialrådgiveren kunne erkende denne voksnes virkelighed. Når først socialrådgiveren har erkendt borgerens virkelighed, vil det forhindre vedkommende i, hverken bevidst eller ubevidst, at påtvinge borgeren en anden virkelighed, som denne borger ikke kan identificere sig med.

Kapitel 9 Konklusion

I den følgende kapitel vil jeg med udgangspunkt i min analyse svare på rapportens problemformulering og dermed komme med den egentlige konklusion.

Den problemformulering som jeg stillede i kapitel 1 lyder således:

Hvorledes kommer anerkendelse og disrespekt til udtryk i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, og hvilken betydning har det for mødet?

Og hvilken betydning har identitet og selvet i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger?

For at svare på ovenstående problemformulering har jeg i opgaven inddraget A. Honneth anerkendelsesteori, E. Goffmans rolleteori og J. Bruners teori om den narrative dannelse af selvet. Anvendelsen af de tre teorier har givet mig mulighed for at se på mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger fra tre forskellige perspektiver, samt at se flere aspekter der har betydning for dette møde.

Ud fra min analyse må der konkluderes, at det er på flere og forskellige måder anerkendelse og krænkelse kan komme til udtryk i mødet mellem en socialrådgiver og en borger med senfølger af seksuelle overgreb i barndommen. I analysen kom jeg frem til, at for at en voksen med senfølger kan opnå den egentlige anerkendelse i mødet med en socialrådgiver, skal denne voksne kunne genkende sig selv i det billede som socialrådgiveren har af vedkommendes liv og virkelighed. Socialrådgiveren vil udvise anerkendelse over for en borger med senfølger ved at være nysgerrig og undersøgende vedrørende borgerens problematikker, og ved at give udtryk for at den konkrete borgers livshistorie og personlighed er enestående. Dertil er socialrådgiverens kendskab til området senfølger af seksuelle overgreb i barndommen en forudsætning for at socialrådgivere kan se de egentlige årsager bag disse borgers handlinger, og at voksne med senfølger kan blive anerkendt i forhold til deres rettigheder. Yderligere vil socialrådgiverens anerkendelse af den livsstil som den voksne med senfølger lever give denne borger en følelse af at vedkommende bliver værdsat som den person han eller hun er.

Analysen viste ligeledes, at de krænkelse, som en voksen med senfølger har oplevet i sin barndom, kan påvirke vedkommendes evne til at kommunikere og danne relationer i voksenlivet. I mødet med en socialrådgiver vil det komme til udtryk som denne voksnes problemer med at etablere en tillidsfuld relation til socialrådgiveren og dermed i at have en åben dialog. En borger med senfølger kan opleve følelse af krænkelse i mødet med en socialrådgiver, hvis socialrådgiveren udviser fordømmelse over for borgerens livsstil, eller borgeren kan føle sig usynlig og disrespekteret, hvis socialrådgiveren ikke udviser interesse i at lære mere om de specifikke forhold og problematikker der gælder i forhold til de voksne som har været udsat for seksuelt misbrug i barndommen. Derudover viste analysen, at socialrådgiverens manglende viden om området kan være årsag til at voksne med senfølger bliver frataget de rettigheder som de har ifølge loven og dermed bliver de disrespekteret i forhold til deres rettigheder som juridiske personer.

Der må ud fra analysen konkluderes at alle former for anerkendelse fra socialrådgiverens side vil fremme socialrådgiverens mulighed for at danne en dialog med borgeren. En god dialog med den voksne med senfølger vil øge chancen for at der vil blive lavet den rigtige indsats over for borgeren, og iværksætte de rigtige foranstaltninger eller behandlinger for at løse borgerens problemer. Socialrådgiverens anerkendelse over for den voksne med senfølger vil også bidrage til denne borgers selvrealisering og mulighed for at leve et værdifuldt liv. Hvorimod, hvis den voksne med senfølger vil opleve krænkelser og disrespekt i mødet med en socialrådgiver vil det hæmme dialogen og kontakten, og forhindre borgeren i at udvikle følelse af selvværd og selvagtelse. Disrespekten og krænkelser fra socialrådgiverens side vil således mindske denne voksnes mulighed for at have et godt liv.

I forhold til identitets betydning for mødet mellem en socialrådgiver og en borger med senfølger, kom jeg frem til, at disse borgers opvækst kan være årsag til at de kommer til at misforstå eller misfortolke socialrådgiverens og sin egen rolle i mødet. Derudover kan man sige, at ved at vælge sin rolle i mødet, vil vedkommende komme til at vælge sin identitet i mødet, men samtidig, ved at tilpasse sin rolle til den andens rolle, vil deltagerne i mødet komme til at påvirke hinandens identitet. Ud fra analyse kan det konkluderes, at for at mødet mellem en voksen med senfølger og en socialrådgiver kan være succesfuld og produktiv, er det afgørende, at deltagerne klargør over for hinanden, hvilken rolle de vil påtage sig i mødet.

I forhold til selvets betydning for mødet konkluderes der, at en voksen med senfølger kan i mødet med en socialrådgiver både bevidst og ubevidst vælge at fortælle en historie om sig selv, som således vil danne et billede af vedkommende. Denne voksnes forestilling om socialrådgiverens forventninger vil komme til at påvirke hans eller hendes fortælling om sig selv. Dertil kan også socialrådgiverens udtalelser om borgerens situation være med til at påvirke den voksne med senfølger's selvfortælling.

Til sidst kan jeg ud fra diskussion konkludere, at hvis en voksen med senfølger vil blive givet mulighed for at fortælle historien om sig selv til sin socialrådgiver, vil denne voksne blive synlig over for den pågældende socialrådgiver som en unik person med sin egen virkelighedsopfattelse. Derudover kan socialrådgiverens indblik i denne borgers virkelighed forhindre socialrådgiveren i hverken bevidst eller ubevidst at påtvinge borgeren en anden virkelighed, som denne borger kan ikke identificere sig med.

Kapitel 10 Perspektivering

Rapportens analyse og konklusion viser, at en af de vigtigste forudsætninger for at socialrådgiveren kan hjælpe borgeren og at der bliver etableret god dialog mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger er, at borgeren kan genkende sig selv i den virkelighed som socialrådgiveren beskriver over for ham. For at borgeren kunne det, er det vigtigt at socialrådgiveren kan se borgerens situation ud fra borgerens synspunkt. Jeg har derfor undret mig over, hvorledes det vil være bedst muligt for socialrådgiveren at se den samme virkelighed som den voksne med senfølger ser?

I fagbladets ”*Socialrådgiveren*” november nummeret kan man læse en artikel af socialrådgiveren Thomas Thomsen, hvor han foreslår at erstatte helhedssynet med begrebet ”medsyn”. Forfatteren tilbyder en definition af medsyn fra litteraturanalsens side, som lyder således:

”Medsyn er der således tale om, når fortælleren fortæller, som om det fortalte foregår samtidig med, at han fortæller det. Fortælleren ser begivenheder med samme syn som personerne i fortællingen, som om han befinder sig samme sted som personerne i fortællingen, og som om han ser og oplever det samme, som de gør.” (*Socialrådgiveren*, 2011, s.26).

Ifølge forfatteren betyder medsyn i socialt arbejde at socialrådgiveren forstår, hvad klienten forstår. Det vil sige, at hvis medsyn ville være den centrale element i den sociale arbejde ville det sikre, at borgeren vil blive mødt på sine egne præmisser.

Jeg har valgt at inddrage T. Thomsens forslag om medsyn i min perspektivering, fordi jeg mener, at medsynet kan nemlig bidrage til at borgere med senfølger ville kunne genkende sig selv i den virkelighed og i de forslag til løsninger af deres problemer som socialrådgivere kommer med. Jeg mener dog i modsætning til T. Thomsen, at medsynet ikke skal erstatte helhedssynet, men til gengæld være et supplerende element til helhedssynet. Det ville således give socialrådgiveren mulighed for at både forstå, hvad borgeren forstår og samt se nogle sammenhæng og mønstre i borgerens liv, som muligvis kun er synlige, hvis man ser på dem udefra - fra socialrådgiverens perspektiv. Denne tilgang, mener jeg, vil øge socialrådgiverens mulighed for at have et større og mere præcist og tydeligt billede af en borger med senfølger og vedkommendes liv, og således bidrage til at borgeren vil kunne modtage den rigtige hjælp og støtte fra socialrådgiveren.

Litteraturliste

Bøger:

- Barlach, Lise (2007). *Psykologbehandling til seksuelt misbrugte. Erfaringer fra en forsøgsordning for voksne*. Servicestyrelsen
- Bruner, Jerome (2004). *At fortælle historier i juraen, i litteraturen og i livet*. København: Forlaget Alinea
- Fuglsang, Lars & Olsen, Poul Bitsch (red.) (2004). *Videnskabsteori – på tværs af fagkulturer og paradigmer - i samfundsvidenskaberne*. 2. udgave. Roskilde Universitetsforlaget
- Gilje, Nils & Grimen, Harald (2007). *Samfundsvidenskabernes forudsætninger*. 1. udgave, 3. oplag. København: Hans Reitzels Forlag
- Hammerling, Yngve & Larsen, Egil (1999) *Menneskesyn i teorier om mennesket*. 1 udgave, 2. oplag. Århus: Forlaget Klim
- Harboe, Thomas (2006). *Indføring i samfundsvidenskabelig metode*. 4. udgave. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur
- Honneth, Axel (2003). *Behovet for anerkendelse*. København: Hans Reitzels Forlag
- Højlund, Peter & Juul, Søren (2009). *Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde*. 1. udgave, 4. oplag. København: Hans Reitzels Forlag
- Kirkegaard, Line og Larsen, Kristian (2004) *Udviklingsplan for en landsdækkende indsats overfor voksne med senfølger af seksuelle overgreb i barndommen*. København: VFC Socialt Udsatte
- Kruuse, Emil (2007). *Kvalitative forskningsmetoder*. 6. udgave, 1. oplag. Psykologisk Forlag
- Kvale, Steiner & Brinkmann, Svend (2009). *Interview. Introduktion til et håndværk*. 2. udgave, 1. oplag. København: Hans Reitzels Forlag
- Larsen, Kristian (2008). *Senfølger af overgreb*. 2. udgave, 1. oplag. København: Servicestyrelsen
- Løw Ole & Svejgaard Erik (red.)(2004). *Psykologiske grundtemaer*. 2. oplag, Århus: Forlaget KvaN

Lyager, Jette & Lyager, Lone (2005). *At bestige bjerge. Gruppeterapi for seksuelt misbrugte mand*. København: VFC Socialt Udsatte

Mehlbye, Jill og Hammershøi, Anette (red.) (2006). *Seksuelle ivergreb mod børn og unge. En antologi om forebyggelse og behandling*. København: Forlaget akf

Posborg, Rikke & Nørrelykke Helle & Antczak Helle (red.) (2009). *Socialrådgivning og socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag

Årsstatistik 2010. *Statistik om centre, der arbejder med senfølger efter seksuelle overgreb*. Servicestyrelsen

Andre tekster:

Socialrådgiveren 17-2011, Dansk Socialrådgiverfagforening

Internetadresser:

<http://www.lmsso.dk/overgreb.htm>

Bilag 1: Transskribering af interview med Jette Lyager - leder af Støttecenter mod Incest i Danmark, socialrådgiver og psykoterapeut, tirsdag d. 11. oktober 2011

Kristine: Vi kunne starte med at du fortæller lidt om din uddannelsesbaggrund og erfaring i arbejdet med voksne, som har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen?

Jette L.: Jeg har mange uddannelser, men hvis vi nu skal tage dem som er relevante for det her, så er jeg uddannet socialrådgiver og har arbejdet i mange år i kriminalforsorgen. Mens jeg arbejdede i kriminalforsognet, arbejdede jeg meget med seksuelle krænker, ikke terapeutisk, men som socialrådgiver. Så tog jeg en psykoterapeutisk uddannelse hos Eva Hildebrand, så man kan sige at det er hende der har ført behandlingen af seksuelt misbrugte fra USA til Danmark. Der tog jeg først en 4-årig grunduddannelse hos hende og så 3 år, hvor jeg gik på overbygning hos hende. Jeg har taget, i forhold til dette, en senere psykoterapeutisk uddannelse i Chok-Trauma terapi, noget der hedder Somatic experiencing, og så har jeg her nu for nyligt været oppe igen på Hildebrand Instituttet hos Noel Larson, som egentlig er, kan man sige, stifteren af den tænkning, som jeg er undervist i og som centeret også kører meget.

Kristine: Hvilken betydning har det for voksne med senfølger, at socialrådgiveren har kendskab til konsekvenserne af seksuelle overgreb i barndommen og til de følgevirkninger som disse voksne kan få?

Jette L.: Det synes jeg selvfølgelig har en stor betydning. Det har jo noget at gøre med at socialrådgiveruddannelsen er generel, og det er også generelt rettet mod kan man sige svage og udsatte grupper. Men i hvert fald, når jeg tænker på den gang jeg selv blev uddannet og, når jeg ser ud i verden de socialrådgivere jeg møder der, hvor jeg sidder nu, så er min oplevelse, at der er meget meget lille viden om og forståelse for mennesker der er traumatiserede, og hvad det gør ved mennesker der er traumatiseret. Og helt specifikt i forhold til seksuelt overgreb, hvor folk bliver ramt meget i relationen til andre, fordi et overgreb næsten altid sker i en relation som barnet har til den voksne, uanset næsten, hvad for en voksen det er, så er det en voksen som barnet på en eller anden måde knytter sig til med kærlighed. Og det at blive forrådt i den relation, det gør at barnet taber tillid og den tabte tillid følger den voksne op i voksenlivet, og det giver de relationelle problematikker, som stort set

alle seksuelt misbrugte slås med. Hvilket vil sige, at i mødet i socialrådgiveren spiller det også ind, og der ville det være en rigtig god ting, hvis man vidste noget om, hvad er det der er svært for de her mennesker i relationen, og hvad er der er svært, fordi de er traumatiserede. Det er min oplevelse, at det er der simpelthen enten ingen eller meget meget lille viden om.

Kristine: Hvor syntes du opstår udfordringer i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger?

Jette L.: De opstår i det felt jeg snakker om. Det kan være en seksuelt misbrugt med senfølger, som søger om et eller andet..oftest vil jo socialrådgiveren dybest set ikke være den, som den voksne måske går op til og siger: ”Nu skal du høre, jeg er seksuelt misbrugt.”. Men den voksne vil gå op og bede om hjælp til barnet, en kontanthjælp eller sygedagpenge. Det jeg oplever mest er i forhold til vores brugere hvad er der sker og det er meget omkring sygedagpenge, meget omkring virksomhedspraktikker, jobtræning og fleksjob og så videre. Det er jo der i mødet med socialrådgiverne eller systemet, hvis man kan sige det sådan, og den misbrugte - der går det tit meget galt. Og det er der mange grunde til. Det man kan sige er, at den seksuelt misbrugte voksen møder op med en sårbarhed, som er meget meget udtalt, fordi sårbarheden dels går i her..og man kan sige at sårbarhed i forhold til det sociale system vil jo altid være der uanset hvem det er der søger, forstået på den måde, at der er nogle der kan bestemme over mit liv. Så et eller andet sted kommer man og giver sig og der er simpelthen et skævt magtforhold - det er der og det kan man ikke lave om på – sådan er det. Voksne som er blevet misbrugt i barndommen – de er jo lige præcis traumatiserede i et skævt magtforhold. De er blevet ramt med ekstremt sårbarhed i forhold til hver gang de går ind i relation, hvor der er skævt magtforhold, så er risikoen for retraumatisering umiddelbart til stede. Samtidig kan man sige, at det at det sociale system sådan set har en mulighed for..altså det ligger jo i magtforholdet, at de kan råde over ens liv. Sådan var det også en gang for det lille barn. Der var en gang nogle voksne, som rådede over vedkommendes liv, og barnet kunne ikke gøre noget, og hvis man i systemet møder manglende forståelse af den helt specielle sårbarhed, der ligger i det.. Man kan ikke lave systemet om. Det vil altid være sådan. Så i sig selv ligger der ligesom en trikke i forhold til at blive retraumatiseret, men man kan på forskellig vis måske prøve at dæmpe virkningen af det så meget som muligt. Men det der oftest sker er, at systemet har ikke nogen viden om og ikke nogen fokus på, at det her, det er specielt svært for voksne der har været udsat for seksuelt overgreb. Når det så kombineres med at der hos den voksne altid vil ligge en kamp i forhold til at få tillid – det gælder ikke bare i forhold til socialrådgiveren, det gælder hele verden, men det gælder også

socialrådgiveren. Det vil sige, at når man går ind så man faktisk trigger på de to sværeste områder i forhold til seksuelle overgreb - nemlig traumatiseringen og relationen – og derfor bliver mødet med det offentlige meget meget ofte kan opleves inde i den seksuelt misbrugte som en gentagelse af overgrebene den gang, og nogle gange så konkret så personer bliver reaktiveret og få flash back og får billeder og oplevelser op fra overgrebene og bliver rigtig dårlige af det.

Jeg tror at, hvis en person som er meget sårbar på mange måder, kommer ind til en møde med en socialrådgiver som kan sige..hvis socialrådgiveren ved at vedkommende er seksuelt misbrugt, det er jo ikke en gang sikkert, men det kan man jo få på fornemmelsen i forhold til, hvordan vedkommende reagerer. Så skal man jo ikke sige: ”Jeg tror du er seksuelt misbrugt,” men man kan måske sige: ”Jeg kan se at bliver meget meget berørt og du måske har nogle oplevelser med dig fra barndom og ungdom, som er svære..” Men lad os nu antage at socialrådgiveren ved, at det er en person, som er seksuelt misbrugt, så vil det være en rigtig rigtig god ting - tænker jeg – ved mødet at kunne sige: ”Ja men jeg ved at det kan være rigtig svært, når man er seksuelt misbrugt, fordi jeg ved at nogle af senfølgerne handler om, at man kan blive reaktiveret af at der er forskel i magtforhold, og også at det kan blive rigtig svært at få tillid til mig. Så er jeg godt klar over, at det, at jeg sidder her og har den magt jeg har – det kan trigge dig. Jeg syntes, at det er vigtigt, at vi lige bare siger at sådan er det – jeg har mere magt end du har, men omvendt kan vi måske finde en måde og du kan også fortælle, hvornår er det ubehageligt for dig, og på den måde også hjælpe mig med at blive hjælpsom over for dig.”

Man kan sige, hvis misbruget har foregået inden for familien, så det er jo klart et det har været en dysfunktionel familie. Men rigtig rigtig rigtig mange børn bliver misbrugt udenfor familien og vokser også op i dysfunktionelle familier – familier, hvor der ikke er den normale asymmetri – her er de voksne og her er børn – det bliver sådan noget underlig mix, hvor nogle gange er det børn der tage ansvar og nogle gange er det de voksne. Når man er vokset op i sådan nogle familier, så lærer man ikke at gå ind i sund symmetri. Det betyder, at når man som voksen oplever en myndighedsperson så vil det ikke kun trigge en reaktivering, men det kan også meget vel være, at der er en helt masse andre ting der gå i gang inde i en. Man går i opposition, for eksempel, eller man straks kommunikerer ud fra ofrer/krænker/frelser trekant, fordi man er trigget i asymmetrien. Man kan ikke have det, og så er det man på forskellige vis prøver at løse det på den måde som man løste det dysfunktionelt i sin familie.

Kristine: Kan man sige, at socialrådgiver kan i nogle tilfælde opfattes som krænker af disse mennesker?

Jette L.: Meget ofte vil de (socialrådgivere) blive opfattet som krænker. Der kan det jo meget nemt ske det, at den seksuelt misbrugte føler sig offergjort, intimideret og krænket uanset, at der måske ikke som udgangspunkt har været andet end asymmetri imellem dem, men den misbrugte kan allerede i asymmetrien ryge ind i trekanten som offer.

Det kan alene være, det at personen kommer ind og socialrådgiveren sidder og kigger på sin skærm i stedet for at kigge på personen, og bare siger: ”Hej, sæt dig ned,” men sidder og kigger ind i sin skærm og er ikke opmærksom. Det i sig selv kan trikke at vedkommende, som kommer ind, føler sig overset, offregjort og ryger ind i trekanten som offer. Og der kan man ikke holde ud at være i lang tid, så rigtig mange vil ryge op i trekanten som krænker – enten bliver formel, altså ikke vil sige noget, eller bliver passiv-agressive, eller bliver dissideret ubehøvlet. Og der vil jo rigtig rigtig mange socialrådgiver og alle mulige andre mennesker, blive suget ind i den her trekant, så vedkommende vil tænke: ”Hvad sker der her?! Jeg har jo ikke gjort noget! Jeg sidder bare her..Hvad er det for noget?! Jeg føler mig rigtig ubehageligt og modstand der fra.” Så kan vedkommende føle sig som offer, og der sker tit det at socialrådgiveren måske tænker at det er jo ikke rimeligt og måske bliver lidt spids eller krænker-agtig i sin måde at være på. Så man kan have en hel seance hvor folk bevæger sig rundt..og der sker ingenting og det er dårligt for dem begge to.

Kristine: Hvordan kommer så frelseren (den tredje del af trekanten) i spil?

Jette L.: Frelseren vil jo tit komme fra socialrådgiveren, hvor socialrådgiveren vil måske gå ind og komme med nogle forslag, som dybest set godt vil kunne gives uden for trekanten. Men hvis den bliver oplevet inden for trekanten hos den seksuelt misbrugte, så vil vedkommende..altså i det øjeblik man får et godt råd, så vil man føle sig *one down*, og så kan man igen have brug for at gå i krænker for at få balancen rettet op. Det kan gå rigtig rigtig galt.

Kristine: Dreje det sig også om at få balancen i magtforholdet?

Jette L.: Magtforholdet vil jo altid være ulige, hvor der sidder en med magt og en med ikke så meget magt. Men det der er så vigtigt, det er respekt og at man på alle de måder, hvor det er muligt inddrager personen, som den voksne person vedkommende er, i sagen. Det er så vigtigt at man ved starten af mødet fortæller, hvad for en kompetence man har som

socialrådgiver: ”Nu er du kommet her og jeg skal indhente nogle oplysninger fordi du har søgt pension. Det er ikke mig, der tage beslutning. Jeg kan heller ikke give dig noget som helst svar i forhold til om du får pension eller ej, fordi det ligger faktisk ikke inden for mit område. Her i Kommunen plejer det at tage så og så lang tid. Når jeg nu spørger dig, så skal du måle og veje hvad du vil fortælle mig og hvad du ikke vil, fordi jeg sidder her alene for at indsamle oplysninger.” Fordi det der nemlig også nogle gange sker, det er, at hvis nu det er en rigtig rigtig sød socialrådgiver og der er mange søde socialrådgiver – empatiske og varme og vedkommende – og der skal indsamles oplysninger til en pensions sag - så kan det, at den anden er åben og spørger - det kan gøre, at personen, som sidder der, føler sig set og imødekommet og fortæller måske i virkeligheden mere end det er nødvendigt for en pensions ansøgning. Og når mødet er slut så vil vedkommende sidde nærmest med en åbent.. og der er ikke noget anden vej end empati, men det skal være et bevidst valg hos vedkommende, at: ”Det her fortæller jeg, fordi jeg har lyst til at fortælle det til lige præcis den her person. Jeg fortæller det ikke, fordi jeg dermed tænker, at der kommer en pension eller en højere ydelse eller et eller andet i stedet for, fordi det er ikke sikkert der gør.” Der er rigtig rigtig mange som har følt, at de har siddet og fortalt en masse om sig selv og der har siddet en med lyttende ører, og bagefter har følt sig fuldstændigt tomme og udleveret. Det kan socialrådgiveren jo ikke gøre for, men det er igen noget man skal være opmærksom på og hele tiden tænke: ”Over for mig sidder der faktisk et menneske som er voksent uanset hvad, og som må tage ansvar for de beslutninger, som vedkommende tager.” Men man må lægge det ud, så man helt klart siger: ”Det her møde handler om det her. Det jeg skal indhente skal bruges der. Du kan fortælle mig lige præcis hvad du syntes er rimeligt for dig. Hvis jeg spørger dig og du føler, at jeg går ind over dine private grænser, må du endelig sige til, det er ikke min mening.” Man skal være SÅ tydelig, og jo tydeligere man er, jo mere falder klienten til ro. Jo mere man kan ligge ansvar over for klienten i forhold til at passe på sig selv, jo mere falder klienten til ro. Jo mere man som socialrådgiver kan møde klienten i øjnehøjde, og italesætte det ulige magtforhold men stadigvæk møde i øjnehøjde og respektfuldt, jo mere falder klienten til ro.

Kristine: Hvis socialrådgiveren under samtalen kan se tegn på, at personen måske har været seksuelt misbrugt i barndommen, hvordan spørger man bedst til det uden at overskride vedkommendes grænser?

Jette L.: Jeg tror, jeg vil aldrig spørge direkte om man er seksuelt misbrugt (nu tænker jeg som socialrådgiver), men tænker at man kan måske ud fra det der bliver sagt, så kan man sige:

”Det ser ud som om at du har haft en rigtig rigtig svært barndom.” Men jeg vil aldrig introducere seksuelt misbrug.

Kristine: Det skal så altid komme først fra borgeren?

Jette L.: Det synes jeg. Det er min holdning. Det er ikke sikkert at andre vil dele det med mig, men det er i hvert fald min holdning, fordi jeg tænker: 1) Det kan være personen ved, at han/hun er blevet seksuelt misbrugt, men ikke ønsker at sige det; 2) Det kan være at vedkommende ikke ved det, det kan være man åbner op for noget som ikke engang er bevidst for det anden. Og jeg har som udgangspunkt også som terapeut den holdning, at man skal ikke introducere noget som ikke er der hos den anden.. altså det kan man godt, men ikke seksuelt misbrug.

Jeg arbejder jo et sted hvor folk kun kommer, fordi de har den oplevelse at være seksuelt misbrugt og det gør jeg som terapeut, så det er meget sjældent at jeg kommer i en situation hvor..jeg har faktisk ikke rigtig erfaring med det.

Kristine: Hvis nu borgeren kun siger det kort og ikke ligger meget vægt på det, men vedkommendes adfærd viser at der er en stor problematik der?

Jette L.: Så tror jeg, at jeg som socialrådgiver vil gentage det og sige: ”Du sagde, at du var seksuelt misbrugt. Er der noget som du mener er vigtigt at vi taler om i forhold til at du søger pension?” Fordi igen ikke at det er noget, der er vigtigt for dig, at snakke med mig om. Hvis man ikke er indstillet på at være der igen og igen som vedkommende så har sagt det til hende, så skal man ikke åbne op for det rum. Man skal hele tiden igen give personen, men man skal anerkende at man har hørt det. Fordi det er slet ikke usandsynligt at en person i en bisætning dropper et ord om, at jeg er blevet seksuelt misbrugt og så der bliver ikke sagt mere. Der syntes jeg, at det er meget meget vigtigt, at men som socialrådgiver, når man har hørt det, at man siger: ”Jeg hørte at du sagde at du var seksuelt misbrugt og jeg vil høre om det er noget vi skal snakke om i forbindelse med det som vi er i gang nu, nemlig at indsamle oplysninger til.”

Kristine: Hvis nu personen er ikke klar eller har ikke lyst til at tale om de seksuelle overgreb til mig, men jeg som socialrådgiver vurderer, at det måske kan have stort betydning for vedkommendes arbejdsevne eller forælderevne?

Jette L.: Hvis du sidder og vurderer det, så tror jeg, at jeg vil sige: ”Det er noget, du kan få hjælp til. Hvis du er interesseret, så kan jeg anvise til det og det..” Og så vil jeg sikkert komme med en lille historie om, at det kan have en stor betydning i forhold til om man overhovedet har ressourcerne til at arbejde, hvis man går og slås med senfølger. Jeg vil sige noget generelt, fordi jeg syntes at det er meget meget vigtigt at man anerkender, når vedkommende siger det. Jeg syntes det er meget vigtigt at man anerkender, hvis man har en faglig oplevelse af at det her er noget der spiller ind i forhold til det vi har gang i her – at man adresserer det og siger det. Det er vigtig at tænke over, at man skal være varsom med at spørge ind med mindre den anden giver udtryk for, at vedkommende har brug for at snakke om det, og man skal igen hele tiden relatere det til det man nu har gang i. Hvis man arbejder et sted, hvor man har god tid, så er der ikke noget galt i, hvis vedkommende får tillid til en, at man tilbyder: ”Hvis du gerne vil snakke med mig, så vil jeg gerne..” men det kræver tid.

Kristine: ..som ikke alle på Kommunen har.

Jette L.: Lige præcis, og det er der, hvor det går galt, hvor folk kan føle sig.. Vores psykolog her og mig, vi har lavet en workshop omkring det her og der har vi nogle citater fra nogle af vores brugere. Der er nemlig en der fortæller, hvordan hun i forbindelse med at hun søgte om fleksjob, møder en rigtig sød socialrådgiver faktisk, som spørger rigtig meget ind til hendes overgreb. Det er så en fleksjobssamtale og hun åbner sig op, og fortæller meget om sit overgreb, og gør sig sårbar på den måde, men det vælger jo hun så at gøre, og så slutter samtalen med at socialrådgiveren siger: ”Det er ikke mig der tager beslutning og der er ikke nogen sikkerhed for at du får et fleksjob.” Det gør, at den her person føler sig SÅ svigtet og bliver ramt og reaktiveret og disassocieret og går ud af rummet og kommer faktisk først rigtigt til sig selv en time efter, fordi hun er blevet så trikket i sine gamle traumer af svigt og andet så hun bliver reaktiveret.

Kristine: Kan du fortælle mere om hvad det vil sige at disassociere?

Jette L.: At disassociere er, kan man sige, en forsvarsmekanisme, når man er traumatiseret, hvor man i stedet for..man kan sige at associere - det er jo at samle ting der hænger sammen, og disassociere – det er at adskille ting der hænger sammen. I det her tilfælde, som jeg snakker om nu, da har hun ud-af-kroppen-oplevelse, hun er ikke til stede, så hun disassociere de ting der sker i små bitte enheder, som ikke hænger sammen og bevidstheden er slået fra og hjernen er gået fra, og hun fungerer alene på reptil hjernen overlevelse. Man kan sige at alt det med at tænke og føle og handle er røget, som et forsvar og hun har kun overlevelsen.

Kristine: Hvad skulle have socialrådgiveren gjort i stedet for?

Jette L.: Hun skulle have startet med at sige lige fra starten, som jeg sagde før: ”Nu skal du høre, det her er en fleksjobssamtale. Det er ikke mig der tager beslutningen. Der er ikke nogen sikkerhed for om du får fleksjob eller ej, det kan jeg slet ikke afgøre. Jeg skal indhente nogle oplysninger og du skal selvfølgelig måle og veje, hvad er det du vil fortælle mig.”

Bilag 2: Transskribering af interview med en socialrådgiver, fredag den 14. oktober 2011

Interviewet er anonymiseret og socialrådgiverens navn bliver erstattet med B.

Kristine: Kunne du først fortælle om din uddannelsesbaggrund og arbejds erfaring?

Socialrådgiver (B): Jeg er uddannet socialrådgiver i 2003. Har efter som uddannet socialrådgiver arbejdet på et opholdssted for omsorgssvigtede unge og efterfølgende som børnesagsbehandler med en hel del sager med seksuelt misbrugte børn. Efterfølgende har jeg arbejdet inden for det arbejdsmarkedsrettede område - i Jobcentre og hos anden aktør, og sidder nu som uddannelses- og erhvervsvejleder på ZBC i Vordingborg afdeling. Som voksensagsbehandler har jeg haft med kontanthjælpsmodtager med andre problemer end ledighed at gøre og blandt andet ret mange omsorgssvigtede og seksuelt misbrugte børn der er blevet voksne.

Kristine: Hvilket kendskab har du til følger virkninger og konsekvenser af seksuelt overgreb i barndommen?

B: Det har jeg fra som børnesagsbehandler, hvor jeg havde en hel del sager med seksuelt misbrug og har derigennem i første omgang stiftet bekendtskab med følger virkninger, og hvad følgerne af seksuelt misbrug kan være i barndommen og ungdommen. Og efterfølgende har jeg så som voksensagsbehandler og som medarbejder for anden aktør - der har jeg jo arbejdet rigtig meget med ressourceprofiler og har simpelthen igen brugt den viden jeg tidligere har haft fra mine erfaringer. Men også hver gang har jeg faktisk været inde og læse og undersøge tingene, fordi når jeg har mistanken om de har været udsat for sådan noget i barndommen, så..og læse fordi der er forskellige adfærd. Så det jeg ved, det er noget omkring signaler, adfærd og mønstre, relationelle forstyrrelser. Og det jeg gør - jeg ser nogle mønstre og så undersøger jeg faktisk, hvad det er - også i nye rapporter, der er på området.

Kristine: Og det gør du også selv om borger ikke har fortalt om overgrebene?

B: Ja, det er ikke ret tit at vi oplever at de..nogle enkelte tilfælde kan man opleve at de allerede er kommet frem, og der kan vi være heldige at det står i nogle lægelige oplysninger. Men største dele af gangene hvor jeg har stødt på dem som voksne, det er ikke noget de beskriver nogen steder.

Kristine: Spørger du så lige ud om de er blevet misbrugt i barndommen?

B: Nej, det gør jeg ikke. Jeg fortæller, hvad jeg ser og hvad jeg tænker om det jeg ser. Og det er ikke sikkert det kommer frem i den første samtale, eller i den anden samtale. Måske først ved tredje samtale kommer der noget på bordet fra borgeren. Men jeg fortæller faktisk ikke direkte i første omgang hvad det er jeg tænker. Men jeg beskriver simpelthen hvad jeg ser, og hvorfor jeg bliver bekymret over det jeg ser, og de mønstre jeg ser – livsmønstre.

Kristine: Så du lader dem selv fortælle det?

B: Ja

Kristine: Hvilken betydning har din viden om senfølger i dit daglige arbejde?

B: Det har faktisk ret stor betydning, tænker jeg. I hvert fald oplever jeg det sådan, fordi at jeg ser nogle signaler, nogle forhold som..borgerne fortæller mig nogle ting som gør..og jeg ser måske i beskrivelserne efter jeg har fået skrevet tingene op, så kan jeg se mønstre. Og det er så det der gør at der er nogle ting der kommer frem på bordet, som ikke tidligere har været beskrevet. Og i stedet for at man måske har straffet ved at blive trukket i kontanthjælp, fordi de ikke kan møde frem til det ene forløb efter det andet, så bliver de mere og mere udstødt. Det gør faktisk, at der kommer nogle ting frem i lyset, som kan forklare, hvorfor at de agere på den måde de gør. Og hvis man ved det på forhånd og hvis der er nogle lægepapir eller borgene selv fortæller det, ja men så ved vi også hvordan vi skal handle her og nu, så de kan få noget hjælp og så de kan blive yderligere afklaret i forhold til arbejdsmarkedet for eksempel og få hjælp også til behandling.

Kristine: Har du erfaret eller oplevet at andre socialrådgivere også anerkender at senfølger for eksempel kan være årsag til at borger ikke kan fastholde arbejde?

B: Nej, det har jeg ikke og jeg tror simpelthen ikke at det er af nogen ond vilje. Dels tror jeg sidder der jo en hel del sagsbehandlere som ikke er uddannet, og dels så tror jeg, at de har så mange sager, så hvis de skulle gå..de ser det simpelthen ikke. De har ikke tid til og måske er det også det nemmeste ikke at se det – mønstrene.

Kristine: Så det kan være både ubevidst og bevidst?

B: Jeg tror faktisk ikke det er bevidst. Jeg tror..fordi der gælder ikke kun det her, det gælder også ADHD-er og alt muligt andet. Når de sidder med borgeren hver tredje måned, så kan borgeren sagtens agere normalt den halve time eller tre kvarter han er inde til en samtale. Det kan de sagtens gøre. Så derfor kan der i hvert fald gå lang tid før der er nogle alarmklokker

der ringer hos en sagsbehandler. Når det er så sagt, så er det her en rigtig rigtig svært område som måske vil være grænseoverskridende..det ved jeg det ville være grænseoverskridende for mange at snakke om. Og på den måde der er så nogle der er konfliktsky, og hvis der er nogle i dag der ikke tør at konfrontere borger med mistanke om alkoholmisbrug eller stofmisbrug, så hvordan skulle de så..? De vil slet ikke kunne konfrontere dem. Det er ikke sikkert de ser det. Det er slet ikke sikkert de ser mønstrene.

Kristine: Hvilke konsekvenser kan det have, hvis socialrådgiver ikke har kendskab til senfølger af seksuelt overgreb i barndommen?

B: Jeg vil sige at det har stor betydning for borgeren, fordi de simpelthen bliver yderligere marginaliseret. Fordi at der netop ikke tages hånd om det egentlige problem og de ikke får den hjælp de har brug for. Derimod sanktioneres vi dem, og sanktioneres vi dem fordi de måske ikke møder op til tingene eller de kommer ud på nogle sidespor eller noget. Og på den måde så bliver de yderligere udstødt af samfundet faktisk, og yderligere marginaliseret. Økonomien har jo stor betydning. Så hvis man ikke ved hvorfor folk reagerer som de gør, og bare sanktioneres, så har det selvfølgelig betydning for den enkelte borger.

Kristine: Og hvilken betydning har det for sagsbehandlingen og sagsforløb?

B: Det trækker jo ud. Vi ser seksten, sytten år måske i systemet uden at nogen der har råbt vagt i gevær. Det er jo ikke unormalt. Og nogle har aldrig været på arbejdsmarkedet, men har levet på kanten af samfundet hele deres voksenliv. Men aldrig har der været nogen der har været inde og råbte vagt i gevær for at se hvad det egentligt drejer sig om i bund og grund.

Kristine: Hvordan syntes du socialrådgiver bedst kan hjælpe og støtte disse voksne?

B: Jeg tror at det er rigtig vigtigt at man ved, hvilke ting der kan iværksættes og hvilke tilbud der er til borger med de her problemstillinger. Og så tror jeg i forhold til beskæftigelse, der tror jeg det er rigtig rigtig vigtigt at når man ved hvilke skånehensyn - hvad er det for nogle ting der skal tages hensyn til for de kan komme bare et skridt nærmere arbejdsmarkedet, måske bare i fleksjob eller noget. Så er det jo rigtig vigtigt at få afklaret borgeren, netop få beskrevet: hvad er der af skånehensyn vedkommende har; om der skal iværksættes nogle behandlingstilbud, hvor er de behandlingstilbud. Så jo hurtigere man spotter de her ting, jo hurtigere kan de også komme i gang med at få en bedre livskvalitet, end måske når de er halvtreds år og det først opdages der, hvis det overhovedet opdages, at de har været udsat for seksuelt overgreb og har skader af det.

Kristine: Kan man så sige, at socialrådgiver skal først have viden om senfølger før de kan hjælpe disse voksne?

B: Det skal de. De er nød til at sætte sig ned i tingene først, fordi det ved man ikke. Plus er det et tabu emne for nogen, så er det en meget meget svær samtale at have for nogle i hvert fald. Så det vil sige, at man har dem så sjældent, så man er nødt til at gøre en aktiv indsats for at yde den viden man har som sagsbehandler, og socialrådgiver omkring emnet på samme måde, hvis man skal vide noget om ADHD eller mange andre ting. Man er nød til at gøre en indsats selv for at få noget mere viden.

Kristine: Ud fra dine erfaringer..på hvilken måde og hvordan får du at vide om borgeren har været udsat for seksuelt misbrug i barndommen?

B: Det er meget forskelligt. I nogle tilfælde ved jeg det ud fra lægepapirerne. I enkelte tilfælde fortæller borgerne det også selv. Men igen, som jeg sagde før, ikke altid ved første eller anden samtale, fordi der nogle ting der skal være på plads før borgerne begynder at fortælle. Det skal være noget tryghed. Det skal være tillid, der skal etableres. De fleste jeg har haft med at gøre som voksne, der er det, når jeg begynder at stille uddybende spørgsmål. Når mine alarmklokker ringer og jeg begynder at stille uddybende spørgsmål, hvor jeg får belyst om der er noget om det jeg tænker eller det er noget helt andet det drejer sig om. Det er de uddybende spørgsmål, hvor folk for eksempel begynder at bryde sammen eller bliver kede af det, og så følger man op på det i forhold til, hvad skete der lige her?

Kristine: Er det grænseoverskridende for dig at tale om emnet med borgeren?

B: Nej, det er det ikke.

Kristine: Hvordan oplever du det at tale med borgeren om emnet?

B: Jeg bliver berørt, men det gør jeg også i mange andre situationer. Og jeg tror det er rigtig vigtigt med uddannelse som socialrådgiver plus noget supervision, hvis man bliver for berørt af det. I hvert fald i uddannelsen som socialrådgiver - der får man nogle redskaber til at beskytte sig selv, at det her skal vi ikke med hjemme i privatlivet og skal lære at beskytte sig selv, så det stadigvæk bliver professionelt, men samtidig kan det også godt være man får noget personligt forhold til borgeren, men ikke privat. Men tror det er vigtigt netop uddannelse – det er afgørende vigtig at kunne beskytte sig selv, fordi der få man de redskaber der skal til.

Kristine: Hvad gør du, når du oplever eller mærker at det er grænseoverskridende for borgeren at tale om emnet?

B: Så bakker jeg tilbage. Så bakker jeg simpelthen tilbage hvis jeg kan mærke at der er modstand på. Så kommer de måske næste gang eller gangen efter..men jeg går væk fra det igen, fordi jeg vil ikke presse, de skal ikke presses. Men det vil dukke op senere, det er jeg næsten..det er 100 % sikkert på. På et eller andet tidspunkt så brister ballonen og så fortæller de. Men det kan godt være der er modstand på hvis man er ikke helt tryk i situationen, og så bakker jeg simpelthen tilbage.

Kristine: Er det også fordi du vil give borgeren fornemmelsen af kontrollen af situationen tilbage?

B: Ja, det er rigtig vigtigt. Hvis de vil fortælle det, så vil de fortælle det når de er klar.

Kristine: Hvor syntes du dilemmaet og udfordringen for socialrådgivere ligger i deres arbejde med borger der har senfølger efter seksuelt misbrug i barndommen?

B: Jeg er jo rigtig glad for ordet "tidlig indsats" og jeg syntes det er det bedste. Og udfordringen er simpelthen at finde ud af - Hvad det er der gør, at de måske har det skidt? Hvad det er der gør de reagerer som de gør? Det nytter ikke at de går i 20 år på kontanthjælp for eksempel og først der finder man ud af det. Så hvis man kan gøre en indsats tidligt og hvis man kan have fokus på det tidligt og sige: "Er det det der er problemet eller er det noget andet?". Så har man også mulighed for at tilrettelægge den rigtige indsats både behandlingsmæssigt, men også aktiverings- og beskæftigelsesmæssigt.

Kristine: Hvilken rolle spiller den magt du har som myndighedsperson i mødet med disse voksne?

B: Nu har jeg jo sidder både som myndighedsperson og som ikke myndighedsperson og når jeg har de her samtaler, så oplever jeg, at det har intet med myndighedsrollen at gøre. Det har noget at gøre med den tilgang man har til borgeren og det er altafgørende at der er anerkendelse, respekt og tillid til stede. Og det skal være et trygt rum at sidde og tale i. Man skal være tryk ved den anden, ved sagsbehandleren, som sidder som myndighedsperson. Og det har jeg nemlig tænkt en del over, at jeg har aldrig oplevet at myndighedsrollen har spillet nogen som helst rolle i om folk de snakker og fortæller om de her ting eller ej. Jeg snakkede faktisk med min kollega om det i går, for at høre om hun har det samme opfattelse. Hun har

også siddet som sagsbehandler og myndighedsperson og som ikke myndighedsperson hos anden aktør. Og det er faktisk den samme opfattelse – at det har intet med myndighedsrollen at gøre, men det har meget at gøre med den personlighed man har som socialrådgiver og den evne til at skabe tryghed og tillid og tilgang til borgeren, hvor man giver anerkendelse og respekt.

Kristine: Hvad syntes du er det vigtigste i mødet mellem en socialrådgiver og en voksen med senfølger?

B: Det er anerkendelse og respekten, og man skal ikke komme med en fordømmelse af nogen borger der har levet et liv på kanten af samfundet, er hjemløse eller noget. Det kan være at det bunder i nogle ting de har oplevet i barndommen, at de lever et liv på kanten. Der må i hvert fald ikke være nogen fordømmelse, men anerkendelse og respekt er det afgørende i mødet med borgeren.

Kristine: Når du siger anerkendelse, mener du også med det at møde borger der hvor de er?

B: Ja, at møde borger både på det niveau de er, men også i den virkelighed de er. Og jeg kommer ikke med nogle forudindfattede meninger eller nogle fordømmelser eller noget i forhold til om man lever sit liv som, for eksempel, prostitueret fordi man har haft en..hvis det er det der er årsag til at man gør det. At man ikke kommer med en fordømmelse, men også at man møder dem i den virkelighed de nu er i - det tror jeg simpelthen er altafgørende for at kunne få en dialog, men også for at man som socialrådgiver kan gå ind og være med til at gøre en indsats for at de kan få et bedre liv, for at kunne iværksætte de rigtige ting, hvis man har de her problemstillinger.

Kristine: Hvad tror du der sker, hvis man ikke møder disse voksne med anerkendelse?

B: Så ser man i hvert fald kun de åbenlyse sager, hvor det står sort på hvid på papirer fra nogle psykiater eller psykolog at de er blevet udsat for seksuelle overgreb i barndommen. Men jeg tror ikke du får alle de menneskers liv frem som..hvor det faktisk bunder i deres opvækst, at de har det skidt som voksne. Hvis ikke det står sort på hvidt og du ikke møder borgeren med anerkendelse, så er der en stor gruppe som ikke ses. Det er jeg næsten sikker på. Man kan ikke nå ind til kernen af baggrunden for, hvorfor de har det skidt i deres voksenliv.

Kristine: Hvordan syntes du at det kunne gøres bedre? Hvad skal der til at de socialrådgiver som du snakkede om før, ville kunne se disse mennesker og deres egentlig problematikker?

B: Jeg ved jo godt at man som socialrådgiver i den offentlige forvaltning er man presset, og man er presset til det yderste. Så man har ikke tid til fordybelse for eksempel, men jeg kan jo nogle gange blive helt opslugt af at finde ud af tingene. Men det er der simpelthen ikke tid til i den offentlige forvaltning. Der er ikke tid til, at de kan bruge en time eller to til at fordybe sig ind i nogle ting for at lære noget mere. Så der hvor jeg tror man kunne gøre noget er, at man kunne lave nogle oplæg med nogen der kommer og fortæller - hvad er det for mønstre der er hos borger som for eksempel har været udsat for seksuelle overgreb; hvad er de for signaler de skal kigge efter, når de møder borger; hvornår er det deres alarmklokker skal begynde at ringe? Og så, den er jo min personlige mening, få dem ud blandt borgene. Få sagsbehandler for de tungeste grupper ud at sidde der hvor de bliver aktiveret. Man får et helt andet kendskab til borgene. Jeg har jo prøvet begge dele og jeg har også været teamleder for en gruppe sagsbehandlere som sidder med kontanthjælpsmodtager med andre problemer end ledighed. Vi forsøgte at få dem ud der hvor deres borgere var, fordi det giver en helt andet forhold og du ser nogle helt andre ting end du ser, når du møder en et halv time hvert tredje måned til en samtale. Men det er ikke alle der trives med det. Der var så en der sagde til mig, at jeg var pædagog-socialrådgiver og hun var kontor-socialrådgiver, så hun kunne ikke trives med at sidde med måske åbne døre og snakke med folk i dagligdagen. Det kunne hun ikke. Hun skulle sidde bag lukkede døre. Jeg syntes man kommer langt fra borgenes dagligdag og i hvert fald vil der gå rigtig rigtig lang tid før der overhovedet bliver prikket hul på bylden hvis det er man kun ser dem hver tredje måned til en halv times samtale. Jeg ved de gør det bedste de kan, men de er ekstremt pressede.

Kristine: Hvor kommer pressen fra?

B: Det er jo så øverste chef og arbejdsmarkedsudvalget det kommer fra, fordi fokus er på rettidighed, på igangsættelse af gentagende aktivering og overholdelse af retsikkerhedsregler med samtaler. Og arbejdet med borgeren, hvor man indkalder måske lidt hyppigere til samtaler så man kan uddybe nogle ting – det er der simpelthen ikke tid til. Det lægger jo i lovgivningen også at man faktisk sagtens kan indkalde folk hyppigere end hver tredje måned..og på den måde at komme til at etablere en bedre kontakt til borgerne og at komme

lidt hurtigere at få afklaret.. Men det er der ikke tid til, og slet ikke med det antal sagsbehandlere de har.

Kristine: Har det noget med menneskesyn at gøre at der bliver prioriteret sådan?

B: Nej, det er kroner og ører, fordi, hvis ikke de overholder rettidigheden, så mister kommunen penge. Så skal kommunen tilbagebetale. Så det er rettidighed både i aktivering og med jobsamtaler, hvor det er det der er fokus på, og så kommer det sociale arbejde, det kommer bagefter. Og så, hvis der skal laves ressourceprofil, så er der slet ikke tid til noget andet.

Kristine: Jeg kan se at du har taget et eksempel af en ressourceprofil med. Kunne du fortælle lidt mere om det?

B: Det er den sidste ressourceprofil, jeg lavede og det var et stykke tid siden jeg havde haft en borger med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. Og der var jeg inde netop og læse de sidste nye undersøgelser og har faktisk citeret fra Servicestyrelsens håndbog om senfølger efter seksuelt overgreb i barndommen. Jeg var meget spændt på hvordan det vil blive modtaget. Og det gik igennem uden noget som helst og blev til en førtidspension. Men der var det et stykke tid siden jeg havde stødt på sådan en sag. Nogle gange kommer de i bunkerne. På et tidspunkt var det skizotypiske sindsledelser jeg havde mere at gøre med og så kan det være seksuelle overgreb og andre. Så jeg repeterer og lige får det sidste nye på området med, når jeg så skriver en sag hvor det er et stykke tid siden at jeg har haft skrevet om det. Og det her er blandt andet noget med, at hun fortalt om alverdens sygdomme hun havde, men der var ikke noget lægeligt på det. Der var jeg simpelthen ind og læse det sidste nye om senfølger af seksuelle overgreb og tog simpelthen noget der pegede på, hvorfor er det lige hun siger at hun har alle de her sygdomme. Og hun er ikke HD, fordi hun er ikke hypokondrer, men det er faktisk en del af de skader der er sket fra hendes tidligste barndom. Så det kræver selvfølgelig, at man løbende opdaterer sig inden for området. Og det tror jeg er rigtig vigtigt som socialrådgiver, at man ikke falder tilbage og siger: ” Ja men ok, nu ved jeg bare det hele”, og man ikke føler nysgerrighed længere, men hele tiden sørger for at være nysgerrig og sørger for at undersøge tingene. Så kan man faktisk få rigtig mange ting på plads i forhold til - er det revalidering, fleks eller pension vi snakker om? er det behandling vi skal iværksætte? Man kan lave en beskrivelse til en mentor. Hvis man sætter sig ind i tingene og hele tiden er nysgerrig efter ny viden, så tror jeg man er en god socialrådgiver.

Bilag 3: Transskribering af interview af en voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, torsdag den 13. oktober 2011

Interviewet er anonymiseret og interviewedes navn bliver forkortet til **A**.

Kristine: Kunne du starte med at fortælle lidt om dig selv?

A: Jeg er 45 år gammel og mor til en datter på 18, som stadigvæk bor hjemme. Min civilstatus er enke, fordi min datters far død da hun var fire et halvt år gammel. Han var narkoman og død af følgerne af det. Jeg har været sygemeldt siden 2002. Jeg er uddannet arkitekt og har et speciale der hedder kommunikations design, men har altså ikke været i arbejde siden 2002, hvor jeg gik ned med stress. Jeg har været i revalidering der varede et år og som sluttede i februar i år, og så har jeg været i frivilligt arbejde.

Kristine: Hvilken betydning har overgrebene i din barndom haft i dit voksenliv?

A: Jeg tror jeg gerne vil sige noget lignede, at overgrebene er en ting, det var jo nogle hændelser der skete og så var de overstået, kan man sige, mens i virkeligheden er det mere opvæksten i den meget dysfunktionelle familie, som i virkeligheden skaber de fleste problemer. Fordi de problemer jeg har, de er meget i relationer til andre mennesker. Jeg kan have rigtig svært ved at lade andre komme tæt på mig og det startede allerede i barndommen og det er ikke blevet nemmere. Jeg havde ikke nogen nære veninder for eksempel som barn eller ung, og det har jeg også rigtig svært ved. Men det er blevet bedre inden for de sidste tre, fire, fem år, ved at jeg rent faktisk har fået nogle veninder som ikke bliver skiftet ud igen. Så har jeg haft problemer i relationer til min mand og til det hele taget partner. Jeg har haft en kæreste i mit liv og det var min mand. Også relationen til min datter har været et problem og der har jeg fået hjælp fra Familieteam. Så det er meget det her med problemer med relationer til andre der har den største betydning. Det er jo så den dysfunktion der var i familien i virkeligheden der sådan spiller sig ud stadigvæk når jeg er voksen.

Kristine: Er det også det der påvirker din hverdag mest?

A: Både det, og har været svært med relationer til andre, det vil sige at jeg er på overarbejde og jeg skal finde ud af, hvordan jeg skal gebærde mig når jeg er ude i verdenen. Jeg har det faktisk rigtig rigtig godt når jeg er helt alene. Det er sådan jeg har det. Jeg ved der er andre der bliver helt vild ensomme og det lider jeg heldigvis ikke af. Jeg lider af noget andet. Jeg kalder det ”skam anfald”, det vil sige, når jeg har sagt noget og har været sammen med nogle mennesker, så går jeg hjem og skammer mig bagefter over det jeg sagde eller det jeg gjorde.

Ikke fordi jeg med hovedet syntes jeg har nogen grund til det, men fordi uha så nu lad jeg dem at komme for tæt på og det må man ikke, i min verden, ikke?! Så det har konsekvenser, men jeg gør det alligevel, fordi at jeg vil jo rigtig gerne have det bedre, og for hver gang jeg ligesom har haft kontakt til andre så bliver skammet lille bitte smule mindre.

Så er det her med min hverdag at der er en følgevirkning der er fysisk, og det er at jeg har ondt i nakke og skuldre og hovedet og det er som om jeg gå med en blykappe over mig hele tiden. Og så har jeg kronisk træthedssyndrom, hvor jeg skal sove rigtig rigtig meget og hvor jeg er udmattet. Det er ikke noget med at jeg sover så meget og bliver mere træt. Det er et reelt søvnbehov der er meget højere end normalt. Så det lever jeg også med til hverdag.

Kristine: I hvilket forbindelse har du haft kontakt til det sociale system og en eller flere socialrådgivere?

A: Jeg har jo haft rigtig mange socialrådgivere. Første gang jeg kommer i kontakt med det sociale system er med mens..det er måske vigtigt for dig at vide, at min incest historie opdager jeg først, hvis man kan sige det sådan, da jeg er 29 år gammel.. Nej, faktisk der går jeg i gang med noget selvudvikling, så det er faktisk først, når jeg er 32 år, ordet incest bliver sat på. Så indtil da har jeg haft nogle problemer, men jeg har ikke vidst, hvorfor jeg har de problemer. Så min første kontakt med systemet er efter gymnasium, hvor jeg er fyldt 20 år. Efter gymnasium får jeg noget arbejde. Jeg har mødt min mand på det tidspunkt og flyttet sammen med ham, og så kommer jeg på kontanthjælp. Det er det første møde med systemet, kan man sige. Jeg kan huske at socialrådgiveren har kontakt med både mig og min mand som også er på kontanthjælp. Jeg kan huske, at på et tidspunkt taler hun om, at jeg kan godt kunne være revalideringsberettiget og det ville så være til en kort uddannelse. Men jeg vælger at melde mig ind på arkitektskole, så den revalidering bliver aldrig til noget. Min mand er på kontanthjælp, så jeg er faktisk også med ham op på kommune rigtig meget. Han er både alkoholiker og bliver senere stofmisbruger, så der er meget kontakt med kommunen på grund af ham. Men jeg klarer mig godt. Det er også meget vigtigt for mig, at socialrådgiveren skal i hvert fald ikke..altså det er ikke noget i vejen med mig. Jeg skal nok klare mig. Det er sådan min indfalds vinkel det er. Men jeg tror i virkeligheden kunne jeg ikke rigtig lide at være i systemet, fordi der er sådan en form for hmm..snagen i mit liv. Så vil jeg hellere have at min facade var relativ pæn. Hun vidste heller ikke at min mand var alkoholiker. Det er først langt senere at hun fik kendskab til at der er stofmisbrug og alkoholmisbrug i familien, fordi facaden skal holdes og det skal se ud som om at her går det godt. Uanset hvor meget min

mand kan ikke tage et arbejde eller have et arbejde eller noget som helst, så tror jeg i virkeligheden at socialrådgiveren tror at, her går det godt og nu hende der (mig) er blevet arkitektstuderende og kører bare med den ene og den anden. Og det er også rigtig vigtigt for mig, at selv om min mand er ind i kontanthjælpssystemet, så går det i hvert fald godt hjemme hos os. Andet skal de ikke tro.

Så kan jeg huske, at på et tidspunkt langt senere, hvor jeg har fået et barn og går på arkitektskole, kan jeg mærke at der er noget der ikke er helt godt nok. Jeg bliver nød til at få min mand til at holde op med at tage heroin og sådan noget. Det går ikke længere. Og jeg kan mærke at mit liv er blevet hårdt. Så han starter på Metadon behandling og der kommer jeg i kontakt med en socialrådgiver på behandlingsstedet. Hun siger noget til mig, som er banebrydende. Hun siger: ”Hold da op, det må være hårdt at være dig!”. Og så lige pludselig så sidder jeg der - Ja, det er godt nok hårdt at være mig! Jeg har et lille barn. Jeg har nogle studier. Jeg bliver nød til at tjene penge ved siden af for at få noget mad på bordet, som min mand jo bruger til heroin. Så uanset, hvor meget jeg knokler og arbejder..det er jo fuldstændig umuligt. Den fjerde hver måned har vi ikke flere penge. Som hun kalder det for, så har jeg også en handikappet barn at tage mig af og det er min mand. Og så tænker jeg bare – Ja, fuck, det er hårdt at være mig! Jeg må hellere et eller andet. Jeg søger en revalidering! Så kan jeg huske det fra gamle dage, at der er et eller andet der hedder revalidering. Jeg kan ikke klare at arbejde ved siden af og har et lille barn og et handikappet barn. Jeg bliver nød til at skære et eller andet væk. Så tænker jeg – Nå, om det er min mand eller mit barn eller mit arbejde eller mine studier? – det sådan viser også lidt om..mit barn burde være første prioritet! Men sådan er det ikke. Det er relativt lige. Jeg må skære et eller andet væk, om det er mit barn eller min mand eller hvad det er. Det siger lidt om, hvilken sindstilstand jeg var i der. Det ender med at hun (socialrådgiver) foreslår: ”Hvad med at søge en revalidering?” Og det gør jeg så. Jeg går til Socialcenter og søger en revalidering. Der går et år med sagsbehandlingstiden. Jeg ved ikke, hvorfor. Men på et tidspunkt får jeg en socialrådgiver, hvor jeg kommer op til et møde og jeg fortæller om mit liv. Nu er jeg blevet mere sådan åben over, at det er rigtigt, rigtigt hårdt at have en mand der er narkoman og jeg kan ikke regne med ham, og det lille barn, som jeg har, er blevet halvandet år og kræver rigtigt meget af mig og så videre og så videre. Til det sidste møde inden jeg får revalidering, siger socialrådgiveren noget lignende: ” Jeg syntes du lyder, som om du har brug for noget professionel hjælp. Jeg syntes du skal gå til en psykiater.”. Så tænker jeg bare – psykiater! Hvad fanden snakker hun om!?! Jeg er sgu da ikke syg! Men jeg tror det var det eneste hun tænkte der var som et tilbud. Men det få mig alligevel

til at tænke lidt over, at måske skulle jeg have en psykolog. Så jeg finder faktisk noget fra studenterrådgivning, hvor de har psykologhjælp. Så det var godt hun havde sagt det til mig, fordi jeg havde ikke sådan umiddelbart selv tænk tanken at jeg har brug for professionel hjælp. Men så sker der det, at jeg få den her revalidering tilkendt kort efter jeg har været op til den sidste samtale med socialrådgiveren. Og så tænker jeg bare – Fuck! Så er der noget galt med mig! Så er der et eller andet rive ravende ruskende galt med mig, fordi det kan man ikke få! Alle ved i Københavns Kommune kan man ikke få noget revalidering, men det har jeg fået. Der må være noget galt. Og det er sådan set, i bakspejlet jeg tænker, er meget ydrestyret. Det er ikke sådan et indre – nu skal jeg..det er hende der fortæller: ”Du har brug for professionel hjælp.”. Det er hende der giver mig revalidering, som gør at jeg så tænker – Nå, så er det i hvert fald helt galt.

Det gør, at jeg søger hjælp hos en psykolog. Jeg får et to et halt år langt forløb hos psykologen og til sidst.. jeg har fortalt om seksuelle overgreb hos ham, men vi har ikke sat begrebet *incest* på endnu. Først til aller sidst der jeg skal afslutte der, jeg spørger: ”Syntes du jeg skal gå til Støttecenter mod incest?”. Og så siger han: ”Ja, det syntes jeg, at du skal.”. Fordi jeg har stadigvæk ikke nogen fortrolige. Han er min fortrolige. Jeg kan stadigvæk ikke finde ud af at have noget privat med andre, heller ikke mine veninder. Så man kan sige, at de her socialrådgivere har haft en vigtig ydre funktion til at fortælle mig, at der er noget galt, og så har jeg kunnet finde ud af at få noget hjælp.

Jeg bliver færdig som arkitekt og får mig et arbejde og det går rigtig godt for mig. Jeg har fået en fed løn og betaler min topskat. Jeg er faktisk glad for at betale min topskat, fordi det viser bare, hvor godt det går for mig. Min datters far dør, da hun er fire et halt år gammel, og det er et halvt år inden jeg tager min afgang fra arkitektskolen. Det er klart, at hun er rigtig rigtig påvirket af at han dør..og.. hvordan skal jeg sige det?.. Jeg svigter hende også oven i, at hun har mistet sin far. Det, at tage en afgang, kræver 100 procent og der er ikke plads til et barn. Jeg sender hende rundt til alt mulige folk, hvor hun bliver passet, og jeg ved ikke hvad jeg skal kalde det for andet end et omsorgssvigt. Så, da jeg bliver færdig, har jeg bare et barn der klynger sig til mig. Hun kan ikke gå på toilettet selv. Hun kan ikke sove selv. Hun kan ingenting selv, så jeg skal bare være 100 procent på. Hun er ved at drive mig til vanvid ved at jeg overhovedet ikke kan få noget fred på noget som helst tidspunkt. Så jeg tænker lidt, at jeg må gå til det sociale system og få noget hjælp her til mit barn, fordi hun har det svært. Samtidig tænker jeg, at jeg orker hende simpelthen ikke mere, fordi jeg har hende 24 timer i døgnet, og som sagt kan hun ingenting selv længere. Så jeg er ved at blive vanvittig, fordi jeg

hellere kan ikke klare den der nærhed, som hun søger hos mig. Så jeg går til Børne- og Familieteamet i første omgang og snakker med hende om en aflastningsfamilie. Hun syntes det er en rigtig god ide. Hun skal selvfølgelig have en rigtig bamse-far, som kan tage sig af hende. Men der sker ikke rigtig noget ved det. Jeg får ikke noget aflastningsfamilie. Men det jeg så til gengæld får efter halvandet år eller noget i den stil, det er en hjemmehosser. Fordi jeg er jo gået hen til systemet og sagt at jeg har brug for noget hjælp. Jeg ved ikke, hvad det er for noget hjælp. Min datter har det bare ikke godt. Jeg tør ikke at sige: ”Og i øvrigt, så gider jeg ikke bare at have hende”, fordi det er ikke særligt pænt af mig at sige. Og det der var ved mig som mor, at jeg lignede en rigtig god mor. Jeg sagde de rigtige ting og gjorde de rigtige ting sådan ud ad, men det der nærekontakt, den havde hun bare ikke med et voksent menneske. Så de finder ud af i Børne- og Familieteamet, at jeg tror bare ikke nok på mig selv, så jeg får en hjemmehosser, som skal hjælpe mig med at tror nok på mig selv. Det går der halvandet år med at de lærer mig at tror på mig selv, og først derefter går det op på min hjemmehosser, der jeg sidder en dag og siger: ”Forhelvede da” (jeg er sur på en psykolog som jeg havde sendt hen for at checke mit barn). ”Jeg er sgu bekymret for min datter. Jeg er fandme bekymret for, hvad det er med hende! Fordi hun er blevet overvægtig. Hver gang hun ser mig bliver hun sulten.” Jeg forstår det godt, set i bakspejlet, at hun havde brug for tryk og nærhed og en mor der ville hende og ser hende i øjne. I stedet for har hun en mor der kører karriere, syntes, at det er superfedt at slippe hjemmefra, og kaster mig over projekterne, og er arbejdsnarkoman i virkeligheden og bare ikke kan tåle nærheden med mit barn. Så derfor siger jeg på et tidspunkt til hende..ja, du skal lige tænke på, at jeg går i terapi samtidig..så jeg siger til hende: ” Forhelvede man, jeg er bekymrede for min datter!” Hun har tisset i bukserne over i skolen. Så hun er gået hen til fritidshjemmet uden at sige det til nogen voksne. Det er simpelthen ikke orden! Der er et eller andet galt. Så først når jeg kommer og henter hende, at hun siger at hun har tisset i bukserne. Så der er to ting i det – det, at hun har tisset i bukserne og at hun ikke kan sige det til nogen voksne. ”Der er noget galt!” siger jeg så. Og så siger min hjemmehosser, som er også socialrådgiver i øvrigt: ”Undskyld, undskyld, undskyld..der er vist noget her jeg ikke har opfattet tidligere. Vi bliver nød til at starte helt forfra. Nu skal du fortælle din datters historie til mig og så tager vi det derfra.” Og det er jo fantastisk for mig at opleve, at hun rent faktisk siger: ”Hold da op, jeg havde ikke undersøgt, hvad var jeres behov. Jeg gik bare ud fra, at I havde brug for at du skulle tro på dig selv.”. Børne- og Familieteamet havde ikke undersøgt, hvad det var. Og det, tænker jeg, er en vigtig vigtig vigtig pointe, det der med at være undersøgerne, hvis der kommer et menneske og siger: ”Der er noget galt. Jeg ved ikke, hvad det er.”. Kunne det være, at man skulle starte med at undersøge bare ved at

snakke og høre historierne, i stedet for at have en forudfattet mening om – nå, man hun har et godt job, hun har en fin lejlighed, hun er veltalende og veluddannede og alt muligt andet, så der kan ikke være noget galt med hendes forældre. Fordi i virkeligheden var min forældre stærkt nedsat og det gik jo ud over mit barn. Og det er det der kom frem ved den her samtale vi havde, at jeg kunne ikke klare nærhed og at jeg havde brug for hjælp og støtte. Fordi hjemme i min familie havde jeg ikke haft nogle forældre der kunne passe på mig. Jeg havde ikke haft nogle forældre, der kunne sige, hvad der var rigtigt og hvad der var forkert. Så der sker det glædelige, at jeg får en familierapeut tilknyttet. Familierapeuten starter helt fra bunden af og lærer mig, hvordan taler man med et barn, hvordan kan du have kontakt med dit barn. Jeg havde sådan en knap, jeg kunne tande og slukke for kontakten. Hver gang hun var ud af min verden, så eksisterede hun ikke, og så bum, så dukkede hun op, når jeg hentede hende igen. Og det er ikke skide smart. En forælder skal have en navlestreng ud til sit barn. Det har hun lært simpelthen helt fra grunden af, ved at jeg bare hele tiden skulle vide, hvor hun var og hvad hun gjorde. Og det var jo en socialrådgiver, som ligesom var ind over at finde ud af – det her er reelt behov og nu skal vi give hjælp og støtte som vi så fik. Og det betyder, at min forældre er faktisk ret god i dag. Selvom det er tillærte ting jeg har lært, så er jeg faktisk en god mor, og mange af de skader, som ville have været opstået, hvis jeg havde fortsat den vej vi var gået ned af, de er blevet forhindret. Så det var en rigtig god investering i ikke at ødelægge endnu en barn i vores familie. Så jeg er glad for at kunne sige, at det stopper med mig. Min datter bliver ikke seksuelt misbrugt, og, hvis hun blev, hvis hun oplevede noget, så ved jeg, at hun ville kunne komme til mig og få noget hjælp og sige det. Så det er godt.

Men så har jeg også en lille historie fra Børne- og Familieteamet. Der er jo skiftende sagsbehandler og på et tidspunkt får jeg så en ny sagsbehandler. Jeg har min familierådgiver, som hjælper mig med at sætte ord på mine egne behov, men især min datters. Fordi hjemme i min familie måtte vi ikke have nogle behov, og lige så snart vi sagde, at vi havde brug for noget, så kunne vi være sikre på, at det ikke blev givet, at vi vil blive ignoreret fuldstændigt. Det var sådan en måde, at holde os børn på plads. Så det her med at give udtryk for et behov, det er noget jeg skulle arbejde rigtig meget med. Så jeg begynder at se min datter og se, hvad har hun brug for, og jeg kan se, at hun bliver mobbet i sin klasse. Jeg er kommet over og set nogle eksempler, hvor hun bliver mobbet og hvor hun rigtig meget ligner mig – i hvordan jeg reagerede, og det var, at fuldstændigt ignorere dem, simpelthen at ikke høre dem overhovedet. Men jeg står bare der og ..., at der står en helt flok drenge og kalder hende skidt og lort, og hun

går bare og smiler og griner. Jeg kan bare se mig selv som barn i hende. Jeg tænker bare, at hun skal væk fra den klasse. Så er der også noget med, at jeg har på det tidspunkt ikke længere kontakt til min familie og mine venner er også efterhånden faldet fra en efter en. Så vi er kun hende og mig. Vi er en lille symbiose, hende og mig. Jeg vil gerne have, at hun får et større socialt netværk. Og havde været henne på besøg på en lilleskole, hvor jeg kunne se, hvordan det fungerede. De havde sådan nogle madgrupper hed det, en eller anden form for familiegrupper, hvor de var i grupper på tværs af alle klasserne fra nulte til syvende klasse, og de store tog sig af de små. Så havde jeg fundet ud af, at hun har brug for noget ekstra socialt, og at det var ikke godt nok de kunne tilbyde på det skole hun gik på. Fordi det var mobning og hun blev udelukket. Så jeg blev nød til at finde noget hjælp til hende. Det havde jeg fået hjælp til af en familieterapeut. Hele det der analyse af, at min datter skulle flytte skole. Så jeg gjorde det, jeg satte det bare i værk. Jeg tænkte, at det skal hun bare, men jeg har ikke penge til det, jeg må søge om støtte. Det er ligesom blevet klarlagt, at mit barn har nogle særlige behov. Så kommer jeg hen til en ny sagsbehandler, og ved det møde sker der et eller andet som nogle gange sker i mødet med en socialrådgiver – det er, at jeg forsvinder. Jeg kan ikke huske, hvad det er samtalen går ud på. Det er noget der hedder dissociere. Jeg dissocierer fuldstændigt, det vil sige, at jeg har totalt black-out på den møde. Så kommer jeg ud, og jeg kan huske, at jeg vågner op ud i min psyke. Jeg har det SÅ dårligt, jeg står bare: ”Nej, hvor er det bare pinligt! Gud, nej, jeg har skiftet skole. Jeg må ringe til den gamle skole og undskyldte mig. Hvordan kunne jeg finde på at tage min datter ud?! Det stakkels barn! Hvad har jeg dog gjort?!”. Det er sådan følelsen. Jeg skammer mig ad helvede til, og jeg tænker bare – nej, nej, nej, nej. Så ugen efter kommer jeg hen til min familieterapeut, som prøver at høre mig, hvad er det der er sket der. Hvordan kan det være, at alt det jeg havde fundet ud af igennem lang tid om mit barns behov, pludselig var det slet ikke sådan? Og hun siger til mig noget lignende: ”Det går simpelthen ikke. Det går ikke, at du kommer op til en socialrådgiver og så sker sådan nogle ting der. Vi arbejder meget seriøst med at du kan tage hånd om dit barn. Nu går du hen og beder om noget hjælp som er meget meget relevant, og så sker der det med at du pludselig ikke syntes at har brug for den hjælp alligevel, og at du har taget fuldstændigt fejl. Det går ikke. Der er noget galt. Du bliver nød til at få en ny socialrådgiver.” Fint nok. Så jeg skriver, at bliver nød til at få en ny socialrådgiver. Det tror jeg ikke man bare lige gør. Jeg tror faktisk, at kommune har meget med, at det skal man ikke regne med, selvom det var et reelt behov, syntes jeg. Teamlederen siger: ”Nej, nej, det går ikke. Vi må tage et møde.” Teamlederen, socialrådgiveren og jeg - vi må tage et møde. Og denne her gang føler jeg mig meget bedre klædt på. Det der med Lilleskolen, altså, at jeg skulle have hjælp til at betale den, det har jeg

droppet. I stedet for har jeg fundet ud af at jeg vil tage noget sorte arbejde, begå socialt bedrageri for at opfylde mit barns behov. Jeg har jo selvfølgelig stadigvæk penge problemer. Jeg er jo ledig og blevet sygemeldt, vi er efter 2002. Jeg tænker – min datter er overvægtig, hun skal have motion. Hun har rigtig gode musikalske evner, hun skal have musikundervisning. De to ting er behov. Det har jeg nemlig brugt tid med min familierapeut med at finde ud af, at de to behov har hun. Nu vil jeg til det møde gå op og sige: ”Kan I betale for hendes fritidsinteresser?”. Det vil jeg så komme med. Okay, I kunne ikke betale Lilleskolen, fordi I ikke syntes at det var et reelt behov. Hvad med fritidsinteresser? Så går jeg op til det her møde med teamlederen og min socialrådgiver. Og da jeg så fremfører det her med, at min datter har brug for motion og hun har brug for musikundervisning og det der med Lilleskole, det har hun brug for og det har jeg selv fundet ud af, så siger min socialrådgiver: ”Ah, nu kan man ikke altid få..nu kan børn jo ikke altid få hvad de peger på. Man må jo prioritere.”. Det er hendes svar på, at jeg kommer med det der. Jeg tænker lidt at det er nogenlunde det samme hun har sagt til det første møde.” Ah, er du nu sikker på at det også er et reelt behov hun har? Hvad skulle der være i vejen med ”B” skolen?”. Noget i det stil. I stedet for at bare lytte og undersøge: ”Hvorfor mener du det?”, så kommer hun med den der: ”Ah, kan nu det være rigtigt?”. Og denne her gang dissocierer jeg ikke. Til gengæld mærker jeg en ekstrem vrede. Jeg kommer fuldstændigt op i det røde felt. Det er lige før jeg tager koppen og smider den ned i bordet. Det gør jeg ikke, fordi jeg er et relativt pænt menneske. Men jeg siger noget lignende: ”Du kan kraftedeme tro der er blevet prioriteret! Hvad fanden tror du det er jeg sidder og laver over sammen med familierapeuten?! Min datter hun skal have..” og så råber jeg de her fritidsinteresser. Så må de bare sige. ”Kan I hjælpe mig eller kan I ikke hjælpe mig?”, jeg stå og peger med fingeren. Så sker der noget, som jeg bagefter syntes er lidt uheldigt, fordi det er fint nok, jeg siger bare: ”Jeg har sagt hvad mit behov er. Du begynder at blande dig i mig! Du kan godt fucke ud af mig!” Fordi jeg efterfølgende tænker, at hun er gået ind over mine grænser. Hun skal bare lytte og så skal hun sige: ”Ja men som fagperson kan jeg sige sådan, sådan og sådan..”. Hun er gået ind over mine grænser. Og der sker det gode den anden gang hun gør det, at jeg mærker mine grænser, fordi første gang forsvandt jeg væk. Indtil videre har jeg snakket sådan på min egen bane halvdel, og så går jeg ind i den ”ofrer/krænker/frelser trekant” da jeg siger: ”Men I skal bare lige vide jeg har været gift med en narkoman. Jeg er rigtigt rigtigt god til at skaffe penge, så, hvis I ikke giver mig de der penge, så skal jeg nok skaffe dem. Om det så betyder at jeg skal ud og trække på fortovet.”, eller et eller andet i den stil. Der tænker jeg, at der er jeg ovre og bliver sådan krænker-agtig over for dem: ”I skal bare vide, at hvis I ikke giver mig det jeg har brug for, så

det er jeres skyld at jeg bliver prostitueret.” Det ville jeg ikke måske gøre, men jeg kan godt forstå at jeg gjorde det, fordi det var ikke rart at være i den her situation. Teamlederen siger sådan cirka noget lignede: Aj, hvor interessant-agtigt, fordi hun har lige set det hele udspille sig foran hende, med hvad det er der sker i kontakten. Det ender med, at jeg får bevilling til fritidsinteresser, men Lilleskolen har jeg stadigvæk ikke fået og det ærgre mig ad helvede til at det ikke er blevet anerkendt, at det om at det lige er lidt mere behageligt, men at det var et reelt behov. Men jeg sørgede jo lige selv for det ved at begå socialt bedrageri og fucke min krop op ved at lave alle mulige rengøringsopgaver. Det var virkeligt noget lort. Jeg har alle de her smerter i nakke og skulder, det blev bestemt ikke bedre af det. Det kunne have været rart med sådan en anerkendelse der, men jeg fik dog trods alt de der.. Men det var sådan en lille illustration af, hvad det er der kan ske i mødet med en socialrådgiver.

Så sker der det at jeg er jo blevet sygemeldt og jeg så kommer i kontakt med Jobcenter. I første omgang hedder det faktisk Socialcenter, det er nemlig ikke blevet skilt ud i Jobcentre endnu. Der får jeg en sagsbehandler, hvor jeg har min familieterapeut med, og der er også en interessant ting der sker der. Jeg har lige siddet og fortalt, at jeg har problemer med at holde struktur i min hverdag, jeg har problemer med netværk, jeg har ikke særlig mange venner, og jeg har selvfølgelig også problemer i forhold til at ikke kunne betale mine regninger og sådan noget. Så holdt han en kort tale for mig, hvor han fortæller om arbejdslivets glæder. Det er jo fantastisk, fordi det giver rigtig meget struktur og man får et stort netværk, du kommer ud og møder andre mennesker, du kan bruge din faglighed og du kan alt muligt andet. Mens han sidder og snakker..og du får penge for det! Hallo! Du behøver ikke at bekymre dig over, hvordan I få skaffet penge til sommerferie eller sådan noget. Og jeg sidder der – hvorfor har jeg ikke tænkt på det før?! Det er jo svaret på alle mine spørgsmål! Han siger også noget lignede: ”Det bedste for dig ville være, hvis du melder dig ledig. Det kunne hjælpe dig i job, hvis du kommer over i AF og så er alle dine problemer løst!”

Kristine: Må jeg spørge om, hvorfor blev du sygemeldt?

A: På grund af stress. Det endte med at jeg var topstresset og blev mobbet på min arbejdsplads, og kunne ikke finde ud af at komme ud af det. Så jeg blev sygemeldt og fik kronisk træthedssyndrom, og problemer med hukommelse, og alt det andet. Så det er den person, der kommer ind. Så sidder jeg der og jeg bliver helt lykkelig! Holdt kæft, hvor det er smart! Så kigger jeg på min familierådgiver, som heldigvis er med, og hun kigger på mig, og så siger hun: ”A, hvad er der sket i løbet af det sidste uge, der gør, at du har fået det så meget

bedre?”. Så tænker jeg bare, det er ligesom jeg falder ned på jorden – BUM, så sidder jeg der i stolen. Gud ja, der var alt det der med at jeg sover tolv til fjorten timer i døgnet, der er det der med at jeg ikke kan huske fra næse til mund, at jeg kan ikke koncentrere mig, jeg kan ikke engang læse en bog. Der var jo alle de her ting som ligesom var grund til at jeg blev sygemeldt. Det havde jeg ligesom glemt i min lykke over at der var den her fantastiske løsning. Det er sådan nogle ting der kan ske, hvis en socialrådgiver ligesom kommer med en løsning. Så jeg vil rigtig gerne gøre ham glad, gøre mig selv glad, gøre alle glade, fordi wow, det er bare det jeg skal gøre. Det er da så nemt, fordi så er der jo ikke noget problem længere. Så er mine fysiske og psykiske problemer ligesom bare væk. Det er syntes jeg en interessant eksempel på, hvad der kan ske.

Efter to år med ham..det ender med at jeg har en psykiater faktisk som så beskriver rigtig meget hvad der er for nogle problemer jeg har. Jeg får alle mulige diagnoser på det tidspunkt: personlighedsforstyrrelse; borderline, det er den han siger, jeg har; neurasteni, kalder han det for, det kronisk træthedssyndrom og de kroniske smerter. Og så det der hedder dissociative kroke, som er de der black-outs jeg får, og dem har jeg relativt ofte, cirka en gang om måneden, mens nu er det cirka en gang om året, så det er meget meget bedre med det. Det er altid noget der foregår når jeg får overskredet mine grænser eller selv har overskredet mine grænser, så kan jeg forsvinde 100 procent. Så er der alle de andre mindre..hvor jeg bare..ligesom med ham der, hvor han siger: ”Nej, hvor smart!”..så er jeg bare ind i min lille verden, men nogle gange kan det være alt fra black-out til at jeg bare ikke kan mærke mig selv overhovedet til at jeg kan gå ind i andre verdner. Men han har skrevet alt mulig, den her psykiater og det ender med at det kommer til en lægekonsulent, som siger:” Hør her, der er ikke noget at komme efter. Hun skal have en førtidspension. Det er den bedste støtte og hjælp vi overhovedet kan give.” Jeg skal lige sige, at jeg på et tidspunkt har meldt mig rask, fordi jeg kunne ikke holde ud at være i systemet. Det der magtesløshed jeg følte over at blive..ahh, jeg blev sindssyg af det, så jeg meldte mig ledig. Jeg tænkte, at jeg vil meget hellere være ledig. Så jeg blev sygemeldt igen på grund af en psykiater og vi er nu i 2005, min sidste sygemelding. Jeg har fået en ny sagsbehandler efter et stykke tid og så er det at de siger: ”Vi indstiller dig til en førtidspension. Jeg skal bare skrive din ressourceprofil.” Jeg og min familierådgiver har givet alt muligt input og faktisk skrevet hele ressourceprofilen. Den blev bare aldrig færdig. Så i 2007, da der sker det der sammenlægning, da ryger jeg fra Socialcenter over til Jobcenter. Det der sker er, at Jobcenter siger: ”Jamen den er så tæt på en afgørelse nu, så vil lade Socialcenteret gøre den selv færdig.”. Men han laver den aldrig

færdig. Han skriver ikke min ressourceprofil. Jeg har alle mulige breve liggende derhjemme: ”Vil du ikke nok..jeg kan ikke holde den her situation ud. Jeg er desperat nu. Vil du ikke nok lave den færdig?”. Så har jeg et brev tilbage: ”Du kan først regne med at det bliver færdigt efter Påske.”. Og jeg hørt stadigvæk ikke noget. Jeg har ikke nogen forklaring på, hvad det er der sker. I hvert fald er det meget meget tit jeg har oplevet at blive glemt eller at min socialrådgiver ikke holder sine aftaler og hvad det er der skal ske.

Så jeg begynder at kontakte Jobcenter, fordi tiden går. Nu er det to år siden jeg startede på sygedagpenge og der er ligesom en periode på et år eller 52 uger, eller hvad det er. Hver gang jeg kontakter Jobcenter så stopper de min sygedagpenge. Så får jeg min familierådgiver til at ringe og sige: ”Det må I simpelthen ikke gøre! Vi er i gang med en førtidspensions sag!”. Nu har jeg lige søgt aktindsigt for nylig, og det viser sig, at de to første år er min sag, her fra 2005, de er fuldstændig væk. De er forsvundet. Så Jobcenter starter helt forfra igen. Med en ny lægekonsulent, der ser på min sag og mine papirer, som konkluderer nogle ting. Han overtræder sine beføjelser - der får jeg senere ret, altså det bliver truffet en afgørelse og det er rigtig nok at han udtalelser bliver fjernet, men skaden er sket. Han siger: ”Der er ikke noget i vejen med hende her. Hun skal bare i arbejde. Hendes største problem er at hun ikke er i arbejde. Hun er ikke syg. Hun mangler bare et arbejde.”. Og så siger jeg: ”Hør her, I bliver nødt til at lytte både til mig og så bliver I nødt til at samarbejde med Børn- og Familieteamet.”. Fordi jeg bliver presset i at jeg skal i arbejde fra Jobcenter og jeg bliver presset af Børn- og Familieteamet til at jeg skal tage mig af mit barn. Så sker der alt mulige ting hvor jeg forsøger til at få dem til at arbejde sammen. Det ville være mit største ønske til socialrådgiver – det er så snart der er en sag der rækker ud over ens egen socialforvaltning, så skal man simpelthen samarbejde med de andre der er på. Fordi der bliver arbejdet fra de her to hvidt forskellige dagsordne. De træffer faktisk en afgørelse i Jobcenter om, at jeg er revalideringsberettiget, men jeg er ikke motiveret for revalidering, fordi der er en reel risiko for at min datter vil blive fjernet, hvis jeg bliver presset for hårdt og bliver syg. Tænk en gang, det står faktisk i min ressourceprofil, og det er, jeg ved ikke hvad jeg skal kalde det for andet end, at det er simpelthen ligesom mor og far er op at skændes og jeg står i miden. Uanset hvad jeg gør. Det eneste jeg kan gøre.. på det tidspunkt jeg har opdaget, at jeg har ansvar over for mit barn og hun er top prioritet. Så må det andet være fucking lige meget. Men lige inden det har min socialrådgiver forsøgt noget, som jeg syntes var klamt. Hun har forsøgt at overbevise mig om: ”Det bedste for dig ville være at komme på kontanthjælp, komme væk fra sygedagpenge. Fordi vi kan ikke samarbejde med Børn- og Familieteamet, det er ikke noget vi gør. Men det

gør de over på kontanthjælpsafsnittet, så det bedste for dig ville være at komme på kontanthjælp og så kan I samarbejde derover!". Der tænker jeg, at der var lidt snedigt, fordi, hvis hun får mig overbevist om det, så får hun jo mig ud af sygedagpengesystemet, og hun får hvasket bordet rent, og jeg ryger over på kontanthjælp. Jeg ringer til en socialrådgiver over i kontanthjælpsafsnittet, som siger." Der er rigtig mange grunde til at du skal gøre alt for at ikke komme på kontanthjælp. For det første, efter et halvt år skal du hæve din pension. For det andet, så går du ned i ydelse. For det tredje, vi er ikke bedre til at samarbejde med Børn- og Familieteamet end de er derover. Det skal du ikke regne med.". Jeg går tilbage til min socialrådgiver og siger: "Jeg kan ikke rigtig forstå det der med at du siger at det skulle være bedre for mig, fordi nu har jeg snakket med en anden.". Set i bakspejlets lys, så tror jeg bare, at hun vil jo gerne..altså det jeg oplever, det er, at hun siger: "Det er det bedste for dig. Nu har jeg fortalt, hvad er det bedste for dig, og når du ikke bare selv tager den der beslutning, så gør vi det for dig.". Så smed de mig på kontanthjælp. De prøver, at overtale mig til at det er det bedste for mig og så smider de mig på kontanthjælp. Det syntes jeg er utroligt grænseoverskridende, i stedet for bare at sige: "Vi har truffet den beslutning at vi ikke kan hjælpe dig.". Og så stop det der med: "Det bedste for dig er.", og sige: "Det er vores beslutning og så må du jo tage det op eller et eller andet.". I stedet for at begynde at blande sig i: "Det er for dit eget bedste!". Jeg siger, der er mange overgreb der er begået mod børn for deres eget bedste. Og det der, jeg følte også det var et overgreb, der blev begået mod mig. Og så det der med at påstå, at det er for mit eget bedste! Det er så klamt!

Jeg bliver smidt på kontanthjælp på det tidspunkt og så vinder jeg sagen. Efter elleve måneder kommer jeg tilbage på sygedagpenge. Den nye sagsbehandler jeg har fået..jeg har råbt op om derover i Jobcenter: " Jeg vil have en VISO udredning, fordi I forstår ikke, hvad det handler om. I ved ikke, hvad det er for et menneske I sidder over for. Hvorfor jeg ligner en der er OK, men reelt har rigtig rigtig mange problemer? Hvorfor min facade er så pisse hamrende god? I bliver nød til at få noget viden om, hvem fanden jeg er.". Samtidig med har jeg også selv brug for at der nogle fagpersoner kommer ind og laver nogle vurderinger - Hvordan kan jeg tåle en arbejdsprøvning? Kan jeg ikke tåle en arbejdsprøvning? Jeg tror i dag ville jeg have det anderledes, men på det tidspunkt havde jeg det sådan, at jeg havde brug for nogle fagpersoner at komme ind og fortælle, hvad det er jeg kunne tåle, hvad det er jeg ikke kunne tåle. Jeg vidste det ikke selv. I første omgang havde de sagt: "Hvis du vil have VISO udredning, må du gå til din egen læge.". Det står også i min ressourceprofil: "Vi har informeret hende om, hvis hun vil have en VISO udredning, må hun gå til sin egen læge.". Jeg havde prøvet. Jeg havde

sendt papirer om VISO, alt muligt andet til dem. Man kan ikke gå til sin egen læge for at få en VISO udredning. Det er kommunen, der skal bede staten om at hjælpe. Det var bare så nyt og de kendte ikke til det. Og det er noget jeg tænker på tit jeg har oplevet, at de tror ikke, at jeg kan vide mere end dem. Det er også meget usædvanligt, det ved jeg godt. Men bare lige det her med, hvis der er nogen der kommer med noget nyt..det var teamchefen der har sagt..i stedet for: ”Hov, der er noget der hedder senfølger. Der er noget der hedder VISO. Der er noget der hedder viden om det her, som vi ikke har. Vi aner ikke, at der er folk der går rund med traumer efter de har været udsat for overgreb i barndommen. Wow, hvor interessant!” . Så det er bare sådan noget med: ” Aj, nu stopper hun simpelthen! Altså, hvad hun ikke tror, at hun skal få os til at give hende!” . Jeg giver udtryk for et behov og de siger: ”Du skal fandme ikke komme og lære os noget!” . Det er min oplevelse af det. Pisse irriterende! Og det er nøjagtigt ligesom i min opvækst familie. Jeg har en veninde som siger det, hun har sagt det tusinde gang til mig i telefonen: ” A, for helvede! Hvornår lærer du det? Du skal ikke sige, hvad du har brug for! Du skal få dem til at regne ud, hvad du har brug for, for så bliver de så glade og du får det du har brug for.” . Så det her med at sige mit behov, det er noget af det værste jeg kan gøre over for systemet, fordi så bliver de så pisse sure. Meget, meget, meget dysfunktionelt! Nøjagtigt det samme som der sker i familier med incest! Det er et spil jeg kan ikke spille længere. Jeg var rigtig god til det i min familie, men jeg kan simpelthen ikke længere. Jeg kan ikke sidde og manipulere med folk, så de skal opfatte, hvad er det der er mit behov. Der har jeg gået så meget i terapi og har fået så meget støtte til at mærke selv mine behov og give udtryk for det. Det kan godt være, at de ikke bliver dækket, men jeg har i det mindste mærket og givet udtryk for det, og så kan jeg prøve ad en anden vej for at få dem dækket. Men her er det, når du giver udtryk for noget: ”Jeg vil gerne have en VISO udredning.”, så få du at vide: ”Aj, nu må du eddermame styre dig!” . Og de nægter at sætte sig ind i, hvad det er.

Kristine: Har du på det tidspunkt fortalt til din socialrådgiver, at du er blevet seksuelt misbrugt i barndommen?

A: Ja, det har jeg. Det ved de udmærket godt. De ved det også, fordi at jeg har den her kontakt med Børn- og Familieteamet, fordi min forælderevne er nedsat. Jeg har ikke fortalt det i detaljer, men jeg har fortalt, at jeg har senfølger efter seksuelt overgreb i barndommen. Det står også mange steder i min sag, både i forbindelse med psykiaterens udtalelser og psykologudtalelser, alt muligt andet der er blevet indhentet, der står det her med incest. Og min pointe var, at hvis jeg giver udtryk for noget, så bliver det modtaget som: ”Du skal

fandme ikke fortælle mig, hvad jeg skal gøre!". Det er min oplevelse. Men jeg fortsætter altså lige lidt endnu, fordi, da jeg så kommer tilbage på sygedagpenge, så får jeg en ny socialrådgiver, som gør noget andet. Hun er den bedste socialrådgiver jeg nogensinde har haft. Hun var relativt gammel i gårde og havde været der rigtig rigtig mange år. Hun starter med at sige: "Kære A, nu tager vi det bare stille og roligt. Du vil gerne have den her VISO udredning, ikke?" - det står der stadigvæk i mine papirer. Der er jo gået næsten et år, så de har opdaget, at VISO eksisterer, og det er et tilbud de kan benytte sig af i komplicerede enkeltsager, hvilket jeg jo anses for at være. Så siger hun: "Jeg syntes siden du så gerne vil have den her VISO udredning, så lad os bare gøre det.". Jeg tror i virkeligheden hun ikke syntes det var relevant, men når det nu er et behov jeg har, så lad os bare gøre det og blive lidt klogere. Så siger hun også noget lignende: "Det der med incest..der er grund til at jeg ikke arbejder med børn, og det er fordi jeg ikke kan holde sådan nogle børneskæbner ud. Men jeg kan godt holde dig ud og jeg vil rigtig gerne hjælpe. Dig kan jeg godt rumme, men lige det der er sådan lidt grænseoverskridende." Jeg syntes, at det er enormt rart hun ikke lader som om der overhovedet ikke er noget problem. Hun spiller fuldstændigt klart ud, at sådan har hun det, men det er ikke fordi hun syntes noget som helst om mig. Mig vil hun rigtig gerne hjælpe, men vi skal bare ikke gå ind i alt det der med overgreb i familien. Det er den første og eneste socialrådgiver nogensinde, der konsekvent har sendt referater af vores møder, og der er faktisk noget jeg tænker nu - det er en vigtig ting, at få et referat, fordi der er rigtig mange ting jeg har glemt efter de her møder. Jeg ved ikke om det er noget man normalt gøre, men det har hun gjort i hvert faldt som det eneste – sendt referater af det vi har snakket om det vi har aftalt. Det er helt vildt rart, fordi så står det sort på hvidt! Så det er ikke et eller andet – aftalte vi nu noget? Eller, når en socialrådgiver ikke har holdt sin aftale – nå, det er nok fordi det bare var mig der troede vi havde aftalt et eller andet. Man kan blive i tvivl om en masse ting, men når det står på papiret, så ved jeg at det er det. Det giver mig ro og jeg kunne altid kigge ind i papir og finde ud af hvad det var vi aftalt. Så der er også det, at hun holder alle aftaler. Der er ikke en eneste gang hun glemmer mig eller noget. Hun virker som om hun lærer rigtig meget, fordi jeg får jo VISO ind over som også giver hende noget..altså fortæller, hvad det er, at have senfølger? hvad er det der sker med nervesystemet? hvorfor det er jeg kører i to forskellige gear – det ene er meget lavt og det andet er meget højt. Helt basal viden om at have med traumatiserede mennesker at gøre. Uanset om det er incest eller vold eller noget andet, dybest set også om PTSD, som man kan møde med veteraner. Hun får noget viden og hun virker interesseret i at få noget og det er fantastisk for mig.

Hun bliver desværre skiftet ud og så får jeg en ny socialrådgiver der glemmer mig igen. De har fået overbevist mig om, at det vil være godt for mig med det her skide revalidering, så jeg går med til det. Jeg er, som sagt, stadigvæk derude, hvor jeg tænker at de andre..altså, hvis nu VISO leverandørerne mener, at jeg kan tåle en arbejdsprøvning, så det er fordi jeg kan tåle en arbejdsprøvning. Set i bakspejlet, skulle jeg ikke have gjort det, eller det var sådan en revalidering, 1 års virksomhedsrevalidering, hvor de siger noget lignende: ”Det er jo ikke meningen at du skulle knække.”, fordi jeg siger, at jeg er helt vildt bange for at jeg knækker igen. Nu har jeg fået et vist funktionsniveau. Jeg har det relativt godt. Mit liv kører nogen lunde på skinner. Jeg er virkelig virkelig bange for, hvad der sker, hvis jeg bliver presset for hårdt. Så siger de: ”Ja, men det er jo ikke mening du skal presses, det er ikke mening du skal knækkes.”. Men virkeligheden er jo bare at så snart revalidering starter ryger jeg fra det afsnit over til et nyt afsnit, som ikke kender til alle de aftaler, at jeg ikke skal knække og det ene og det andet. Og det er noget være lort, fordi jeg får en mentor tilknyttet, fordi de har fundet ud af at jeg skal lære at sætte grænser, men set i bakspejlet, sidder jeg, for eksempel, og fortæller om, at jeg ikke mærker, at jeg bliver sulten. Jeg sidder bare og arbejder og bliver optaget af det. Nøjagtigt ligesom i gamle dage, hvor jeg var..wow jeg er ind i det der, jeg kunne ikke mærke at jeg er sulten, tørstig eller noget andet. Det sidder jeg og snakker med min mentor om, og der burde alarmklokkerne havde ringet og sagt. ”Der er et eller andet galt! Grænserne, de må være udvaskede allerede, fordi du skal kunne mærke, når du er sulten eller går det ikke. Så er der noget galt!”. Men i stedet for lærer jeg så: ”Jamen, du skal sætte dit vækkeur til at ringe, når klokken er tolv, og det betyder, at skal spise.”. Så det er ikke noget med, at du skal lære at mærke, når du er sulten, men mere, at du skal lære at kompensere for at dine grænser er overskredet, som du ikke kan mærke. Og det syntes jeg er en stor fejl. Set i bakspejlet, ville jeg aldrig have gået med til det, fordi jeg knækkede rent faktisk igen af den der revalidering. Men jeg knækker ikke som normale mennesker gør det, ligesom bøjer lidt, jeg står bare fast for jeg er vant til at gå igennem skidt og lort uden at jeg skal knække. Mit funktionsniveau, det falder bare drastisk, i løbet af den der revalidering. På et tidspunkt finder jeg ud af, at jeg skal lære at melde mig syg, så jeg melder mig syg, og så begynder jeg at mærke, at jeg slet kan ikke komme tilbage på arbejde og skal melde mig syg hele tiden. Så skal jeg ringe op til Jobcenter, det skal man jo ellers kan man miste sin revalidering. Det der holder mig kørende er i øvrigt, at de kan tage min forsørgelse fra mig, hvis jeg ikke bare møder op på arbejde. Vi kommer ud i sådan en tvangs situation – hvis du ikke gør, hvad du har sagt og skrevet under på, så kan vi tage din forsørgelse fra dig. Og den værste ting stadigvæk på det tidspunkt for mig var, at jeg skulle ende på kontanthjælp. Jeg tænker bare, hold kæft mand, hvorfor gik jeg

overhovedet med til det? Det skulle jeg aldrig have gjort. Jeg ligger og ringer der op, og der bliver jeg mødt med sådan noget: ”Ah, kan det nu passe? Tror du ikke det vil være bedst for dig, at du tog på arbejde?”. Jeg kan huske, der var en der siger det der til mig, og jeg græder bare og det sprøjter ud af øjnene: ”NEJ, NEJ, NEJ det må du simpelthen ikke sige til mig! Det er nøjagtigt sådan noget jeg ikke kan tåle, at der er nogen der siger det til mig!”. Hun aner ikke hvor meget jeg har presset mig selv langt ud over alle grænser for at møde op på det skide arbejde og det har været en lære proces for mig at ringe og melde mig syg. Det er det sidste jeg har brug for, det er en der stiller spørgsmålstejn ved om det nu også kan passe, om det er bedst for mig at du lige alligevel. Selvom du har det lidt dårligt, så kan du jo godt tage på arbejde. Åh Christ! Jeg bliver sygemeldt igen efter den her revalidering.

Kristine: Har du så gennemført revalideringen?

A: Jeg gennemført det ene år i bare angst for at ryge på kontanthjælp, og hvad skete der så bagefter? Jeg røg på kontanthjælp. Så nu er jeg på kontanthjælp og er igen tilbage i..først var det: ”Du må være berettiget til et fleksjob!”. På det tidspunkt tænkt jeg – YES, fantastisk! Det var lige mig med et fleksjob, men så skulle jeg lige have lavet en psykiatrisk lægeerklæring. Det var bare det eneste der manglede. Alle de andre har sagt, at der er ikke nogen behandlingsmuligheder og det er varigt..men lige han den her psykiater syntes at jeg havde en depression og at jeg skulle i antidepressiv behandling og så kunne jeg godt vende tilbage til det ordinære arbejdsmarked. Det var hans faglige vurdering. Og måden han gjorde det på det var, for eksempel, spørge mig: ”Kan du glæde dig over de små ting her i livet?”. Han er en autoritet, jeg hader autoriteter, så jeg er mere eller mindre..jeg kan ikke huske en skid når jeg komme hjem. Så siger han det her, så sidder jeg og tænker – de små glæder i livet, gad vide, hvad de små glæder i livet overhovedet er? Mit svar bliver noget lignende: ”Nej, det tror jeg ikke jeg kan.”. I stedet for at spørge på en anden måde: ”Nå du har et barn? Hvad laver du?”, alt muligt andet og hører at jeg har nogle glæder i livet, så stiller han de der spørgsmål der er i sådan en tjek skema. IDIOT! Så jeg kommer tilbage til min sagsbehandler og han siger noget lignende: ”Ja, nu har vi jo fået den her speciallægeerklæring. Der er jo behandlingsmuligheder. Det vi vurderer er, at du skal i halvt år i antidepressiv behandling, så må vi tage det derfra.”. Jeg havde lige set, at den der skulle bare ud af vejen og så kunne jeg få et fleksjob, og så kunne jeg blive i min bolig og passe på mit barn. I stedet for falder det hele på gulvet på grund af en eller anden idiot. Jeg kan huske der til det der møde, der han siger det..altså jeg havde påpeget femten faktuelle fejl i hans rapport, hvor en af dem var faktisk ret graverende, hvor han har overtrådt WHO retningslinje på området. Alligevel siger

han: ”Han er en anerkendt psykiater, ham bruger vi tit. Så må du køre en klagesag.”. Og igen har jeg det sådan – hvem fanden ved mest om mig? Er det en eller enden psykiater? Og jeg lover dig det var mellem 20 minutter og en halv time jeg snakkede med ham. Han misforstod alt. Så det der magtesløshed jeg møder – hvad fanden vil I have?! Jeg var knækket i den der revalidering, og jeg ved godt nu, at jeg skal ikke engang have et fleksjob for jeg kan ikke tåle det. Jeg var villig til at gøre det på et tidspunkt. Det er jeg ikke længere. Så endte det med at jeg skreg. Jeg skreg tre gange, lange dybe skrig. Det var på et eller andet måde forløsende. Den der magtesløshed jeg følte af uanset, hvad jeg gjorde eller hvad jeg sagde og argumenterede det ene og det andet, så ville det aldrig blive hørt. Så det gør at jeg pludselig sidder og skriger, og det er meget syret oplevelse for mig, fordi det aldrig er sket før. Jeg sidder sådan nærmest udenfor og kigger på mig selv, og så tænker jeg – Gud, gad at vide om jeg nogensinde stopper?! Det er ligesom jeg har sådan nogle bevidste tanker – gad at vide om jeg nogensinde stopper - og der sidder jeg og skriger. Tre meget meget lange primalskrigagtige. Så tænker jeg – Gud, nej! Gad at vide om det er nu jeg bliver tvangsindlagt? Det har jo altid stået i kortene - det er sådan nogle tanker udefra. Det der jeg tror nok der ligesom får mig ned på jorden igen..altså jeg bliver ikke tvangsindlagt og jeg holder også op med at skribe på et tidspunkt. Det er faktisk, at der kommer nogle folk løbende, det er klart, fra de andre lokaler for at se om alt er i orden, og der er en der spørger mig om: ”Vil du have noget vand?”. ”Ja,” siger jeg så: ”jeg vil gerne have noget vand.”, og hun kommer med det her glas, og jeg kan huske, at jeg ryster helt vildt, kan næsten ikke holde på det der glas. Så kigger jeg over på socialrådgiveren og han er fuldstændigt rystet. Og, tænk, jeg siger noget lignende: ”Aj hvor er du bare sød! Du skal bare vide at det her har overhovedet ikke noget med dig at gøre det her!”. Jeg kan ikke lade være med at tænke bagefter – hold da op, jeg har været i magtesløshed, fordi jeg tror tit, at det er simpelthen det værst tænkelig følelse, så jeg vil gøre hvad som helst for at slippe ud – altså blive krænkende eller..du ved. Men der har jeg bare overgivet mig til magtesløsheden, og så det går bare ud over den her mand som sidder der. Det kan jeg så ikke rumme. Jeg kan ikke rumme, at har skullet rumme hele magtesløsheden, og der tænker jeg – Gud, nej, han skal vide, at det er overhovedet ikke hans skyld. Så der går jeg måske ind i den der trekant, hvis jeg tænker over det. ”Nej, nej, aj, hvor er du bare sød!”. Hvorfor fanden skal jeg begynde og sige, at han er sød og: ”Det har overhovedet ikke noget med dig at gøre, og du skal overhovedet ikke tage det alvorligt eller personligt!?” Jo, selvfølgelig skal han det! Det er sgu hans arbejde at sidde der og komme med sådan nogle ting som gør at folk føler sig magtesløse. Det må han tage med, ligesom jeg tager med, at jeg er offeret her, føler jeg selv. Det var bare lidt interessant, at sådan noget kommer ud, og jeg

kan huske tusind gange, hvor jeg fortalt en socialrådgiver: ”Aj, det er også synd for dig, at du har det job du har, fordi du bliver nød til at gøre det her.”. Der kan jeg genkende mig selv i at sidde der: ”Aj, aj du skal ikke tage dig af mig! Det er værre for dig end det er for mig.”.

Meget interessant.

Kristine: Hvilken betydning har det for dig, at socialrådgiveren har kendskab til senfølger? Og hvilket betydning har det for dig, hvis socialrådgiveren ikke har kendskab til området?

A: Der, efter jeg havde skreget, så sagde jeg faktisk, at jeg havde hørt, at der var nogen der havde viden på det her område. Jeg tænkte bare, at det går fandme ikke længere, at jeg møder nogle mennesker som ved ikke en skid om, hvordan der er at møde traumatiserede. At vi ikke kan tåle magtanvendelse. Alle de her gange jeg får et eller andet tilbud, som i virkeligheden er: ”Hvis du ikke tager imod det her ”tilbud”, så kan vi stoppe din sygedagpenge eller din revalidering eller et eller andet.”. Jeg er nød til at have nogen, tænkte jeg, som vidste noget om det. Jeg havde hørt, at der var startet et team for stærkt traumatiserede i Jobcenter. Det syntes jeg var en rigtig, rigtig, rigtig god ide for så kunne jeg..alt den viden min gamle socialrådgiver fik igennem VISO, og sådan noget som gjorde at hun havde forståelse for alle mulige ting. Og lære det der med at skrive ting fordi hun vidste det, selvom jeg ikke selv havde formuleret det måske: ”Jeg glemmer alle ting.”. Sådan nogle helt basale ting, tænker jeg, kunne være rigtig rigtig rart, og det er måske ikke alle socialrådgivere nødvendigvis, der skal have den viden, men, hvis man er stærk traumatiseret af den ene eller anden årsag, kunne det være rigtig rart at komme til nogen der havde viden om det. Havde viden om PTSD, for eksempel, som jeg også har fået konstateret at have. Når jeg går ud i verden, ud over, at det er skide svært i relationer til andre mennesker, så har jeg også en indre sikkerhedsvagt, der hele tiden skal scanne, hvad sker der alle mulige steder og især, hvis jeg kommer ind i et Socialcenter. Det vil sige, at mit alarmberedskab er allerede på højeste niveau. Så jeg bad om den der Team for Stærkt Traumerede, og det viser sig, at det ikke eksisterede alligevel. Pisse ærgeligt. Så nu er jeg røget over i et eller andet jobindsats eller hvad fanden det er. Nå ja, og det var også grunden til at jeg skreg - at han sagde det der med, at jeg skulle den her medicin. ”Så nu skal du tvangsmedicineres,” det var sådan jeg følte han sagde det. ”Før du har taget den her medicin, så kan vi altså ikke hjælpe dig,” og det er i mine øjne tvangsmedicinering.

Så ville have ekstremt stort betydning på mange forskellige punkter, fordi jeg har jo efterhånden lært at sætte flere og flere ord på, hvad er mine behov. Men det er efter ti, tolv års terapi og alt mulig som har gjort at jeg kunne sætte de her ord på, og de har ikke været der hele vejen igennem. Og så kunne det være rigtig godt at møde et menneske, hvor jeg ikke behøvede nødvendigvis at sige..lidt som min socialrådgiver gjorde - det er bare vigtigt, hvis jeg har et menneske, hvor der er risiko, at vedkommende ikke kan huske, hvad det er der er foregået og hvad der er aftalt, at vedkommende så får en skriftlig besked hver eneste gang, og det skal der afsættes tid til med den her borger. Der skal være tid til, at jeg kan gøre det, fordi det ved jeg er vigtigt for en traumatiseret. Der var hun jo på forkant, kan man sige. Det var det mest fantastiske hjælpemiddel jeg nogensinde har fået. Det er først i dag det er gået op for mig, hvor vigtigt det egentligt har været og hvor rart det var hun vidste det. Tænk, hvis alle socialrådgiver vidste det, eller hvis alle ikke skal vide det, men hvis der var nogle særligt uddannet som havde viden om, hvad er det der sker, når jeg siger: ”Nu skal du have medicin. Det har vi besluttet her i Jobcenter.”. For det første, kan Jobcenter overhovedet beslutte det? Så tænker jeg bare – nå, det må vist være en behandlende læge eller en et eller andet. Det endte også med at jeg fik en behandlende læge som så har hjulpet mig. Så kan de sige: ”Vi bliver nødt til at have dig i noget behandling, eller du skal have en læge som kan afgøre om, hvor vidt du har en depression eller ej,” et eller andet i den stil. Og har viden om..jeg kan tit selv blive den der krænkende: ”Nu skal du fandme..hvis I ikke giver mig det, så det er jeres skyld at jeg bliver prostitueret!” for eksempel. Så at vide noget om, hvad er det der sker i den her relation, når jeg gør det der, og hvordan jeg kan lade være med at sige eller komme med et svar som er: ”Ah, så er det også din egen skyld, så kan vi fandme ikke hjælpe dig længere herfra.”. Men bare at sige: ” Nå, har du det virkelig sådan at du..altså, jeg kan høre at det er meget meget vigtigt for dig..”. Altså viden om, hvordan undgår man at gå inde i de der rigtig uhensigtsmæssige kommunikationsmønstre og har viden om, hvad er det de skader der er sket i familien..grænseproblemer, osv. Det er fandme ikke længe siden - det er et år siden - da sad jeg her i en revalidering. Alle mine grænser var overtrådt og når de er overtrådt, så kan jeg ikke mærke mere. Så viden om, at det må ikke ske, så er det allerede for sent, så er vi på vej ned ad den forkerte vej. Det kunne være rigtigt rart, hvis der var nogle der havde viden om det, som ikke bare siger: ”Det må du selv. Du skal jo selv lære at sige til eller fra. Du skal selv lære at sætte dine grænser.”. Nå, A, det er det, der er mit problem. Det er derfor jeg er syg. Det er derfor jeg har brug for hjælp. Det kan jeg ikke og det kan jeg heller ikke selv om jeg får en mentor der skal lære mig at sætte grænser, især, når mentoren lærer mig at kompensere for at mine grænser er blevet overtrådt.

Det kunne være rigtigt fantastisk for mig, hvis jeg havde haft nogen der havde viden eller har været interesseret i, ligesom min socialrådgiver, at få noget viden. I stedet for lade som om de har fuldstændigt styr på, eller: ”Det er det samme som alle de andre, kan du ikke bare lægge det bag dig?” så bare anerkende: ”Hov, der noget jeg ikke vidste. Det skal jeg lige undersøge.”. Det er noget af det bedste, i stedet for blive sur på mig tit: ”Nu skal du ikke tro..” eller: ” Hvorfor skulle du være noget særligt? Jeg har haft så og så mange borgere i min karriere, hvorfor skulle du være noget specielt?”. Så hellere bare at være lidt interesseret og nysgerrig, i stedet for at være fordømmende. Det er klart det bedste. Uanset hvem det er jeg møder, så det er altid de mennesker, som siger: ”Hov, det må jeg undersøge,” det giver mig meget mere respekt, set fra mit synspunkt. I stedet for at komme med et svar. Det er uanset næsten om der er viden på det her område, eller om jeg stiller et eller andet spørgsmål om: ”Hvad så, efter den her revalidering, vil jeg så være berettiget til sygedagpenge eller vil jeg ikke være berettiget til sygedagpenge?”. Der kunne det have være rart, at min socialrådgiver havde sagt: ”Ved du hvad, det skal jeg undersøge,” i stedet for: ”Ja, ja, det har du. Du vil stadigvæk være berettiget til sygedagpenge,” når det viser sig efter den her revalidering, at jeg var ikke berettiget til sygedagpenge, men det troede jeg. Der kunne det være rigtig rart, hvis han bare havde sagt: ”Det må jeg lige undersøge,” i stedet for at komme med et svar, som faktisk var forkert.

Kristine: Hvordan var det for dig at fortælle til en socialrådgiver om overgrebene?

A: Jeg har ikke fortalt særligt meget og, dybest set, er det både meget godt og på en anden måde så tænker jeg også, at det jeg savner i virkeligheden, det er at fortælle min historie, så der er en forståelse for..det er ligesom om at jeg kommer ind som, nu er jeg 45, så kommer jeg ind – her er en 45-årig borger, hun har været udsat for incest, det ved de godt, det står der tusind gange i de her sags akter, hun har bla, bla, bla.. Jag har brug for at der er nogen der sætter sig ned og hører – ok, sygemeldt i 2005, så skete der det der, og så skete der det der, og nu sidder jeg kraftenedeme her igen og I mener at jeg kan vende tilbage til det ordinære arbejdsmarked. Der mener jeg..altså: ”Hvor er du selv, A?” jamen jeg er der hvor jeg bare tænker – jeg kan bidrage rigeligt i form af frivilligt arbejde, og jeg syntes jeg bidrager rigeligt ved at skabe nogle gode rammer for min datter. Men det der med lønnet arbejde og den tvang der ligger i det, det er ikke noget der stemmer overens med hvad jeg kan tåle. Det er svært at forklare, men jeg kunne enormt godt tænke mig..og det kan jeg illustrere måske ved at fortælle - hvordan var det i min familie, hvorfor er det nu vi har et menneske som ikke kan

tåle lønnet arbejde? Bare lytte, men det kræver jo nok en særlig socialrådgiver, som rent faktisk orker at høre hele min livshistorie.

Kristine: Ville du ønske, at socialrådgiveren havde spurgt dig om din historie og havde skrevet det ned?

A: Ja, på en måde ville jeg faktisk ønske det. Det jeg tænker nu er, at i hvert fald det jeg har behov for alle mest er, at der er nogen der sætter sig ned og lytter og ikke andet så til min historie fra 2005 til i dag, og kan føle empati, når jeg sidder og siger: ”..og så lavede han fandme ikke min ressourceprofil færdig.” Jeg var SÅ tæt på at få min førtidspension i 2007. Så var jeg SÅ tæt på et fleksjob i 2011 og min sag bliver ved med at køre i ring. Nu står jeg fandme der hvor visse vasse – hun skal bare have noget antidepressivmedicin, og så skal hun have revalidering igen, og så skal hun ud på det ordinære arbejdsmarked. Er det mig, der er den eneste det syntes, at det her bare ikke stemmer? Efter alle de forskellige forsøg på dit og dut og dat og udtalelser, er jeg den eneste der syntes, at det her ikke stemmer? Når jeg læser min ressourceprofil, det jo helt syret det der står, alle de konklusioner..men nu skal hun bare..Jeg kan slet ikke forstå, jeg kan ikke få det til at hænge sammen, så derfor kunne jeg godt tænke mig, at der var en der lyttede til det hele. Måske ikke så meget min opvækst historie, men mere min historie med systemet og hvor desperat jeg bliver nogle gange af at hænge fast. Men nu har jeg sådan, at på en måde er det en lettelse at være på kontanthjælp, fordi ud over at, hvis vi havde fortsat med en blå regering, så ville det godt kunne ramme mig mere økonomisk, end hvis jeg ikke tog imod tilbud om revalidering eller tilbud om aktivering, så vil de kunne sende mig på starthjælp, men det virker som om det ikke bliver aktuelt med den nye regering. Derfor er der ikke flere sanktionsmuligheder over for mig. Altså, jo, de kan godt tage kontanthjælp fra mig, men så må jeg ligge mig ned i sultestrejke foran Christiansborg. Jeg kan ikke blive ramt yderligere økonomisk. Vi har flyttet fra huset. Heldigvis fandt jeg en byttelejlighed i sidste sekund. Første oktober kunne jeg ikke betale min husleje, fordi min datter er blevet 18 og boligsikringer og min kontanthjælp gik ned til ikke-forsørger, så vi stod uden tag over hovedet. Mit skrækscenarie er ligesom sket og nu kan jeg ikke blive ved længere. Nu tænker jeg bare – jeg vil ikke begynde på alt mulige revalideringstiltag og alt mulig andet, fordi jeg bliver syg af det, og så må jeg ende på kontanthjælp resten af mine dage. Jeg kan ikke gå med til mere. Jeg kan ikke gå med til, at jeg bliver syg igen. Jeg var meget, meget, meget langt ude, så langt ude, som jeg aldrig har været før. Jeg er ikke normalt selvmordstruende overhovedet, men jeg var så langt ud, at jeg overvejede..eller den eneste måde jeg kunne udtrykke det på, hvor ondt det gjorde inde i, det

sagde jeg til min læge og til min mentor. Jeg fortalte dem om, at have de her fantasier om at jeg står over for Inger Støjberg..jeg stod over Inge Støjberg og helst Claus Hjort Frederiksen og hældte benzin over mig selv og satte ild til mig selv. Og så kunne jeg vise dem, hvor ondt det gjorde ved at skribe de her skrig, som jeg senere skrider i Jobcenteret. Så kunne jeg skribe smerten ud, fordi det var så ondt jeg havde det inden i, det svarede til at jeg havde sat en tændstik til mig selv. Det var inden ham der manden gjorde det i Tunesien og startede en revolution på den måde, skal jeg lige hilse at sige også. Det var en måde at udtrykke at det var så ondt jeg har, jeg kunne lige så godt stå som en fakkellampe nu og skribe og stinke. Det var også min mening, at hun skulle traumatiseres, Inger Støjberg, så hun aldrig mere kunne spise flæskesvær uden at tænke på mig. Det var meget detaljeret, når jeg tænkte over, hvordan jeg skulle ramme hende og udtrykke min smerte. Det blev bare ikke opfattet. Det blev ikke opfattet af min læge. Min læge siger: ”Du skal have noget nervemedicin.”. Min mentor opfatter det heller ikke. Hvis jeg var hende, hun havde nemlig psykologuddannelse, så ville jeg have sagt: ”Det der, det kan jeg simpelthen ikke være med til! Nu stopper festen simpelthen! Jeg kan ikke have en borger, der bare går sådan her ned og hun sidder og snakker om sætte ild til sig selv. Så skal det her stoppes, så er vi nået alt for langt ud!” . Fordi samtidig jeg ligner en..ja sådan jeg har det inde i og jeg prøver at sige alt det her..

Nå, det var en lang sidespring..men ja, viden og at de indrømmer, at – det skal jeg lige tænke over. Få noget supervision faktisk også – der skete det og det i mødet med borgeren..altså hende der min socialrådgiver ovre i Børn- og Familieteamet, da det der udspillede sig mellem mig og hende, jeg kunne godt have tænkt mig at hun havde fået noget hjælp til at lige at se, hvad var det der skete der. Jeg kender også folk hvis socialrådgivere har siddet og grædt. Den ene har bare siddet og grædt og grædt og grædt, hvor alle mine følelser var røget over i socialrådgiveren, som bare græder, græder og græder. Det er der heldigvis ikke nogle der har gjort det over for mig, men det er sådan nogle ting der sker. Der kunne en socialrådgiver have brug for noget supervision og faglig viden. Fordi når vedkommende sidder og græder, så får jeg lyst til at trøste: ”Nå, du skal du ikke tage dig af det..så slemt var det jo heller ikke.”.

Kristine: Hvordan kan en socialrådgiver bedst møde og støtte dig uden at overskride dine grænser, taget i betragtning at socialrådgiveren er myndighedsperson og derfor i en eller anden grad har magt over din nuværende livssituation?

A: Jeg tænker det som at stå ved, at den magt er der, og ikke lade som om at det her er et ligeværdigt forhold, fordi det er det ikke. Jeg tænker, hvorfor kalder man nu folk *borger* og

ikke *klienter*? Er det forsøg på at få den her magtbalance virke som om den er anderledes. For mig er det vigtigste klare linje, og så hellere kalde mig en *klient*, det må jeg nok indrømme, end en *borger*. Fordi en *klient*, der ved jeg, at jeg er i en anden position end du er som socialrådgiver..og anerkende at sådan er det og så påtage sig..det er næsten ligesom en god forældre påtager sig ansvaret for at sige: ”Nej, du får ikke slik det er først på fredag, det er fredagsslik.”. Sådan lidt som det og så sige: ”Jeg påtager mig nu ansvaret for at sige det her, sætte den her grænse eller træffe den her afgørelse, og du må gerne blive pisse sur, jeg kan godt anerkende at du mente du havde behov for ”slik”.”. Der er jo rigtig mange afgørelser der går imod det man føler..altså hvis man få taget nogle penge fra sig, så vil det altid føles som et overgreb.

Så er det at påtage sig den her rolle. Men jeg tænker også, at det er ok at udtrykke noget forståelse for at det er en svær situation vi står i. ”Men nu skal du vide at for at vi kan træffe en afgørelse om fleksjob, så er der de her ting der skal være opfyldt. Så skal du i en arbejdsprøvning,” siger du så til mig, og jeg siger: ”Ja, det kan godt være, men jeg ved at jeg bliver syg af en arbejdsprøvning.” Så jeg siger nej til arbejdsprøvning, og så er vi der, hvor systemet siger en ting og jeg siger noget andet og vi kan ikke lige mødes. Tit er det ok, hvor du får hjælp til at komme hvidere, og hvor det ikke bare er et afslag, men et afslag med forslag hvad der kan gøres, men stadigvæk påtage sig..fordi det gør jo socialrådgiver hele tiden – de træffer afgørelser. Nogle gange er det teamet der har afgjort – det er tit en socialrådgiver har sagt det, hvor jeg tænker, at i det ligger der: ”..og jeg er uenig. Jeg har indstillet til det og det, men teamet har *overruled*, de syntes at der er noget der mangler af dokumentation.”.

Kristine: Hvad har været det sværeste for dig med hensyn til mødet med en socialrådgiver?

A: Det sværeste har været der hvor en socialrådgiver ikke har anerkendt mine behov. Det har også været rigtig svært, når en socialrådgiver har haft en mening og prøvede at pådutte mig den der virkelighed, hvis jeg kan kalde det sådan. Det har været skide svært, fordi at jeg tit kommer til at komme med ind. Det syntes jeg er også en vigtig pointe set i forhold til, at jeg tror der bliver lavet rigtig mange forkerte tiltag ved at en socialrådgiver allerede har et eller andet løsning klar, som vedkommende bare går med for at please. Vi er jo super gode til at sørge for dit behov, så hvis det er dit behov..jeg kan næsten se det med den socialrådgiver, som vil give mig fleksjob, hvor det gik i stykker..han var så glad over, at han kunne sidde og

sige: ”Jeg syntes godt jeg kan vurdere at det her er et fleksjob.”. han var rigtig glad, fordi det er ikke særligt tit kan sidde og sige det. Hvis jeg skulle lytte til mig selv, så var jeg helt flad. Jeg endte med at arbejde i tolv timer, men jeg kunne ikke tage mig af mit barn længere, der var rodet og beskidt der hjemme og jeg kunne ikke klare andet end lige at trække mig selv op på arbejde – så fleksjob er måske ikke det fedeste valg. Men jeg havde den der fornemmelse med – så bliver han i hvert fald glad. Jeg gik med i den der virkelighed, der hed – så kan jeg få en løn og jeg kan betale min husleje og jeg kan alt mulig andet - men jeg glemte den del, der hedder – jeg bliver syg af det, jeg er allerede så langt ude at jeg tænker på at lave et bål på mig selv.. Hm, hvad var det nu spørgsmålet var?

Kristine: Hvad var det sværeste for dig i mødet med socialrådgiveren?

Så det er de her virkeligheder som bliver beskrevet, som ikke hænger sammen med min virkelighed. Det er rigtigt nok, at det er skide godt for rigtig mange at arbejde, fordi det giver et stort netværk og det giver penge, men når det er ikke foreneligt med min virkelighed, som er, at jeg sover..faktisk er jeg op på 16 timer i døgnet nogle gange nu, det er 2/3 del af døgnet 24 timer at jeg skal sove. Det er ikke foreneligt med et almindeligt lønarbejde. Ud over alt det andet, ikke. Så det der med at præsentere de her virkeligheder der overhovedet ikke hænger sammen med mit liv – det er skide svært, at ikke bare at køre med i den der: ”Aj, hvor er det fantastisk! Ja, selvfølgelig skal jeg bare ud og arbejde! Hvorfor havde jeg ikke tænkt på det før?!”

Kristine: Hvis jeg skulle interviewe en anden borger med senfølger, hvad syntes du jeg skulle spørge vedkommende om?

A: Jeg har nemlig også tænkt på det her spørgsmål, og jeg syntes det er super fedt på en eller anden sjov måde. Jeg er også kommet frem til et eller andet svar..men nu kan jeg simpelthen ikke huske det. Jeg syntes faktisk du har stillet nogle rigtig gode spørgsmål. Men det er at få belyst det der med virkelighederne: ”Har du noget bud på, hvordan man ikke kan lave billeder, som ikke stemmer overens med din virkelighed?”. Og mit svar, hvis jeg skulle svare selv, ville være – Man kan jo undersøge. Man kan tage en snak og være undersøgende; spørge om: ”Hvordan er din hverdag?”. Sådan så, hvis han havde vist jeg sov 12 til 14 timer i døgnet og jeg havde hukommelsesproblemer og jeg havde koncentrationsvanskeligheder, at jeg ikke kunne læse på det tidspunkt. Det sker tit at jeg ikke kan læse overhovedet. Jeg kan simpelthen ikke koncentrere mig om bogstaver. Hvis han havde interesseret sig for, hvor var jeg henne, så havde nok ikke siddet og beskrevet en virkelighed, der var – du kan få et netværk, du kan

det og dat.. Det var så langt væk, men jeg syntes det var skønt, at slippe for min egen virkelighed, så jeg var virkelig glad for at kunne hoppe ind i den der.